

EMMENOLOGIA:

IN QUA

Fluxus Muliebris Menstrui

PHÆNOMENA,

PERIODI, VITIA,

CUM

MEDENDI METHODO,

AD

RATIONES MECHANICAS

Exiguntur.

AUTHORE

JOH. FREIND, M.D. *Coll. Med. Londin.*
& *Societatis Reg. Soc.*

EDITIO SECUNDA.

LONDINI:

Impensis Gulielmi Innys ad Insignia Principis in Cœ-
meterio S. Pauli. 1717.

EMMENTOLOGIA:

Fluxus Menstruus

THE N O M E N

PERIODI

MEDICINAE METHODO

RATIONIS

EXPOSITIO

AUTORE

JOHANNES DE WITTE

LEIPZIG

INSTITUTIO

P R A E F A T I O

MISERA profecto vi-
 detur & iniqua Foemi-
 narum conditio, ut, qua
 Humani generis conser-
 vatrices à natura de-
 stinatae sunt eadem mor-
 bis maxime obnoxiae effingerentur.
 Quamcunque enim vitae rationem se-
 quantur, paucae sunt, quibus contingit
 doloris expertis & illibatae sanitas: quip-
 pe si conjugio fruuntur, ex eo ipso Le-
 porum, forte c. nari aliquid surgit, &
 longa, saltem tedia, si nihil asperius, se-
 cium affert. Graviditas; si coelib. otio se-
 tradant, vix ita sibi cavere possunt,
 quin morbo aliquo laborent, ob id ipsum,

P R Æ F A T I O.

quia non sunt gravide. Ee enim sanguinis suppetia, quos in Foetus usum atque alimentum accumulare debent mulieres, si paulo ultra debitum modum aut inus excrecant, aut foras profusant, mille in tenello corpore turbas excitant. Eo quidem artificio efformatur mulieris fabrica, ut tertis quibusdam temporibus depleri possit ista sanguinis redundantia: infinita tamen indies obversantur mala, quae salutare hoc Naturæ opus interpellant; ita ut, ne, evacuatione hac minus rite peracta, sua Foeminis male constet sanitas, Ars in subsidium advocanda sit. Quæ cum ancilla quædam & ministra sit, quæ Naturæ opus, siquid obstaculi intervenierit, promoveat atque expediat; nisi agendi modum, quo utitur Natura, accuratè intellexerit, ita parum illius conatibus auxilio erit, ut vix potuerit non admodum officere. Investigato autem Naturæ tramite, Ars siquando eam sequi atque æmulari velit,

PORI E T A T I O I

velit, nullo perire illic illuc temere
vagabitur, sed ad motum recta con-
tendet.

In hac quidem, quam aggredimur,
disquisitione non vili minùs quàm ja-
cenda, laborarunt seculorum pene
omnium ingenia: sed ut nullum fere
est argumentum, de quo plura scri-
bunt Medici; ita nec ullum, in quo Le-
ctori minùs satisfaciunt. Quà in re
quod tam infelicitè cesserit Viris tum
doctrinà tum studio ad hanc rem sa-
tis instructis, nullam aliam causam
reperio, nisi quod abstrusissima que-
que principia & maxime recondita
sequerentur; simpliciora verò, & que
quasi ante pedes jacuerunt, aut non
viderent, aut contemnerent. Ita cum
ingenio suo abrepti, in rebus admo-
dum obscuris immorarentur, non mi-
rum est, si suorum potius somniorum
fuerint, quàm Naturæ interpretes.
Hæc facile sentiet, si quis eos, qui de
Mensibus ad satietatem usque scri-
pserunt, Authores pervoluat, qui
quidem fere omnes iis ratiociniis Men-

POREFAEIO

ferierere rationis normam accedunt,
 ut praeclare satis actum sit, si non sen-
 ti plane repugnent. Multa sunt, quae
 ingenium hunc Medicinae sanctam con-
 taminarunt; nihil tamen peius in-
 quiritur, quam infamis ista, qui in
 artem Medicam dudum irrepit, Chy-
 mia abusus; abusus inquam, quia si
 intra proprios limites consistet Chy-
 mia, nullum humanis commodis eque
 inferre instrumentum, nullum vel ci-
 tius, vel efficacius morbos abigit. Huius
 quippe provincia est, Pharmacis ele-
 ganter concinnatis & quasi contractis
 Medicinam Practicam ditare; quod si
 ulterius excurrat Chymia, & ad mor-
 borum Theoriam sua accommodet prin-
 cipia, ingenia alioquin peracuta in
 errores agit, & vanam scientiae imagine
 deludit. Quid enim ea aut in causis
 morborum rite explicandis, aut sym-
 ptomatibus feliciter curandis prestare pos-
 sunt principia, quae ita nulla sunt, ut
 in animo quidem Philosophantium lo-
 cum fortasse habeant, in rerum tamen
 natura

PRÆFATIO

natura minime existant? De quibus
etiam inter ipsos Disciplina hujus Fau-
tores nondum convenit. Ubiunque vero
commentaria fuerint Chymicorum Ele-
menta, ad plerisque tamen ad morbo-
rum cognitionem illustrandam adhiben-
tur. De ceteroque successu, ut non plus
commodi Praxi Medicæ, quam Theo-
riæ detrimenti intulerit Chymia. Ita-
rati per se satis rationali offecit, ut
hactenus tractata est, Philosophia
Chymica, ejus tamen penitior scien-
tia ita Medicina prodesse poterit, ut
si ad Mechanicas rationes exigatur,
(quod fieri aliquando posse non despe-
randum est) nihil sit, quod etiam
Theoriæ illustranda magis inservitu-
rum videatur.

Sed huic de morbis scientiæ, depræ-
vate admodum & pene intermor-
tue, Medicas tandem manus adhi-
bit, Vir studii atque ingenii admira-
bilis, Bellini: qui quidem in Artem
Medicam introduxit sanius quoddam
ratiocinandi genus, ex Mechanices ar-
que

PRÆFATIO

que Anatomiz fontibus depromptum
Eam utili Theoriz faciem prætulit,
que & hodie ad hoc studium præ-
clara quædam ingenia excitavit, &
si recte auguramur, felicibus postero-
rum coeptis prælucebit. Etenim hinc
omnino investiganda est vera morbo-
rum, tum causa tum indicatio; hujus-
modi quippe principia non modo certa
& nature maxime congrua reperiri-
tur, sed & intellectu etiam facillima.
Optandum esset ut provinciam hanc
susciperent, quibus Medicinæ palma,
ab exteris etiam, ultro concessa est,
Medici nostrates; samamque eam,
quam in Curatione morborum illustran-
dâ jure obtinuit, in Theoriâ quoque
excolendâ sibi vindicaret Anglia. Eam
quippe desideramus Theoriam, quæ
à Praxi felicissimâ sit deducta, ad
eamque rursus accommodata: quæ cum
hactenus ferè nuda fuerit & more ran-
tium philosophico descripta, hodie fortè
minus æstimatur; dum ii qui rationem
illam, quâ ad Praxin applicanda sint
Elementa

PREFATIO

Elementa Mechanica, parum perspicua, ea ne omnino gaudere applicari posse arbitrantur. hoc sibi d. sup.
Quod si ex Elementis huius Mechanicis optime educatur Theoria Medica, muliebrium certe, siqua alia, morborum causa haud ita difficilis est, quin magna saltem ex parte perspicui atque illustrari queat. Et sane operam non sitam nullum equius postulat argumentum, quam ut morbis istis quam certissimum remedium extagitemus, qui cum in foemina gravissimos dolores excitant, tum in nobis etiam, qui Humanitati pariter. Medicina studentis, non vehemens minus curandi studium excitare debent. Cum autem universi fere, quibus Mulieres laborant, morbi ab aliquo Mensium vitio, uti recte notat Hippocrates, deriventur, hoc as haud male collocasse videbor, si Mensium naturam paulo luculentius, quam hactenus in Libris tractata reperio, explicare sum aggressus. In quo quidem opusculo nihil reconditum, nihil a
Elemento
communi

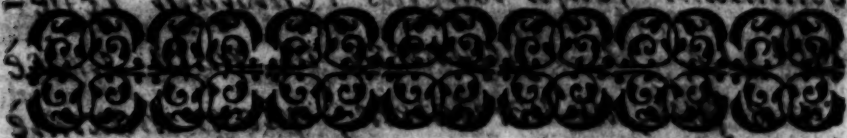
P R Æ F A T I O.

communi sensu longius remotum repe-
ri. Sed si quidem, quam maxime
possem, assequerer; qua quo magis
obvia & familiaris fuerit, eo solet esse
acceptior.

C A P I T U L U M.

1. De Purgatorio mensurae me-
P. 1
 2. De modo quo mensurae me-
P. 21
 3. De Purgatorio mensurae me-
P. 12
 4. De Struenda & Vagina.
P. 19
 5. De modo quo mensurae me-
P. 21
 6. Argumenta contra Plethorae res-
P. 30
 7. De Periodis.
P. 36
 8. Phenomena mensurae explicanda.
P. 47
2. De
- CAP.

P R A E F A T I O

I N D E X

C A P I T U M.

1. *E Purgationis menstruæ natura.* Pag. 1
2. *Varia de mensibus opiniones recensetur.* P. 3
3. *De Plethoræ causa & quare fiat in Foeminis.* P. 12
4. *De Structura Uteri & Vaginæ.* P. 19
5. *De modo quo menses movet Plethora* P. 21
6. *Argumenta contra Plethoram refelluntur.* P. 30
7. *De Periodis.* P. 36
8. *Phænomena mensium explicantur.* P. 47
9. *De*

9. *De iis quæ aut citiùs cient, aut diu-
tiùs retardant menses.* p. 58
10. *De Symptomatis quæ à suppressis
mensibus oriuntur.* p. 66
11. *De Methodo in Suppressis mensi-
bus Therapeuticâ: cui subnectun-
tur Historiæ.* p. 95
12. *De Symptomatis quæ à mensium
fluxu immodico oriuntur.* p. 127
13. *De Methodo in fluxu mensium im-
modico Therapeuticâ: cui adjici-
untur Historiæ.* p. 135
14. *De Remediorum Viribus & Ope-
ratione.* p. 147

9. De his que aut citius crient, aut diu-
tius retardant menses. p. 78
10. De Symptomatis que a Suppressionibus
mensibus oriuntur. p. 88
11. De Methodo in Suppressionibus mensi-
bus Therapeuticis: cui subnectun-
tur Historie. p. 97
12. De Symptomatis que a mensuum
fluxu methodico oriuntur. p. 127
13. De Methodo in fluxu mensuum me-
thodico Therapeuticis: cui adji-
cuntur Historie. p. 137
14. De Remediis Variis & Ope-
rationibus. p. 147

C A P. I.

De Purgationis Menstruæ naturâ.

PURGATIO *menstrua*, sive fluxus sanguinis ab utero singulis mensibus emanans, periodos suas communiter inchoat *secundo septenario*, terminat *septimo*, sive numeri septenarii quadrato: *communiter* dico, quia nonnullæ sunt mulieres, in quibus tardiùs inchoatur fluxus; paucae etiam, quas multò ante annum decimum quartum invadit; aliæ rursus, quas post quadragesimum nonum non deserit: memorantur præterea foeminæ menstruis prorsus immunes.

Evacuati sanguinis *quantitas* pro varietate temperamenti, victûs, ætatis &c. diversa est: in sanis tamen & adultis vulgò assurgit ad uncias viginti, quibus convenit mensura ab *Hippocrate* assignata, duæ scilicet *Heminae*^a. Nec minor est in *qualitate* diversitas; aliquando enim ad *Lympham* propiùs, quàm ad sanguinem accedit humor menstruus: in sanis verò reperitur *rubicundus* valde & *floridus*, qualis (uti idem notat *Hippocrates*^b) è venâ sectâ Vi-

^a *Morb. Mul. lib. 1. f. 15.*^b *Ibid.*

Etiam recenter mactata cruor effluit. Qui tamen nonnunquam ita vitiatur, ut pene inter venena referendus sit: sed hoc non proprio ipsius vitio debetur, sed admixtis sordibus & aliunde ducto contagio. Qui aliter censeret, Authorum de hac re argumenta consulat.

Eadem est *Periodorum* inconstantia; est enim ubi die 27 aut 20, est ubi *his* in mense, uti in *salacibus* observat *Duretus*^a, etiam aliquando absque sanitatis noxa^b. Est demum, ubi *ne semel* in mense redit Periodus: quæ tamen frequentissimè singulis *mensibus* recurrit. Pari modo se habet fluxus *duratio*: in aliis enim *trium*, in aliis *quatuor*, in nonnullis non nisi *sex* dierum spatium terminatur: plerumque tamen *triduo* absolvitur^c.

Hæc omnia Phænomena in sequentibus locus erit expendere; nunc ad ea, quæ sub mensium fluxu ferè solent accidere, veniendum est.

Instante fluxu, in puellis saltem nondum purgatis, hæc præcipuè observantur Symptomata, *Dolor & aestus partium vicinarum, ad lumbos præsertim & coxas*, aliquando etiam *inflammatio, cephalalgia, appetitus remissio, crurum lassitudo*; durante profluvio, invadit sæpe *nausea & languor*.

In *Biliosis* temperamentis paulò maturius fluunt menses, citiusque periodos suas faciunt; in puellis mollioribus & minus sanguineis ferius erumpunt. Ita si regio paulo cali-

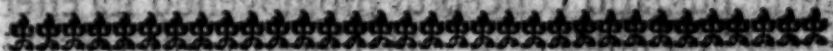
^a In *Holler*. 255.

^b *Panarol. Cent. 2. Obs. 41. Med. Septentr. p. 33.*

^c *Hipp. de Morb. Mul. I. S. 15.*

dior sit, anno uno aut altero septenarium secundum anteverunt; si *frigidior*, excedunt. In *pregnantibus*, etiam & fere semper in *lactantibus* deficiunt; saltem tertio mense elapso non reperiuntur in gravidis. Ex *diuturniore morbo convalescentes* ægrè & non nisi tardè admodum revivunt. Foeminis *gule deditis* & genio liberius indulgentibus fluxus sæpe ad sextum diem & ultra extenditur; in *obesioribus*, & iis qui aut *tenui victu* aut *exercitio multa* utuntur, citius terminatur. Quantitas sanguinis evacuati ad *ætatis* usque *florum* augefcit; *florente ætate*, æqualis permanet; *ætate* rursus *declinante* paulatim minuitur. In *junioribus* tenuior, in *senibus* crassior reperitur sanguis.

Varietatis hujusce ratio explicabitur in eâ, quam tractaturi sumus, Periodorum doctrinâ.

C A P. II.

Varie de Mensibus Opiniones recensentur.

CAusas hujusce fluxûs, ad Oceani morem statò tempore æstuantis, & studio investigârunt & scriptis tradiderunt Medici, tum veteres, tum recentiores: infinitum esset quid de iis quisque senserit, referre; satis erit argumentorum capita depromere, ut, si illorum sententiæ nobis parum placeant, quid melius possit exquiri, videamus.

In causis igitur investigandis, alii *finalem*; alii *efficientem* assignant; nonnulli, uti *Galenus*, utramque.

Causa finalis fluxus menstrui ab Authoribus statuitur, vel *mulieres ad concipiendam aptiores reddere*, vel *fœtui præbere nutrimentum*. Qui priorem sententiam amplexi sunt^a, menstruum fluxum ideo necessarium esse dicunt, ut sanguis à fordibus &crementis purgatus, tum foeminas magis ad coitum impellat, tum semen felicius excipiat. Huic argumento facile occurritur; neque enim in sanis sanguis ille, qui ejicitur, impurus est aut vitiosus, sed optimus & fragrantissimus: quippe non Glandulæ aliqujus ope secernitur, sed ex capillaribus arteriis erumpit, ideoque naturam arteriosi, h. e. *purissimi sanguinis* retinet. Quod si hæc menstrua purgatio conceptui promovendo ita esset necessaria, nullæ certè conciperent mulieres, nisi quibus fluxerint Menses; quod quidem experientia & Historiæ Medicæ prorsus repugnat^b.

Alteram ex finalibus causis asserit *Galenus*, eique scriptores ferè omnes assentiunt; refragantur tamen nonnulli, & his duobus potissimum argumentis in *Galenum* insurgunt.

1°. Ne guttulam quidem materni sanguinis ad fœtum derivari aiunt; quia scilicet neque ulla datur inter Vasa Uterina & Umbilicalia Anastomosis: neque fœtus sanguine, sed succo lacteo per os nutritur^c: qui hoc asserunt, pari

^a *Charlæton, Sylvius.* ^b *Hild, l. 5. obser. 41. Bonet. Med. Septentr. p. 30. Sennert. tom. 3.* ^c *Charlæton. de Catamen.* p. 36. & 43.

Opiniones recensentur.

etiam ratione possent dicere Infantes à materno sanguine non haurire alimentum, quoniam lacte, non sanguine nutriuntur. Unde verò id ipsum lac suppeteret, nisi ex materni sanguinis penu ad mammas deferretur? Jam in foetu nutriendo eadem valet ratio; siue enim ipso matris sanguine per arterias uterinas delato, siue liquore, qui in *Amnio* continetur, alatur foetus; utrinque facillè constat sanguinem maternum foetui alendo inservire: quis enim istius liquoris aliam investigabit originem, qui eum ex materno sanguine derivari neget? ita ut si concedatur foetum *per os* nutriri, quicquid fuerit pabuli, id omne à matre sit petendum. Foetum vero *per os* solummodo non nutriri, satis probant monstra sine capite in lucem edita, & nonnulli ore naribusque obthuratis infantes: ulterius adhuc processit Medicorum in re Anatomicâ peritia, & foetum, placenta intercedente, sanguine materno ali luculenter satis evicit. Exhibuit enim eam, (quam negant nonnulli^b) inter *vasa uterina & umbilicalia Anastomosis*: cum enim ovum in utero per septimanam unam aut alteram fluctuârit, ab eo, uterinâ lymphâ molito & humectato, erumpunt protinus vasorum *umbilicalium* stamina, pari modo atque ex semine in terræ gremium immisso undique se diffundunt fibræ: hæc interiori uteritunicæ ita se insinuant, ut vena umbilicalis arterias matris hypogastricas penetret, arteriæ verò umbilicales venis maternis inseran-

^a *Columb. Anatom. p. 1460. Casser. Placent. Tab. 5.* ^b *Whar-
ton, Charleton.*

rum. Per hos aditus perennis inter foetum & matrem agitur sanguinis circuitus: scilicet umbilicalis vena arteriosum sanguinem à matre accipit, quem in foetus usum ad venam cavam, adeoque ad cor deducat; uti arteriæ umbilicales sanguinem, nutriendo foetui parum idoneum, in venas maternas regerunt. Quod si nulla per hæc vasa daretur nutritio, non modò pabulo suo defraudaretur foetus, sed ne tunicæ quidem, quibus obvolutus est, ullo modo possent nutriri.

2do. Negant causam esse *Finalem* sanguinis menstrui, ut foetui in nutrimentum cedat, quia *quantitas novem mensium spatio evacuata nimis exigua videtur, ut alendo foetui sufficiat*. Utrum verò sufficere possit necne, hujusmodi edocebit calculus. In foeminis rectè se habentibus sanguis menstruus effunditur ad uncias viginti; ita quantitas novem mensibus effusa erit lib. 15. quia verò nonnunquam accidit, ut gravidis etiam, per tres saltem priores menses, fluant menstrua, licet modica valde & immixta, supponatur effusi sanguinis quantitas eâ proportionem decrescere, ut primo mense dimanet $\frac{1}{4}$ seu $\frac{3}{4}$ 10, secundo. $\frac{1}{4}$ seu $\frac{3}{4}$ 6 $\frac{2}{3}$ tertio $\frac{1}{4}$ seu $\frac{3}{4}$ 5, postea verò omnino deficiat: unciis demum 21 $\frac{1}{4}$ ex lib. 15 subductis, quantitas sanguinis residua, quam prægnans in foetus nutrimentum commodare possit, erit lib. 13 $\frac{3}{4}$ 2 $\frac{1}{4}$. quæ si cum recenti foetu atque involucris omnibus in trutinâ ponatur, excedet pondere; nullumque dubio locum relinquet, quin

^a Bayle dissert. de Mensib.

embryoni incrementum satis idoneum largiri possit. Medium enim foetus recentis pondus est lib. 12, aliquando majus, frequenter etiam minus reperitur. Quod si prægñanti menses deficient, suppetunt ad alendum foetum lib. 15; quibus verò ultra uncias viginti assurgit fluxus, uti non raro fit, ex foetui, etiamsi monstrum sit, alimentum novimestre facile ministrabunt.

Igitur non video cur à Galeni sententiâ recedendum sit, qui in *Definitionibus Medicis* hoc docet, τὰ κατὰ φύσιν παρέχεται τῇ γυναικὶ πρὸς ὕψιν ἐκκενέμενα. Ἰσχυρίζεται ὅτι αἷμα τὸ οὐκ ἐκκενόμενον, τὰ ἐμβρυόνα τὸ τροφὴν παρέχει. *Tribuuntur mulieri menstrua, quæ sanitatis gratiâ vacuentur; embryoni autem nutrimentum præbeant, per conceptum suppressa.* Quæ verba modo sint ritè intellecta, veritati optime respondent. Ea enim quæ inter Scriptores multum agitur quæstio, *An foetus scilicet menstruo sanguine alitur,* per-ridicula est & à sanâ h. e. Galeni mente alienissima: quasi verò ille unquam crediderit foetum nutriri eo ipso sanguine, qui foras ejicitur: quasi non hoc potius voluerit, sanguinem in muliere redundare, ut non tantum proprio corpori alendo satis habeat, sed & concepto foetui pabulum insuper ministret; ideo tamen per uterum extra gravitatem singulis mensibus expurgari, quoniam redundet: neque enim menses fluere, nisi redundaret sanguis, Galenum credidisse statim videbimus.

De *Efficiente* hujusce profluvii causâ non minus inter se discrepant authores: dum alii Lu-

nam, alii *Fermentum* quoddam, alii denique *Plethoram* statuunt. De his sigillatim pauca sunt dicenda, ut quænam ad veritatem propius accedat sententia, perspici queat.

Et 1mo qui mensium causam à *Lunâ* perunt, hoc unico omnes ducuntur argumento, quòd fluxûs uterini periodus *Lunæ cursibus* respondeat, adeoque ad illius imperium dirigatur: quod sanè argumentum facilè & breviter convelli potest, si quis reponat menstruis periodos contingere *Lunæ* minimè congruentes, siquidem eæ frequentius *crescente* adhuc *menſe*, quàm *exacto* recurrunt. Quòd si huic profluvio præesset *Luna*, mulieres omnes, quibus eadem esset regio, ætas, atque temperies, eodem tempore, iisdemque vicibus ad menstrua ciceret: quod tamen ita parum fit, ut ne fieri quidem possit.

2do. A *Fermento* quodam menstruorum causam deducunt ex recentioribus plerique^a; quod quidem, diverso licèt vocabulo obvolutum, idem est ac apud *Democritum* *fervor uterinus*. Statuunt nimirum collaviem menstruam per uterum purgari ope *fermenti*, quod in totâ universi sanguinis massâ diffundi censet *Graaffius*, *Bayleus* verò uteri indigenam agnoscit. Uterque *fermentum* hoc in *salibus* quibusdam situm esse contendit, qui motu suo sanguinis massam ita exagitant, ut statis quibusdam temporibus, singulis scilicet mensibus, acrius effervescat, & per uteri vasa exitum quærat. Quomodo peragatur hæc *fermentatio*, aut cur his periodis vi-

^a Graaff. Bayl. Ermüller.

res suas exerat, argumentis lectori parum satisfaciunt, verbis admodum imponunt. Eorum enim sententia, quæ propria *singulis visceribus fermenta* tribuit, non modo circulanti sanguini, sed communi sensui repugnat. Ubi enim *fermentum* istud delitescit, ubi tam securo fruitur hospitio, ut ab humoribus præterfluentibus missimè turbari aut abripi queat? quòd si *fermento sedem in visceribus* largiamur, unde ei tanta suppetit supellex, ut perpetuis impendiis exauriri nequeat? Desideraret certè novi fermenti suppetias, ut perenne hoc fermentandi munus obiret. Altera de *fermentis* opinio, quod scilicet *totius sanguinis massa fermentescat*, à veritate æquè aliena est: sive enim ad *Chymicarum* mentem exponatur *fermentatio, actio scilicet mutua acidi & alkali*; sive latius sumpta *partium motum intestinum* denotet, neutro modo sanguini competere potest: non priori, quia in sanguine desit ^b *acidum*: non posteriori, quia fluidi cujusvis partes, quæ sub iisdem planis horizontalibus jacent, *equaliter* premuntur, adeoque ad *quietem* se componunt, nisi novo aliquo impetu in motum cieantur. Ita si daretur aliquis in sanguine *motus intestinus*, brevi deficeret, nisi liquido, quod à corde immittitur, excitaretur denuo & revivisceret: quòd si à liquido, quod à corde influit, *motus intestinus* oriatur, satis constat alium in sanguine motum dari non posse, præter eum, quo continuo progreditur & circularur.

^a Willis de Febrib.^b Boyle. Pitcarn.

Sed exolevit ferè hodie absurda illa de *fermentis* doctrina, & à sanissimis saltè scriptoribus jam diu explosa est. Quòd si aliquam rationis speciem præ se ferre queant *fermenta*, ad hunc modum exponi debent; nempe quòd in *utero* sitæ sint *glandulae*, in quibus liquor sive *fermentum* quoddam secernitur, quod in sanguinem *singulis tantum mensibus* deducitur, eumque in motum vividiorè fuscitans & rarefaciens, & uteri canales fortius distendens, viam *mensibus* aperit. Hoc verò fermentum *semel* tantum in mense effunditur, quia ductuum excretorium orificia ita tenuia & angusta sint, ut id solà vi quantitatis, spatio *menstruo* secretæ, exitum reperiat; pari modo ac in *testiculis* fit. Hæc Hypothesis, utcumque primâ facie cæteris paulò magis probabilis videatur, cum iis tamen æquè à veritate abhorret: idem quippe contra omnes de *fermentis* Hypotheses valet argumentum, nempe si à *fermento*, non à *Plethorâ* concitarentur *menfes*, brevi spatio ea sanguinis quantitas foras effusa esset, quæ vitæ fomitem penitus extingueret. Contra *fermenta* acriter contendit in suo de *Catameniis* libro *Charletonus*, & *Baylei* sententiam satis viriliter evertit: qui tamen cum exponit suam, totum illud argumentum ex ipso *Bayle*o, nisdem per omnia ferè verbis expressum, mutuatur, quod paginis proximè præcedentibus rejecerat & refutarat.

3^{io}. Denique *Plethoræ* tribuit *Galenus* menstrui fluxûs originem, in libro de *Vena sectione adversus Erasistratum*, & αὐτῇ (φύσιν) γυναικας

μὲν ἀπάσας ἐφ' ἑκάστη μηνί κενεῖ, τὸ πλεονὸν ἀποχέουσα
 ἔσ' αἷμα; ἴδει γὰρ, οἶμαι, οἶχε τοῦ θήλυ γένους
 ἔτε ἰσχυροῖς πόνοις διατρώμενον, ἔθ' ὁμιλεῖν ἡλίῳ κα-
 θαρῶ, ἔθ' ἀμφὶ ταῦτα πλεῖστον ἐκπορεύεσθαι, ἵαμα
 φυσικὸν ἔχειν ἔσ' πλεονέχειν ἢ κενώσιν. *Nonne na-
 tura ipsa mulieres cunctas evacuat, sanguine
 superfluo singulis mensibus foras effuso? quip-
 pe muliebri genus, quod domi ageret neque
 vehementibus laboribus exerceretur, neque sub
 claro sole viveret, & propterea quampluri-
 mos humores coacervaret, oportebat opinor
 evacuationem hujusce plenitudinis, tanquam
 remedium à natura datum, accipere. Hanc
 de Plethorâ sententiam multi post Galenum
 secuti sunt; quam tamen apud authores ita pa-
 rum illustratam reperio, ut neque luculenter
 fatis appareat, vel quibus de causis menses mo-
 veat Plethora, vel quænam in foeminis vera sit
 ipsius Plethoræ causa. Igitur quoniam his ri-
 tē explicatis menstrui fluxûs naturam clariùs
 innotescere posse confidimus; disquiremus pri-
 mò, unde originem deducat, & quomodo in
 foeminis crescat Plethora; deinde quibus viri-
 bus, & quâ potissimùm de causâ, sanguinem
 per uterina vasa exoneret: quibus ultimo lo-
 co adjicientur argumenta, quæ periodicum
 profluvii istius recursum expedient quodam-
 modo, & illustrabunt.*

C A P. III.

De Causis Plethoræ, & quare fiat in
Foeminis.

UT causis Plethoræ investigandis rectius
sternatur via, liceat his uti præmissis.

1°. Corpus omne in eodem statu permanere, si
evacuatio additioni fuerit æqualis; & vice
versâ.

2do. Si animali cuius periodicæ aliqua su-
pervenerit sanguinis eruptio, & idem exactâ
eruptione status redierit qui sub initium pe-
riodi fuit, ita ut nec minùs nec magis ponde-
rosus fiat animal, in eo antè eruptionem istam
fuisse Plethoram: & porro evacuationes om-
nes ante eruptionem factas additioni fuisse im-
pares, at unâ cum erumpente sanguine æquales.

Hæc per se satis liquent; unica quippe, ex
quâ quantitas materiæ cuiusque dignoscitur,
mensura, est pondus. Si igitur corporis pon-
dus idem maneat, manet eadem etiam quan-
titas materiæ; seu quod idem est, quantum
additur corpori, tantum etiam & ab eo evacua-
tur. Si verò minùs evacuetur quàm apponi-
tur, crescet pondus corporis, adeoque quantitas
materiæ erit major; quæ si ad hunc modum
aucta in vasis sanguineis accumuletur, nec in
habitum corporis diffundatur, inducetur sangui-
nis plethora, donec fiat eruptio. Ipsa autem
eruptio per vices recurrens indicat sanguinem
non

non in carnes absumi, sed intra *vasa* coacervari.

Quocunque igitur in corpore talis oriatur *Phlethora*, ut necesse sit certis quibusdam periodis materiae redundantis excretionem fieri, satis liquet omnes eas evacuationes, quæ periodorum intervallis factæ sunt, quantitate materiae corpori ingesta fuisse minores: quod si corpus, factâ hac excretionem periodicâ, in eundem cum illo statum redigatur, quem incipiente periodo obtinuit, sequitur omnino ultimam hanc evacuationem, intermediis omnibus conjunctam, ad mensuram quantitatis per totius periodi decursum ingestæ assurgere.

Et hæc tenus quidem non tam *conjecturâ*, quàm *demonstratione* perventum est.

Itaque ut hæc omnia instituto nostro accommodemus, ex certissimis principiis concludi potest, cum foemina, expurgatis mensibus, eundem obtineat corporis statum, quo sub periodi menstruæ initium fruebatur, (quod experientia confirmat) in eâ decursu istius periodi evacuationes cæteras assumptis alimentis impares fuisse: itidem, quia hæ fuerint impares, humorem nutritium in corpore redundare; qui si intra circulationis ambitum conclusus sit, sanguini eam, pro quâ contendimus, inferet *plethoram*.

In eodem verò statu jugiter permanere, tum ex *visu*, tum ex *staticâ*, probantur integræ valetudinis mulieres; in quibus totius ferè ætatis decursu nulla ponderis mutatio sentitur, modò eadem observetur vivendi ratio, idemque adhibeatur rerum, quas vocant, *Non-naturalium* usus.

Sed

Sed ne fortè paulò alitius excurrere videamur, libet ad medium aliquod, ne dicam perexiguum, tempus descendere; & id tantum petimus, ut Foemina sana, & mensibus ritè purgata, per quinque annos eadem permanere concedatur: hoc si impetramus, sequitur ex *Premiss. 1.* evacuationes omnes eo quinquennio peractas alimenti copiae respondisse; è quibus tamen evacuationibus est *fluxus menstruus*; quòd si, mensibus subductis, evacuationes reliquæ non responderint, patet ex *Prem. 2.* fuisse ante e-jectos menses in Muliere *Plethoram*.

Aliud argumentum, cur evacuationes cæteræ ad ingesta alimenta parum assurgant, ab ipsis mensibus desumi potest; si enim assurgerent, profluvium menstruum non tam inter *crises salutare*s, quàm *morbo*s poni deberet; & misellæ Foeminæ quinquennii spatio sanguinis puri lib. 100, ut in capite præcedente demonstratur, frustra evacuarent, seu quod idem est, lib. 100 de pondere suo amitterent. Itaque tantum abesset ut sano corpore fruerentur; corpus eo tempore vix haberent.

Pariter eadem certitudine colligimus, secretionem in cæteris animalibus ingestæ materiæ respondere; quoniam, cum ætatis florem consecuta sint, in eodem prorsus statu permanent; quia verò evacuationis additionisque eadem sit proportio, ideo in iis non accumulari *Plethoram*: neque porro menses fluere debere, qui citra *Plethoram* non moventur. His alia forsan in sequentibus adjicietur ratio, cur *Bruta* fluxui menstruo non sint obnoxia.

Satis

Satis jam perspicuè ostensum est, in muliere dari *Plethoram*; quibus verò de causis ista fiat redundantia, seu, quod idem est, quare in ea deficiat totius alimenti evacuatio, hoc etiam si explicare potero, argumento plenius satisfacere videbor.

Perspirationem igitur, eâ enim secretionem alimenti pars longè maxima dissipatur, in fœminis *imminuere* probantur sequentia.

I. Utî observat, accuratissimus rerum investigator, *Sanctorius Vires imbecilles*: & has quidem à *molliori texturâ* rectè deducere videtur *Hippocrates*^b; quò enim magis *solida* fuerint partes, eò *robustior* fit corporis compages. Sed quæcunque sit imbecillitatis hujusce causa, certum est *mulieres* viris esse *imbecilliores*; idque ex *pulsu* satis innotescit. *Pulsus* enim *muliebrem* ferè *languescere* dicas, si cum *virili* conferatur; quod etiam annotavit *Galenus*^c; à *pulsu* porrò certissima *roboris* indicia sunt petenda. Quid enim est *robur*, nisi vis illa quæ à sanguine & spiritibus in membra derivatur? ea verò quomodo derivari potest, nisi cor, cujus solius motu diriguntur sanguis & spiritus, validiùs contrahatur? Quòd si cordis contractio sit validior, fieri nullo modo potest, ut non *fortius* increbrescat *pulsus*. De hoc qui dubitat, dubitare etiam potest, utrùm sit *pulsus*. Sed ut ad rem redeamus, *Sanctorii Aphorismus* ab iis quæ dicta sunt demonstrari potest: si enim *pulsus* sit *imbecillior*, minor

^a *Med. Stat. f. 1. 52.*
Puls. 3. 2.

^b *De Gland. f. 11.*

^c *De Caus.*

sanguinis

sanguinis quantitas ad glandulas, non inter-
cutes modò, sed alias omnes dato tempore de-
feretur, ideoque minor erit humorum secre-
tio : etiam id ipsum quod secernitur, propter
eam quam explicuimus *imbecillitatem*, è fi-
bris, quarum tensio remissior est, non ita
promptè aut fortiter exprimi potest.

Ad hunc modum à *viribus imbecillis* orie-
tur *perspirationis defectus* : quòd si in foemi-
nis *vasorum orificia* multò, quàm in viris, exi-
liora sint, (quòd rationi fortè non repugnat,
quia & earum compages magis delicata sit, sub-
tiliùsque pertexta, & moles semper ferè con-
tractior) alterum à nostrà parte erit argumen-
tum; quia tum copia scilicet liquidi in vasa se-
cretoria influentis minor suppetit. Est enim
secretio, ut velocitas sanguinis, & vasis secre-
torii orificium; uti demonstravit *Bellini*. A-
deoque ob minorem sanguinis velocitatem,
quam ex *pulsu* cognoscimus, & capillarium
angustias, quæ ex *texturâ* delicatulâ etiam
probari posse videntur, minor erit in foeminis
materiæ perspirabilis secretio.

2. *Temperamentum*, quòd *humidius* esse in
foeminis, quàm in maribus rectè ^a pronuntiat
Hippocrates. Foeminarum enim corpora, tum
ad tactum tum ad visum, multò molliora & te-
neriora sunt quàm virorum; à quâ partium
mollitiæ *humidi redundantiam* idem ille Autor
non absurdè deducit ^b: quò enim minùs solidæ
sint partes, eò magis in iis abundat fluidum ^c.
In viris autem, quò solidior evadit corporis

^a Nat. Puer. f. 6. ^b Morb. Mul. I. f. II. ^c De Gland. f. II.

compages, eò minus fluidi relinquitur; solidarum enim partium moles, nisi imminutâ fluidi copiâ, incrementum nequaquam potest. Itaque ratione molis suæ plus habent sanguinis mulieres, quàm viri. Hinc est quòd citius ad debitam magnitudinem assurgant; quia liquidi copia, ex quâ solidæ partes conflantur, in iis sit uberior: ita ut minori tempore æquale, vel æquali tempore amplius nutrimentum inde hauriri queat, uti argumentatur *Hippocrates*^a, fusiùsq; ostendit *Pitcarnius*. Cum igitur foeminae hæc gaudeant temperie, humiditatem in iis non remitti bene colligit modò laudatus Author; quia rariore sint texturâ^b: patet etiam ex *staticâ Sanctorianâ*, humida corpora minus perspirare, & plenius nutrimentum secretioni intensius officere. Eodem fundamento nititur Aphorismus ille^c, ab aquæ potatione perspirationem insensilem impediri. Pariter aquosas, (i. e.) perquam humidas, mulieres diutius purgari scribit *Hippocrates*^d.

3. Vita domi acta & labore minùs exercitata; ideoque hinc etiam originem trahere *Plethoram* rectè statuit *Galenus*, & optimus naturæ interpres, *Hippocrates*^e. Etenim annotante *Sanctorio*^f, “Exercitio corpora leviora sunt;” omnes quippe partes, præcipuè muscoli & ligamenta, motu ab excrementis purgantur; perspirabile ad exhalationem præparatur, & spiritus tenuiores fiunt: ita quicquid sit humoris superflui, id fortiùs foras exprimitur; op-

^a Morb. Mul. 1. f. 11. f. 3. 67.

^b De Gland. f. 11.

^c Med. Stat.

^d Epid. 6. 1.

^e De Gland. f. 11.

^f S. 5. 9.

timè enim notavit Hippocrates, laborr aliquid humoris abduci. ^a Contra verò quiete nimia gravius sit corpus, & propter inhibitam perspirationem humores intra vasa redundant: igitur rectè docet idem Sanctorius, perspirationem, ubi in sanis deficit, exercitio sanciri ^b.

Quæret fortasse aliquis, quare foeminas minus perspirare contendam, cum in iis plenumque æque copiosus ac in viris observetur sudor? cui hic hæret scrupulus, discat è Sanctorio, quod perspiratio & sudor ita parum inter se conveniant, ut nihil ferè habeant commune; contra quòd hic amplius provocatur, eò magis illa minuitur. ^c Saltem si præcesserit sudor paulò uberior, perspirationem ad horas & fortasse dies aliquot languescere & ratio evincet, & Statice ^d.

Ultimo de otiosa vitæ argumento facile erit reponere, plurimas inveniri mulieres, exercitio quidem laboribusque assuetas, non ideo tamen mensibus immunes. Sed meminerit Lector desidiam non esse unicam plenitudinis menstruæ causam: utcunque labori se assuecat mulier, humidam suam secum portat temperiem, & vires imbecilles. Quòd si cui & vita athletica, & siccum temperamentum contigerit, dubitari forsan potest, utrùm illi fluxura sint menstrua: pro me certè haud parum facit quod observârunt Practici, eas, quibus menses penitus defuisse compertum est, calidissimi fuisse temperamenti Viragines: quæ cum ad robur masculinum accedant, & laboribus ut

^a Morb. Mul. l. II. ^b S. 5. 34. ^c S. 1. 12. 13. 23. 110.
^d S. 5. 3. ^e Plater, Obs. Med. p. 247.

plurimum se exerceant, alimentum omne facile digerunt, & per poros eliminant. Igitur in his pulsus validiores obferuat Galenus. Ita mensibus Salutaribus destitui scribit Sennertus, Forastus & etiam Cantaprice, quod & experientia satis confirmat. In quibus quidem omnibus laborum id efficit, ut evacuationes copiose ingestæ respondeant; adeoque nec ulla desideretur mensium purgatio.

Sed utcumque de causis disceptari queat, id re certum est. Plethorâ igitur demonstratâ non ita arduum est, quibus viribus, & quâ potissimum de causâ, sanguis per uterina vasa effluat, explicare.

C. A. P. IV.

De Structurâ Uteri & Vaginæ.

ANtequam verò modum, quo ad cientes menses utitur Plethorâ, exponam, necessarium videtur pauca de Uteri & Vaginæ fabricâ præfari: quod quidem ii qui de Catamenii scripserunt, tanquam à re sua alienum prætermittunt; quamvis nihil fere est, quod de hoc argumento cogitanti clariorem lucem afferat, quàm muliebris Uteri structura, non tantum animo perspecta, sed ad examen hoc accommodata. De hac itaque, quantum instituto meo sufficit, breviter dicam.

Hildan. c. 5. Obs. 41.

Caus. puls. 3. 5.

Tom. 3.

P. 28. Obs. 1.

1. In foeminis *Pudendum*, uti & reliquum corpus, respectu *horizontis* situm obtinet *perpendiculararem*, in cæteris animalibus *parallelum*.

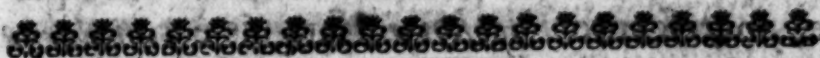
2. Interna tam *Uteri*, quam *Vaginae* tunica, in quam inferuntur variè & disseminantur venæ & arteriæ, *adipe* omnino caret & *crassitie*; ita ut vasa, fibris ipsius intertexta, minùs sustinere aut munire queat: quæ quidem in cæteris ferè quibuscunque corporis partibus plurimam suffulciunt musculi & pinguedo.

3. Vasa sanguinea, tam arteriæ quam venæ, numero penè infinita ad has partes deferuntur; quorum tamen major copia in uterum diffunditur. Arteriarum rami, uti & venarum, ex utroque latere sibi invicem per *Anastomosis* committuntur, qui non recto cursu ad uterum feruntur, sed variè inter se *implicati* & *contorti*, *curvis* & quasi *serpentinis* ductibus perreptant. Cujus quidem texturæ ratio satis elucet & necessitas; gravidâ enim muliere, & foetu uterum magis indies distendente, comprimerentur omnino, aut dissili- rent potius vasa sanguinea, nisi his ambagibus circumducta essent: hoc nimirum artificio formata utero sensim crescenti facilè cedunt, & ultimis graviditatis mensibus in directum magis reducuntur.

4. Aortæ truncus descendens multò *amplior* in foeminis, quam in viris reperitur: eo utique naturæ consilio, ut non modò ad musculos excludendo foetui inservientes, sed ad *uterum* etiam, in quo fovetur & nutritur foetus, major sanguinis copia deferatur. Quæ quidem

dem vasorum multitudo facit, ut non alium quemvis, nisi per *uterum*, sibi exitum quarant *Menses*.

5. Venis omnibus *uterinis* defunt *valvulae*.

CAP. V.

De modo, quo Menses movet Plethora.

CUM talis sit vasorum conformatio, videamus quomodo, accedente *Plethora*, sanguis per ea expurgetur. Quod ab his propositionibus, quas demonstrant *Mathematici*, clarissimè deduci potest.

Prop. 1. *Augetur momentum corporis cujusvis, seu vis ea, quâ corpus è loco suo continuò tendit, augendo vel celeritatem, vel quantitatem materiae, vel utramque.*

2. *Si momentum corporis sit majus, quàm contraria impimenti vis, id impedimentum removebitur.*

3. *In percutientibus corporibus, ictuum magnitudo motui deperdito proportionalis est.*

4. *Motus deperditus est, ut resistentia.*

5. *Si corpus datâ vi in impedimentum aliquod feratur, ictûs magnitudo erit, ut sinus anguli incidentiae.*

6. *In quovis fluido non tantum est pressio deorsum, sed etiam à latere & undiquaque.*

7. *Fluidum corpora circumposita premit à latere omni illâ vi, quâ partes ejus conantur à pressione recedere.*

8. *Pressio lateralis est in ratione altitudinis, quâ fluidum incumbens assurgit.*

9. *Directio pressionum superficiei, quæ premitur, est perpendicularis.*

Priores duæ propositiones ostendunt, quare, crescente *Plethorâ*, sanguis è canalibus suis erumpat; reliquæ, quare ex uterinis potissimum feratur.

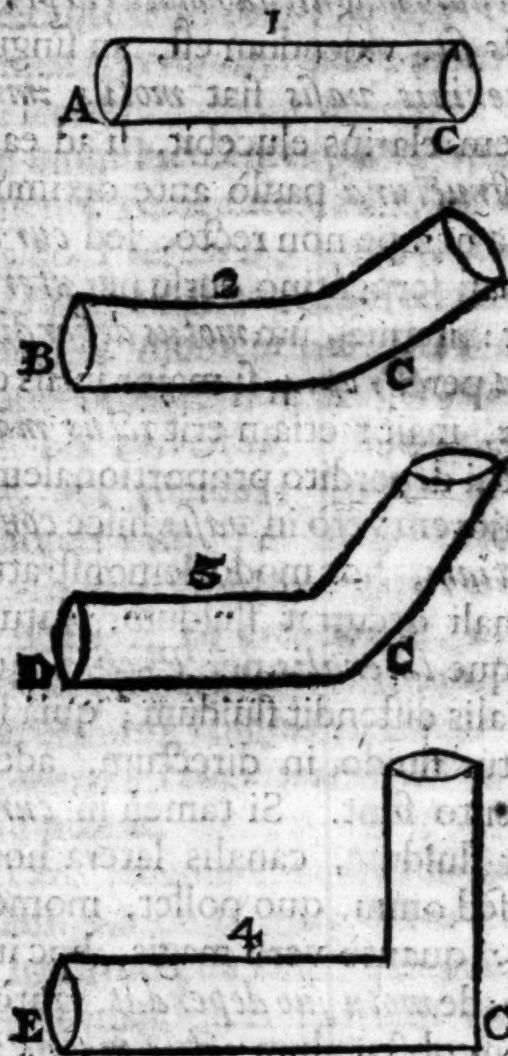
Per se enim luculenter pater, quomodo eadem manente velocitate, augeatur *momentum* sanguinis in *Plethorâ*; quia scilicet augetur *quantitas*: quod si augeatur etiam *velocitas*, eò fortius erit *momentum*. In *Plethorâ* tamen semper crescit, non modò *quantitas* sanguinis, sed & *velocitas*, nisi sanguis nimis lentus fuerit, aut viscidus: si enim rite admixtus & comminutus sit, quò magis mole creverit, eò plures secernit Spiritus; quò verò spirituum copia sit uberior, eò crebrior sit, atque validior cordis contractio: ita ut si accesserit *Plethora*, necessario sanguis *velocius* circuletur, adeoque *maiore cum momento* in impedimenta quævis impingat.

Vasa verò sanguinea tanquam *impedimenta* spectanda sunt, ne sanguis extra canales feratur; & hoc sanè efficiunt, quamdiu aut æquis viribus aut majoribus sanguini circulanti reperiuntur: cum verò eousque increbuerit sanguinis *momentum*, ut ei oppugnando vasa minimè sufficiant, locum facile cedunt, ut per ipsorum tunicas sanguis erumpat. Vasa verò *uterina*, quia, uti diximus, *carne parum suffulta* sunt, siqua alia, ad cedendum sunt facilissima:

cillima) ea fanè reniti non posse ostendit ipsa sanguinis eruptio: qui quidem erumpere minime posset, si ea contra aequali momento resistissent.

Quia verò per *Prop. 3. in percutientibus corporibus, ictuum magnitudo motui deperdito proportionalis sit*, videndum est, an singularis aliqua in *uterinis vasis* fiat *motus imminutio*: quæ quidem clarius elucebit, si ad ea, quæ de *vasorum structura* paulò ante diximus, attendamus. Ea nempe non recto, sed *curvo* admodum & quasi serpentino *curfu* per *uterum* variè funduntur: itaque cum *motus deperditus sit ut resistentia* per *Prop. 4. si major in his contingat resistentia, major etiam erit ictus magnitudo*; quam motui deperdito proportionalem agnoscimus. Majorem verò in *vasis* hisce *contortis* dari *resistentiam*, hoc modo demonstratur. Si in *recto* canali decurrat fluidum, datur tantum *pressio* eaque *lateralis* per *Prop. 7. quâ* scilicet *latera* canal^{is} distendit fluidum; quia *latera* non opponuntur *fluido* in *directum*, adeoque nec *impedimento* sunt. Si tamen in *curvo* canali moveatur fluidum, canal^{is} *latera* non tantum *premit*, sed omni, quo pollet, momento in ea *impingit*: quantò verò magis, hoc *impeditum obstaculo*, de *motu suo* deperdat, tantò fortior erit in idem *obstaculum ictus magnitudo*. Quò verò in *curvum* magis *flectantur vasa* (i. e.) quò magis *directioni fluidi* sint *opposita*, eò *major* erit *vasorum resistentia*, & proinde *major ictuum magnitudo*: inde etiam *uberior* accedet *fluidi vis*, quò *facilius vasa* possit *per-rumpere*.

Si enim canalis cylindrici A C (uti in Fig. 1.) *axis* sit fluidi directioni semper *parallelus*, nullus erit particularum fluidi in ipsius latera impetus; adeoque & *ictus* nullus; flui-

dum verò omni illâ vi, quâ premitur, *latera* vasis *perpendiculariter* urgebit. Quòd si *quantitas* fluidi augeatur, pressio etiam & vis, quæ in canalium latera exercetur, augebitur: unde
oriatur

oriatur canalium *distensio*, & proinde laxior fibrarum textura, minorque inter se coherentia. At si canalis sit *inflexus* paulò, ita ut oblique feratur sanguis à B ad C, (uti in Fig. 2.) moles sanguinis aucta non modò *latera* ipsius *distendet*, sed in partes *curvatas* cum *impetu* feretur, & fibras jam satis distentas cum *ictu* perfringeret: eoque facilius cum, uti ostendit *Borellus*, *Vis ictus omni pressione infinito major sit*. *Ictus* verò *magnitudo* major erit, quò magis *incurvetur* canalis, idque in *ratione sinus anguli incidentiae*. Nam si sanguis (uti in Fig. 3.) à D ad C dirigatur, major erit *ictus magnitudo* ad latus C, quàm cum sanguis (in Fig. 2.) à B ad C decurreret. Adeò quò magis *incurvetur* canalis, eò major erit *ictus magnitudo*; donec ad *flexionem* (ut in Fig. 4.) *perpendicularitatem* perventum sit, ubi datur maxima; quia ibi *sinus anguli incidentiae* sit maximus. Ita satis patet in *curvis* canalibus *ictus vim* intendi.

Et hæc quidem uberius explicare libuit, ut perspicuè innotesceret, non minimum conferre ad menses per *uterum* evacuandos ipsius *uteri structuram*.

Etiam hoc ad cætera accedit, quòd vasa, quò magis *contorta* sint & *circumvoluta*, eò *longiora* multò fiunt: *longitudine* verò efficitur, ut plus sanguinis intra latera sua excipiant; sanguinis adeò *quantitate* auctà, augetur & *momentum*; unde fit facilior per tunicas eruptio.

Quòd si *uteri fabricam* attentius advertamus, luculentiùs adhuc patebit ratio, quare per *uterina* potissimum vasa exoneretur sanguis *menstruus*.

menstruus. Cum enim *padendi muliebris situs*, respectu horizontis, *perpendicularis* sit, idem etiam erit situs *arterialis fistulae*, quæ à corde ad uterum sanguinem deportat: quia verò in *fluido* per *Prop. 7.* corporis cuiusvis circumpositi fiat pressio, non *deorsum* modò, sed etiam à *latere*; per *Prop. autem 8.* pressio *lateralis* sit in ratione altitudinis, quâ attollitur incumbens fluidum, univèrsa columna sanguinis ab *aortæ* *descendentis* trunco ad uterum protensa *uterina* vasa à *latere*, idque *perpendiculariter* per *Prop. 9.* comprimeret & distenderet: quòd si *pressio* hæc à *situ* *arteriarum perpendiculari* orta, cum iis quæ de *canalium ambagibus* dicta sunt conferatur, facillimè dispiciet ingenuus lector, quòd ad evacuandos menses præ omnibus vasis longè aptissima sint *uterina*. Quippe, propter *Plethoram*, & pondus fluidi tum in arteriis tum in venis *perpendiculariter* incumbentis, intumescunt latera vasorum, ita ut fibræ à se invicem magis distrahantur: quò verò rarior sit fibrarum textura, eò facilius vi illatæ cedunt. Jam in *Plethorâ* augetur sanguinis *momentum*, quia augetur *quantitas*, etiam &, nisi *lentor* adsit, *velocitas*; *impedimenti* vis imminuitur, quia vasis sanguinis *redundantiâ* pridem distentis, minor sit fibrarum contactus & coherentia: ita superato impedimento, sanguis tandem erumpit.

Hinc etiam non leve exurget argumentum quare in *brutis*, licet eadem planè in iis sit (aliter ac nonnulli sentiunt) *vasorum confer-*

ratio, non tamen reperiatur *fluxus uterinus*; quoniam, cum in his *pubendum* respectu horizontis *parallelum* sit, tollitur omnis ista ad *latera* vasorum *pressio*, à *perpendiculari* arteriarum *situ* deducta: quæ sanè inter causas haud postrema est, cur mulieres *Plethoricae* per *uterum* purgentur.

Pro nobis etiam ulterius facit *Valvularum* in *venis uterinis* defectus: quod utcumque primâ fronte legenti parum satisfaciat, majoris esse momenti videbitur, si, quid in aliis *venis* præstent *valvulae*, sub examen revocetur. Hæ quidem, cum flaccidæ sint, nulli prorsus usui essent, si sanguis *continuo* cursu, veluti flumen, per arterias venasque deferretur: siquidem sanguine continuo decurrente, utcumque *venis* infererentur *valvulae*, fluidum quamvis supra *valvulam* delatum in partes inferiores æquè graviter incumberet, ac si nulla prorsus intercederet *valvula*: si enim canalis *plenus* sit, *valvula* interposita *pressionem* fluidi non magis tollit, quàm, si *vesica aquæ plena* alteri itidem *plenæ* imponatur, *membranæ interjectio* efficit quò minùs *aqua*, quæ in *vesicâ superiore* est, *pondere suo inferiore* premat. sed quoniam sanguis ab arteriis, non *continuo* flumine, sed per *intervalla* quædam, prout cor contrahitur, in *venas* influit, utile admodum comperitur *valvularum* artificium: cum enim nullum sanguini regressum concedant, cavent, ne major sanguinis copia *venas capillares* premat, quàm quæ inter eas *valvulamque* proximam continetur: nimirum ab *inferiore parte* *valvulae*

menstruis. Cum enim *puerendi muliebris situs*, respectu horizontis, *perpendicularis* sit, idem etiam erit *situs arterialis fistulae*, quæ à corde ad uterum sanguinem deportat: quia verò in *fluido* per *Prop. 7.* corporis cuiusvis circumpositi fiat pressio, non *deorsum* modò, sed etiam à *latere*; per *Prop. autem 8.* pressio *lateralis* sit in ratione altitudinis, quâ attollitur incumbens fluidum, univèrsa columna sanguinis ab *aortæ descendenti* trunco ad uterum protensa *uterina vasa à latere*, idque *perpendiculariter* per *Prop. 9.* comprimet & distendet: quòd si *pressio* hæc à *situ* arteriarum *perpendiculari* orta, cum iis quæ de canalium *ambagibus* dicta sunt conferatur, facillimè dispiciet ingenuus lector, quòd ad evacuandos menses præ omnibus vasis longè aptissima sint *uterina*. Quippe, propter *Plethoram*, & pondus fluidi tum in arteriis tum in venis *perpendiculariter* incumbentis, intumescunt latera vasorum, ita ut fibræ à se invicem magis distrahantur: quò verò rarior sit fibrarum textura, eò facilius vi illatæ cedunt. Jam in *Plethorâ* augetur sanguinis momentum, quia augetur *quantitas*, etiam &, nisi *lentos* adsit, *velocitas*; *impedimenti* vis imminuitur, quia vasis sanguinis *redundantiâ* pridem distentis, minor sit fibrarum contactus & coherencia: ita superato impedimento, sanguis tandem erumpit.

Hinc etiam non leve exurget argumentum quare in *brutis*, licet eadem planè in iis sit (aliter ac nonnulli sentiunt²) *vasorum confor-*

mentio, non tamen reperiatur *fluxus uterinus*; quoniam, cum in his *puerum* respectu horizontis *parallelum* sit, tollitur omnis ista ad *latera* vasorum *pressio*, à *perpendiculari* arteriarum *situ* deducta: quæ sanè inter causas haud postrema est, cur mulieres *Plethoricae* per *uterum* purgentur.

Pro nobis etiam ulterius facit *Valvularum* in *venis uterinis* defectus: quod utcumque primâ fronte legenti parum satisfaciat, majoris esse momenti videbitur, si, quid in aliis *venis* præstent *valvulae*, sub examen revocetur. Hæ quidem, cum flaccidæ sint, nulli prorsus usui essent, si sanguis *continuo* cursu, veluti flumen, per arterias venasque deferretur: siquidem sanguine continuo decurrente, utcumque *venis* infererentur *valvulae*, fluidum quamvis supra *valvulam* delatum in partes inferiores æquè graviter incumberet, ac si nulla prorsus intercederet *valvula*: si enim *canalis plenus* sit, *valvula* interposita *pressionem* fluidi non magis tollit, quàm, si *vesica aquæ plena* alteri itidem *plenæ* imponatur, *membranæ interjectio* efficit quò minùs *aqua*, quæ in *vesicâ superiore* est, *pondere suo* *inferiorem* premat. sed quoniam sanguis ab arteriis, non *continuo* flumine, sed per *intervalla* quædam, prout cor contrahitur, in *venas* influit, utile admodum comperitur *valvularum* artificium: cum enim nullum sanguini regressum concedant, cavent, ne major sanguinis copia *venas capillares* premat, quàm quæ inter eas *valvulamque* proximam continetur: nimirum ab *inferiore parte*
valvulae

valvulae pressio tollitur, quia intercapedo illa ob cordis *diastolen*, sive circulationis moram, sanguine minus distenditur: quod si in cordis *diastole* sanguis in venis majoribus deorsum retro gurgitaret, *capillares venulae* ita pondere incumbente laborarent, ut facilius disrumpi possent. In *venis* verò *uterinis* propter *valvularum* defectum, nihil prorsus obstat, quò minus sanguis omnis, qui in ramis amplioribus continetur, retro versus *capillarium* angustias corruat, & tenella orificia ita premat, ut impulsu quovis promptius diffiliant. Et hoc quidem modo, in *Arteriis situs perpendicularis inflexioque tortuosa*, in *Venis valvularum defectus* multum adjuvat, ut per *uterinas vias* evacuetur *sanguis redundans*.

A quibus verò canalibus potius dimanet sanguis menstruus, an ab iis qui ad *uterum*, an ab iis qui ad *vaginam* deferuntur, magna est inter *Authores* controversia: quæ sanè non incommodè prætermitti, saltem salvâ utrâque sententiâ componi poterat. Etenim cum eadem sit partium textura, eadem vasorum conformatio, longè plura tamen ad *uterum* excurrant vasa quàm ad *vaginam*, quid dubii est quin ex utrisque canalibus, uberius licet ex *uterinis*, evacuentur menstrua? Quod quanquam per se satis pateat, hoc tamen argumento breviter illustrari potest. Ubi in *prægnantibus* erumpunt *menses*, si *abortus* fiat, ab *utero* videntur fluere; quænam enim alia vis *fætum* à *placenta* queat divellere, nisi effusi in *utero* sanguinis fluctuatio? Si verò nullus insequatur *ab-*
ortus,

ortus, eos potius à *vaginâ* demitti credimus: quia si in *utero* fiat sanguinis eruptio, periculum est, ne *abortiat* mulier. Igitur aliquando ab *utero*, aliquando à *vaginâ*, sæpius tamen utrinque fluunt menstrua: ita tamen ut in illis quæ *pepererunt*, propter vias liberius patentes, frequentius, quàm in *virginibus*, ab *utero* emanent.

Alia etiam inter scriptores versatur quæstio, utrum à *venis*, an ab *arteriis* prodeant menses; quos ego sanè ab *arteriis evanescentibus* malim deducere. Ibi enim maxima est canalis angustia, quâ efficitur, ut sanguis in latera vehementius feriat, & ostiola recludat: quod si in *venas* deductus fuerit, latius sibi spatium videtur comparasse, quàm ut foras egredi cogatur. Ideo si qua in canalibus oriatur obstructio, eam in *arteriis* potius quàm in *venis* poni debere rectè arbitratur, Philosophiæ Medicæ peritissimus, *Pitcarnius*¹. Quinimo sanguis floridus admodum & rubicundus cum sit, ab *arteriis* potius, quàm à *venis* originem trahere videtur. Sive tamen è *venis* sive ex *arteriis* fluat, ex *capillaribus* certè, non ex *majoribus* ramis propellitur: uti ex fluxu ipso, qui *guttatim* ferè peragitur, dignosci potest.

¹ Differt. Med. 106.

CAP. VI.

Argumenta contra Pletthoram refelluntur.

HUC quidem principiis simplicibus maximè, & indubitatis pervenimus; quæ tamen non magis vera sunt, quàm intellectu facilia. Quamquam verò huic fundamento innixa minimè corructe possit *Theoria*, non tamen negligenda sunt, quæ vulgò contra *Pletthoram* afferuntur, argumenta: quæ si refelli queant, nostræ sententiæ si non roboris aliquid adjicietur, impedimenta certè detrahentur. His igitur argumentis manifestum esse putat *Charletonus*, meram plenitudinem non sufficere, ut evacuatio per uterum efficiatur.

I. In tabidis & macilentis, consueta, & interdum profusa, reperiuntur menstrua; quibus tamen sanguinis copia infra mediocritatem consistit. Rem ipsam sanè agnoscimus, in macilentis nempe fluere menses; *Pletthoram* idèò non dari pernegamus: quippe multi, uti observat *Galenus*, sanguine exuberant, gracilissimi cum sint; etiam ipso *Charletono* iudice, ita parum in macilentis deficit sanguis, ut in iis præcipuè redundet. Ipsum igitur audiamus, *Oeconom. Animal. Exerc. 5. S. 3.*

“ Qui maximè nutriuntur, ut obesuli, paucò
“ sanguine præditi sunt; macilenti autem ma-

^a De Catameniis, p. 30.

"gnis venis, plurimoque sanguine donantur.
 "Quare etiam hi ut plurimum animosi sunt,
 " & omnia vitæ munera alacrius vividiusque
 "peragunt, utpote spiritibus proportionaliter
 "pregnantes. Ac propterea *graciles* liberalio-
 "rem venæ sectionem ferunt, quod carnosa
 " & musculosa eorum pars frigidior cum sit,
 "majorem quoque copiam in poris suis ab-
 "sorbeat: venæ autem etiam si exhauriantur,
 "minore tamen isthoc damno evenit, modo
 "quantum lampadi vitæ satis sit supersit. At
 "verò torosis & præpinguibus damnum à co-
 "piosa sanguinis evacuatione contingit; quia
 "habitus eorum sanguine calidiore depauper-
 "tus, serosis humoribus repletur facileque in
 "cachexiam degenerat. *Ib. Sect. 4.* Notum est
 "in animalibus *fame* enectis, & hominibus
 "quoque, qui *tabidi* intereunt, plurimum san-
 "guinis etiam post obitum in venis reperiri;
 "quod prorsus impossibile esset, si sanguis
 "corpori solum nutriendo destinaretur. Ani-
 "mal enim fame non periret, quandiu sangui-
 "nis quicquam in venis superesset; nec tabi-
 "dorum corpora adeò emaciarentur, dum ve-
 "næ sufficientem sanguinis copiam in se con-
 "tinent, unde partes possint instaurari. Qui-
 "bus adjici potest historia S. 6. quam ex *Hip-
 "pocrate* desumit, de viro quodam, qui cum ad
 "extremam maciem morbo extenuatus fuisset,
 " & indies magis magisque tabesceret, sectâ
 " tandem per vices utriusque manûs venâ, do-
 " nec exanguis fieret, brevi *εὐραx*®, evasit."
 Unde fit, ut qui, cum contra sanguinis nutri-

tionem differit, in *tabidis* & *macilentis* *Plethoram* ita strenuè propugnat, idem, cum *Catameniorum* causam agat, conetur convellere? sed ea *Charletoni* argumenta, quæ jam ex *Oeconomia Animalis* deprompsimus, ita solida sunt & veritati congruentia, ut ne ab ipso quidem *Charltono* everti possint. Hinc *macilentæ*, uti scribit *Galenus*, missionem sanguinis copiosiore ferunt; quâ & sæpissimè in iis, postquam diu defecerint, redintegrantur menstrua. Hujusmodi plurima exempla sunt; & quotidiana ferè observatio est, in *lactantibus gracili* corpore præditis menstrua solenniter ferè celebrari: ita parum *infra mediocritatem* consistit in *macilentis* sanguis.

2. *Ipsa plenitudo nonnunquam impedimento est; quò minùs fluant menses.* Ita quidem Scriptorum pars maxima unam *suppressi fluxus* causam statuunt, *Plethoram*: à quâ *suppressionem mensium* similiter induci arbitrantur, ac *Ischuria* nonnunquam oritur à nimia, quâ *vesica* distenditur, urinâ.

At si quis hæc accuratiùs perpendat, dissimillima prorsus inter se reperietur harum suppressionum ratio. *Vesica* enim firmâ admodum & musculosâ tunicâ munitur, ita ut si extra modum accumuletur *urina*, *vesica latera* nequeat perrumpere; quia non *impetu* aliquo illabitur, ideo neque *momento* aliquo in ea *impingit*. Solâ verò *pressione laterali*, quâ vi fluida omnia pollent, *latera* ita valet *distendere*, ut ea minimè se *contrahere* queant, adeoque neque *urinam*

River. Etmuller.
I
foras

totas protrudere; h. e. tanta est *urinae* quantitas, ut major sit, quam quae a *vesicae musculo*se moveri possit, adeoque actio musculi suspenditur. Neque musculus prius se contrahet, quam *momentum* ipsius intendatur, ita ut *urinae* ponderi prepollet, aut ipsa, quae vim musculi oppugnat. *Cardere* velletur *urina*. Etiam in hoc casu *Isthmum* multum adjuvat *vesicae sphincter*, qui cum sit musculus perpetim contractus, nisi quando ab *Antagonista* & *urinae* pondere superetur, fortius certe contrahetur, si nulla ab *Antagonista* oriatur *contrahentia*: *Antagonista* vero est *detrusor urinae*, sive ipsius *vesicae tunica muscularis*; cuius actionem ab *urinae copia* suspendi jam ostendimus. Aliter omnino se habet in *Vasis uterinis Plethora*: his enim non tantum *pressio* eaque *perpendicularis*, sed & *ictus* satis validus à sanguine inducitur; & tantum abest, ut horum *canalium* latera *mucalosa* sint, ut ne musculis quidem fulciantur; ita ut si permaneat *Plethora*, rupturam effugere non possint, uti in precedentibus demonstratur. Ipsa igitur *Plethora*, per se specata, menses nequaquam *supprimeret*: potest vero sanguis redundare, licet non fluant menses. Supponimus itaque in hoc casu nullum esse in *canalibus* vitium (si enim esset, *huic* tribui deberet *suppressio*, non *Plethorae*) adeo ut in sanguine querenda sit *suppressionis* causa. Cum vero *quantitas* sanguinis in culpa esse nequeat, (ea enim, uti vidimus, fluxum promoveret, non *supprimeret*) restat, ut *qualitatum* aliqua *suppressionem* hanc introducat: è quibus nulla

æquæ ad hanc rem instructa est, ac *visciditas*. Cum enim sanguis *lentior* sit, & particulae ejus tenaciter inter se cohaereant, adeoque magnitudine excrescant, per ostiola vasorum *capillarum* minimè traduci potest; in quibus itaque orietur *obstructio*: obstructis porro his meatibus, per quos facilem egressum sibi comparare assuevit sanguis, intra *majorum* canalium latera conclusus est, quæ nimis robusta sunt, quàm ut ei exitum aperire cogantur. Hoc igitur & nullo alio, quod sciam, modo efficietur menstrui fluxus *suppressio*, etiamsi adsit *Plethora*: ipsa tamen *suppressio* non *Plethora* propriè, sed sanguinis *lentori* tribuenda est.

3. Si ideo *fluere*nt *Menses*, quod sanguis *quantitate* modum excedat, per alia vasa, *pulmonum* puta &c. potius quàm per *uterina* erumperent. Sed huic argumento abunde satisfactum puto, in iis quæ de *uteri* situ, & structura disserui: unde *uterum*, præ aliis omnibus corporis foeminei visceribus, ad evacuandos *menses* accommodatum maximè, & quasi natum esse demonstratur. Quòd si *uterina vasa* paulò magis indurescant, & tenaciora fiant, aut intensius crescat *Plethora*, sanguis per alios canales iter suum expugnabit; ita ut foeminis, quibus via per *uterum* præcluditur, per *nares* sæpe, aut *pulmones* evacuatur sanguis *Plethoricus*; pariter ac in iis, qui *vino* liberius indulgent, frequentissimè observatur ex *naribus* quasi critica quædam sanguinis eruptio.

Afferri potest & aliud contra *Plethoram* argumentum; nempe si in foeminis accumuletur

Plethora,

Plethora, ut ad *fetum nutriendum* magis idoneæ sint, cur eadem in *brutis* deficiat, quæ non minus foetus suos nutriunt, quàm mulieres? Utcunque res satis obscura sit, hoc certè ex iis quæ cap. 3, & 5 diximus, sine dubio concludi potest, quòd cum *bruta* mensibus omnino libera sint, eundemque semper, post ætatis florem, corporis statum conservent, in iis quotidianas omnes evacuationes alimentis assumptis respondisse: nisi alia quæpiam in iis sit evacuatio menstrua, uti in *viris* observavit *Sanctorius*^a. Idem de foeminis, quibus *ante prægnationem* menses non fluunt, dicendum est. Cum vero utero gerant *bruta*, quia aliquid in *fætus* usum conferunt, non fieri potest, quin *gestationis tempore*, aut nutrimentum solito plenius accipiant, aut minus solito remittant. Itaque in *brutis prægnantibus*, canibus præsertim, acrior solito observatur *voracitas*. Hoc enim præcipuè est pro quo contendimus, quòd *menses* in sanis mulieribus à *Plethorâ* unice proveniant; quòd si nonnullis menses defuerint, non ideo tamen defunt suppetiæ, unde satis nutrimenti in foetum impendi possit. Igitur mulieres aliquas sine mensium profluvio *concipere* posse arbitratur *Aristoteles*^b, viz. “ quibus tantum humoris colligitur, quantum iis, quæ
“ purgantur, restare solet post purgationem;
“ quanquam non tanta copia est, ut foras possit profluere.” In hoc quippe singulari admodum casu necesse est, ut mulieri & *ante graviditatem* eadem fuerit evacuationis addi-

^a *Medi. Stat.* 1. 63.

^b *Hist. Anim.* 7. 2.

tionisque proportio, & jam *pregnanti* evacuationis solite imminutio.

Atque hæc de *Plethora* natura dicta sunt: quæ rite intellecta & perpensa, profluvii uterini causa, quæ multos diu torsit, facillimè deducitur. Ita clarè res omnis vel etiam à *Tyro* nibus concipi potest, ita simplici modò & naturali maxime, effectus menstruum omnes à *Plethora* fluunt, ut satis mirari nequeam ad aliam causam confugere posse Authores. Quod si in sequentibus ostendero, quòd *symptomata* omnia, quæ à mensium vitio oriuntur, huic de *Plethora* doctrinæ optime respondeant, ab eaque facillè derivari queant, quòdque ipsa demum *medendi methodus* sententiæ nostræ suffragetur, nihil est quod ulterius vel à Scepticis desiderari possit.

Cum verò *Plethora* efficiens mensium causa statuatur, intelligat lector me semper de mulieribus *sanis*, & rectè se habentibus loqui. *Menses* enim proveniunt sæpe à nimia *viscerum imbecillitate*, ab humorum acrimonia &c. Hæc verò cæteraque id genus similia vitia sunt, quæ sano corpori abesse supponimus.

C A P. VII.

De Periodis.

INter eos, qui menstrui fluxus causas sibi visi sunt investigasse, nemo ferè est, qui *Periodorum* rationem exponere conatur; sed
satis

satis habet unusquisque eas aut ad *Luna matum*, aut ad areansam quandam *natura legem* referre: etiam qui in *Fermento* toti sunt, id ipsam ad *Periodos* explicandas parum adhibent; quamvis *ensem Delphicum* nacti fuerint, qui in omnes partes torqueri, ad omnia fluxus hujusce mysteria æque accommodari posset. Sed hoc *Periodorum* negotium omnes abstrusum quiddam opinantur, commentis certè suis reddiderunt obscurissimum: licèt, si *natura duce*, non *Hypothesi* aliqua, ad veri investigationem utamur, nulla facilior aut magis simplex excogitari potest, quàm tota hæc de *Periodis* doctrina.

Ea nempe, quæ *capite tertio* de *Plethora* dicta sunt, adeò certa & perspicua credimus, ut nemini jam dubium sit, *perspirationem in feminis debitâ minorem esse*. Imminutione igitur perspirationis non suppositâ modò, sed & demonstratâ, videamus quid inde depromi queat ad hoc *Periodorum* intervallum luculentiùs explicandum. Cum deficiat in muliere perspiratio, necesse est aliquid indies intra vasa coacervari, unde paulatim crescat *Plethora*. Quæcunque igitur sit quotidiani alimenti mensura, si singulis diebus accumuletur intus ipsius *pars tricesima*, (quæ perexigua quantitas videbitur, si cum eâ conferatur, quam *unius noctis* spatium, levi de causâ, impediri posse ostendit *Sanctorius*) intra triginta dies accumulabitur quantitas, victui quotidiano æqualis: adeoque si alimenti mensura sit lib. 2. (quæ tamen usitatâ semper ferè minor est) erit pars ipsius tricesima in sanguine singulis diebus redun-

dans $3\ 6\ \frac{1}{2} = 7$; & intra *ensem* seu dies tri-
 ginta sanguinis aucti copia erit 3. 192 seu lib. 2.
 quæ quatuor unciis excedit copiam sanguinis
 fluxu menstruo effusam. Igitur satis esset san-
 guinis *plethorici*, ut lib. $1\ \frac{1}{2}$, quæ vulgaris est *Ca-*
tameniorum mensura, singulis mensibus effundi
 posset, si non ultra 3 $5\ \frac{1}{2}$, quod perpessillum est,
 per diem *imminueretur perspiratio*. Et hoc
 quidem modo facillimè concipitur, dierum tri-
 ginta spatium incrementum posse *plethoram*; quæ
 quibus viribus ad *vasa uterina* perumpenda
 sit instructa, in iis, quæ ante diximus, satis
 explicatur; quibus tamen, perspicuitatis gra-
 tiâ, etiam hoc adjici potest, unde clariùs fortè
 elucebit augendi in *plethorico* sanguine *momenti*
ratio. Quantitas sanguinis mense quolibet
 evacuati cum sit 3 20, totius massæ sanguineæ
 (quæ vulgò æstimatur lib. 19, vel 20.) est *pars*
circiter decima; hâc igitur sanguini accessione
 factâ, sub fine cujusque currentis *periodi mo-*
mentum sanguinis erit *decimâ parte* fortius,
 (& hoc quidem ex solâ *quantitate* auctâ, ne
 de *velocitate* aliquid dicam, quæ, si sanguis
 rectè se habeat, augetur etiam in *plethorâ*)
 singuli porro in corpore canales *decimâ parte*
 prementur magis, & distendentur: ita canales
 pressionem die uno aut altero ante fluxum *un-*
decimâ parte adauctam sustinere possunt, (san-
 guinem enim intra latera sua coercent) *decimâ*
 verò accedente locum cedunt; uti lancibus ad
 æquilibrium perductis, siquid ultrâ adjicias,
 præponderat. Quod tum ex iis, quæ de *cau-*
sis plethoræ exposita sunt, tum è reipsâ facillè
 & evi-

& evidenter innotescit. Menstruis igitur *fluentibus*, vasa omni eo sanguine, qui *pletthoram* constituit, deplentur; *cessantibus* vero, ad consuetum corporis pondus redeunt mulieres: unde iterum deficiente perspiratione, necesse est ut intra idem tempus *eadem* accumuletur *redundantia*. Quod si detur Vasa sanguinea ab hujusmodi *pletthorâ* *semel* disrumpi posse, sequitur omnino, si similis *menſe* *quolibet* redeat *pletthora*, eundem itidem fluxum reverti debere: deficiente vero in foeminis perspiratione, abunde sufficit *intervallum menstruum*, ut *pletthora* talis increbrescere, & accumulari queat. Ita muliebrem fluxum statis & definitis temporibus redire æquè necessarium est, ac *anni tempeſtates*, suo quasque ordine, iisdem vicibus *quotannis* reciprocari: nec magis mirum est, profluvium hoc *menſtrua* *periodo* revolvi, quàm *annuâ æſtatem*. Effectus enim perpetuò idem erit sibi que constans, nisi aliqua causæ acciderit mutatio; hanc verò posse accidere tum in *menſium* tum in *annorum* recursibus, satis arguunt & incerta in hoc fluxu *periodorum* intervalla, & varia *tempeſtatum* vicissitudo: sed hoc causis, quæ utrinque se admiscunt,tribuendum est, adeoque nihil detrahit de effectu *causæ primariæ* necessario, & constanti. Utcunque enim cuique tempeſtati statæ sint suæ recurrendi vices, multa tamen intercedere possunt & frequenter solent, sive *terre* aliquo, sive *aëris* vitio, quo minùs aut debitis intervallis redeant, aut solennem cursum absolvant: par est in *fluxu uterino* *periodorum*

dorum ratione; quibus licet spatium menstruum præscripserit natura, ex tamen ab extraneis causis sæpe turbata, tum ultra, tum citra fines suos consistunt.

Nequid verò desit, quo menstrui recursus ratio melius intelligatur, aliarum rerum, quæ statis temporibus *periodos* suas repetunt, *phenomena* consulamus. Ex hæc classe notissima est, licet parum vel explicata vel intellecta, *Febris intermittens*. Hujus originem à *lentore* sanguinis rectè deducit, *Theoria* ut ita dicam *Medicinalis* inventor primus, *Bellini*: de quo qui dubitat, adeat exquisitissimum illius de *Febris* tractatum. Dato itaque sanguinis *lentore*, fluidorum circulantium particulas aliquæ majores erunt, quàm ut tenuia *Capillarium* vasorum ostiola transire queant; in iis igitur adhærescent hæ particule, quæ indies novis suppetiis auctæ, canalium orificia ita sensim obstruent, ut tandem per ea, si modò ullus, difficilis certè pateat sanguini trajectory. Inde est, quòd *extrema frigescant*, quia sanguis ad ea non pervadit. Redundante igitur in *majoribus* ramis fluidi copiâ, cor crebrius validiusque contrahitur, & proinde adeo augetur sanguinis *momentum*, ut vasa rupturam effugere non possent, nisi fluidi portio per aliquos meatus foras extrudatur. Ita in *febre intermittente* post *frigus* invadit demum *calor*; donec, accedente *sudore critico*, *paroxysmi* fiat *solutio*: quia scilicet, materiâ per poros uberrimè evacuatâ, deplentur canales, ita ut sanguis per vascula tenuiora usitato more circulari queat. Eodem verò
manente

manente sanguinis lentore, eadem rursus fit ad
 vaforum ostia humoris vispidi adhaesio, ea-
 demque sensim. crescit obstructio, ita priori
 prorsus similis redibit *paroxysmus*. Quod si
 idem in sanguine permaneat lentor, quid mirum
 est morbum ita periodos suas ordinare, ut eo-
 dem die, etiam & eadem hora ingruat denuo
paroxysmus? quidni *secundâ* vice idem redeat
 typus, ac in *primâ* fuit, cum causa *paroxysmi*
 sit eadem? Absurdum esset, si à lentore, uti
 explicatum est, derivetur morbus, febrem mo-
 dō hoc, modō illo intervallo exacerbescere,
 cum in lentore, qui inducit febrem, nulla pror-
 sus fiat mutatio. Quod si fiat, mutabitur etiam
periodus, & morbi *typus*.

Eadem omnino est in profluvio menstruo
periodorum ratio; si enim quantitas materiae
 perspirabilis per dies singulos retenta eadem
 sit, eadem prorsus orietur *Plethora*, à qua ad
 definitum tempus continuo provocabitur fluxus
 iterinus. Sin intercesserit aliquid, quo minus
 ad consuetum modum perveniat *Plethora*, tum
 etiam morem suam variabit *periodus*, uti in
 sequentibus dicitur.

Periodicam etiam in *viris* evacuationem ob-
 servat *Sanctorius*, Corpora nempe virorum
 sana, & moderatissimo victu utentia, singu-
 lis mensibus fieri solito ponderosiora, unius
 scilicet duarumve librarum pondere; & redi-
 re ad consuetum pondus circa finem mensis,
 sed factâ crisi per urinam paulo copiosiore,
 vel turbidiorē.

Hinc facile patet, quod in viris quolibet mense hæc, de qua loquitur *Sanctorius*, *crítica* fiat per urinam evacuatio, quia quolibet mense augetur pondus, seu quod idem est, humorum in corpore *plenitudo*; quæ si nulla esset, neque ulla prorsus sequeretur evacuatio: quamdiu verò data quantitas singulis mensibus accumulatur, tandem, exacto mense, *periodica* recurreret *crisis*.

Ad hunc modum si eadem vivendi ratione uterentur foeminæ, eandemque accumularent *Plethoram*, redirent semper menstruum *periodi*. Sed quia aliis alia est temperies, ætas, regio, & victus consuetudo, fieri non potest, quin in diversis foeminis longè diversa sint *periodorum* intervalla. Quod si quis varietatis hujusce causas exploret, videbit hæc omnia fluxus reciprocantis tempora, ita inter se discrepantia, à vario *plethoræ* statu unice pendere. Hoc quoniam à Scriptoribus parum animadvertum est, in causâ fuisse videtur, quod apud illos prætermittatur omnis de *periodorum* ratione disquisitio: consilio quidem satis prudenti, cum neque à *Lunâ*, neque à *Fermento*, neque ab ipso, quem pro arbitrio regit *Helmontius*, *Archæo*, commodè deduci possit varius ille, qui in *periodorum* recursibus contingit, typus. Quippe, quia in causis istis nulla queat esse diversitas aut inconstantia, erit etiam determinatus atque unicus agendi modus; ita ut, si ab his omnino excitarentur menses, in omnibus æquè, perque eadem intervalla efflorescerent. Sed ea penè infinita est *periodorum* varietas

varietas, quæ à nullâ, nisi perquam mutabili, causâ derivari potest; qualis quidem est *plethora*, mille modis mutari facillima; quemadmodum ostendent sequentia.

In *biliosis* enim *temperamentis*, uti diximus, paulò maturius fluunt menses, citiusque periodos suas conficiunt. In hoc nimirum temperamento sanguis non uberior modò, sed fluidior tenuiorque fit; ita quò minùs inter se cohæreant partes sanguinis, cum citius calorem concipiant & faciliùs rarefiant, majus spatium occupabunt, adeoque arterias latius distendent. Unde in *bilioso temperamento* observatur *pulsus magnus*, *corpus macilentum*, *ad iracundiam* etiam, & ad *Venerem proclivitas*; quæ omnia sanguinis abundantis signa sunt: ita ut temperamentum hoc vulgari nomine rectius dicamus *sanguineum* (sic enim temperamenti causa exponitur) quàm *biliosum*, cum major *bilis* secretio à sanguinis *abundantiâ* necessariò, tanquam *effectus*, fluat. Igitur, cum hujusmodi mulier ad *plethoram* citius perducta sit, patet, quare ei & ante consuetum tempus fluant menses, & breviori periodo recurrant. In his etiam citius terminatur fluxus, quia sanguis, tenuis cum sit & subtilissimè comminutus, per vasa liberiùs egeritur.

Ita si *regio* paulò *calidior* sit, anno uno aut altero secundum septenarium anteverunt menstrua; ratio eadem est ac in priori casu; calore enim intensius rarefcit sanguis. Inde etiam fit, ut iis, quæ propius ad *Æquatore*m sitæ sint, copiosius fluant menses. Contrà *frigore* ad *plethoram*

plethoram tardius affurgit mulier; & quæ menses in regionibus Borealis secundum septenarium sæpius excedunt; hinc in urbibus ad ventos frigidos sitis, virgines tardius pubescere scribit Hippocrates. Etiam in Scythicis mulieribus notat profluvium uterinum, non modo rarius, sed & parcius quoque reperiri.

Poceminis gula deditis, & genio liberius indulgentibus, fluxus sæpe ad sextum diem extenditur; quod enim major alimenti copia suscepta sit, eò amplior erit sanguinis redundantia: quæ cum sit evacuationis menstruæ causa, necesse est, ut magnitudinal *plethora* respondeat fluxus. Quibus enim corpus plenum fuerit, his plures prodeunt menses, authore Hippocrate. Ita quibus major est vasorum amplitudo, uti *macilentis*, & corpus minus peripirabile, uti *otiosis*, copiosius fluunt menses. Idem in mollibus mulierculis, in quibus Humores abundant, observat Galenus: cui etiam convenit illa Hippocratis sententia, *aquosis* (i. e.) perquam humidis diu durare menses.

Contrà in *obesioribus*, uti notat Hippocrates, & iis quæ aut tenui victu, aut exercitio multo utuntur, citius terminatur fluxus; in quibus quidem omnibus minor est *plethora*: quæ enim tenui victu utuntur, sanguinem non accumulunt; quæ exercitio multo, per poros dissipant & absumunt. Hinc *rusticæ* mulieres, quæ laboribus assuescunt, parcius purgantur. In

^a De Aer. 7. ^b De Aer. 48. ^c Morb. Mul. 1. 19. ^d Duret. in Heller. 253. ^e Morb. vulg. ^f Epid. 6. 1. ^g Morb. Mul. 1. 15.

obesse verò, sanguis non intra vasa coacervatur, sed in habitum corporis diffunditur, uti *capite sexto* probatur: igitur hæ venis angustioribus prædite sunt, & ad concipiendum inceptiores. Fluxus enim menstrualis, quanquam conceptui non prius quidem *necessarius*, facit tamen ut *facilius concipiant* mulieres: quippe vasa uterinas ita aperit, ut liberius fiat semini in sanguinem introitus. Hinc *Scribani* maiores ideo *inferandas* esse dicit *Hippocrates*, quia menstruis parvis purgantur. Deficiente igitur sanguinis quantitate, brevi peragetur fluxus; ita ut apud *Hippocratem* tanquam *obsestatis* signum habeatur, si infra *triduum* consistat purgatio. Eadem de causa *obesse* menses citius multò cessant, scilicet à tricesimo aut tricesimo quinto anno, uti auctor est *Forester*. Notetur etiam in his menses prius *supprimi* sine noxâ; uti & in his, quæ venam frequenter secant: quod & scriptores annotarunt, & confirmat experientia.

Pari modo in puellis *minas sanguineis* festus erumpunt, & parvis sunt menses, quia tardius crescit *plethora*: cujus etiam defecta sit, ut foeminas ex *diuturniore morbo convalescentes* tardè admodum revivant menstrua; sanguis enim, morbo *chronico* exhaustus, pristinum statum non nisi difficillimè recolligit.

Ita in diversis foeminis discrepant *periodi*; quæ tamen in eadem non minus variæ sunt, prout ætas & vivendi ratio est diversa. Qua-

^a De Air. 48. ^b Morb. Mul. l. 15. ^c Lib. 28. Obs. 3. Gal. Civ. Morb. per V.S. Paris. 46.

rum tamen *periodorum* ea est indoles, ut quò minus statæ atque definitæ, eò magis rationi consentaneæ sint, & vario *plethora*, unde oriuntur, genio respondeant. Quid enim magis naturale, quàm ut pro varietate ætatis varietur etiam *periodus*, cum alia in *pubescentibus*, alia in *adultis*, alia demum in *provehentioribus* sit *plethora*? Quippe in *puellis*, menstruo sæpe longius reperitur periodi intervallum; quia, cum plurimum in sanguinis in corporis nutrimentum cedat, in vasis lentius augefcit *plethora*. Cum verò ad debitum incrementum pervenerit mulier, sanguis, nutritionis munere solutus, potest eam singulis mensibus accumulare *plethoram*, quæ uterina vasa faciliè perrumpat. Ætate porro in *senium* vergente, imminuuntur vires & deficit paulatim sanguis; ita ut tardius sit plenitudinis augmentum, & diuturnior periodi mora: hinc sæpe anno uno aut altero ante septimum septenarium, *bimestris* observatur, aut *trimestris* *periodus*; donec gradatim imminuti menses tandem penitus intercidant. Par est à *vivendi ratione* *periodorum* discrepantia: si *labori multo* & *Diætæ tenui* assuefcit mulier, vel quâcunque aliâ de causâ humores minùs accumulet, longioribus intervallis celebratur fluxus; eadem si *lautius* victitet, aut *plethoram* quovis modo intra vasa coarctet, frequentius purgatur: uti in sequentibus clariùs patebit.

Vidimus magnam in *periodis* diversitatem; quâ tamen ita parum evertitur nostra de *plethora* sententia, ut vix firmiori argumento stabiliri

biliri queat: *Urinæ* excretionem tardius vel citius fieri, prout *potulentorum* copia diversa est, fatentur omnes: etiam in *prætiis* non æquè ingentem quotannis diluvium, sed eam, quæ *intumescenti flumini* optimè respondeat, expectabunt: quidni etiam & *menstrui* fluxus *periodos* variis *plethoræ* gradibus consentientes expectent?

C A P. VIII.

Phænomena Mensium explicantur.

Vasa Uterina, *menstruis instantibus*, *Plethorico* multùm *distendi* sanguine satis nos probavimus, &, qui *foeminas menstruales* secuerunt, restantur *Anatomici*: quòd si ab hac *plenitudine* cætera profluvii hujusce Phænomena optimè deduci possint, nihil est quod ad Theoriam hanc illustrandam adjici queat.

Pro nobis igitur faciunt ea, quæ instante fluxu ingruere diximus, symptomata, *æstus scilicet* & *dolor partium vicinarum, ad lumbos præsertim* & *coxas, aliquando etiam inflammatio; Cephalalgia, crurum lassitudo, appetitus remissio, & languor*: quæ omnia à sanguinis *plethorâ* commodè deduci possunt. In hac enim sæpè diximus *momentum* sanguinis intendi; unde *calor* erit etiam intensior: qui à circulante sanguine ita pender, ut nihil aliud sit, nisi *partium sanguinis in se invicem impetus, & attritio.*

* Graaf. Highmor. &c.

ritio huic consensui, ligamentorum interventu, accedere potest.

Crurum lassitudo inde venit, quod vasa uterina, cum sanguine adeo intumescant, origines nervorum, qui ab *osse sacro* ad *crura* deferuntur, comprimant; istiusmodi autem compressio spiritus intercipit, & quendam quasi *stuporem cruribus* inducit: qui ob eandem causam in *gravidis* fere semper accidit; uti & non raro in iis, quibus *urina* diu *supprimitur*. Igitur obstructis mensibus, *claudicationis* periculum esse scribit *Hippocrates*.

Remittitur etiam *appetitus*: quia sanguis ita ultra modum rarefcit, & *ventriculi* arterias dilatat, ut nervi admodum comprimantur: quò fit, ut spiritus in tunicam ventriculi musculosam copiosè satis influere nequeant, adeoque debita inhibeatur contractio. Contractio-
ne verò impedita, *appetitus*, sive à *laterum attritu*, sive ab *humore ventriculi* proveniat, necessario languescit: neque enim nisi satis validè contrahatur *ventriculus*, aut latera contactu possunt atteri, aut humor è tunicis educi. Ita sæpe *cardiaca* & *opiata* Stomachi aciem retundunt.

Languor verò invadit; quia in *plethora*, & nimio pondere laborat corpus, & tenera Cerebri vascula ita turgescunt, ut compressu suo omnes penè in *nervis* aditus præcludant; hinc in membra minor derivatur spirituum copia.

Ita plerumque se habent, *instante fluxu*, mulieres: idem quoque in *viris*, quibus men-

strua illa, de quâ diximus, obtingit evacuatio, observat *Sanctorius*; " ante crisin nempe
 " menstrua, vel gravitatem capitis, vel corporis lassitudinem persentiri, & deinde paulo copiosiori urinâ evacuatâ omnia sedari.
 " Pari modo in Foeminis, simulac defluerint
 " *Catamenia*, pristinus reflorescit vigor.

Hæc omnia serè à *plethorâ* oriri posse symptomata, idonei testes evincent, *Ebrii*.

Huc etiam illud referri potest, quod in *puellis*, viz. menstrua nondum passis, *maxima* sæpè ante fluxum *intumescunt* & *scorriant*; etiam in nonnullis foeminis, instante fluxu, *ventrem* ita inflatum fuisse novi, ut planè *Tympanitica* viderentur; quod unde deduci queat, nisi à *plethorâ*, non video. Neque id sanè prætereundum est, his, quæ fluxu mensium instante accidunt, symptomatis, præ cæteris obnoxias esse eas, quæ vitam agunt *otiosam*, aut *nunquam pepererunt*; in quibus facilius crescit *plethora*.

Pari modo diversitas *quantitatis* emissæ *plethoram* arguit; ea quippe *ad ætatis usq; florem* augefcit: quò enim propius ad debitam molem accedat puella, eò minus sanguinis in corporis habitum ad nutriendas partes impenditur, adeoque uberiùs in vasis coacervatur sanguis. *Florente ætate equalis permanet*, quia nempe, cùm augmenti terminum semel attigerit corpus, in eodem prorsus statu diu viger. *Ætate rursus declinante, paulatim minuitur*; *senectâ* enim obrepente, tum minor indies fit humorum re-

dtundantia, tum vasorum fibræ rigidæ magis & duræ evadunt: ita ut neque eâ ætate accumuletur *plethora*, neque si accumuletur, propter vasorum *tenacitatem* depleri possit. Igitur *eniculas* sicciore, & sanguine minùs abundantes rectè pronuntiat *Hippocrates*. Hoc in loco haud alienum erit *plethora* originem paulò altius investigare, causasque exponere, quare nec ante *secundum septenarium* incipiat fluxus menstruus, nec *ultra septimum* perduret: cujus rei rationem primus tradidit Vir in *Oeconomia Animal* scientissimus, *Cockburnus*^b. Corpore quippe tenello adhuc & pubescente, fibræ ita *flexiles* sunt, ut pori omnes, quemadmodum *Hippocrates* loquitur, facile pervii sint & perspirabiles; quod satis testatur eâ, quæ in *junioribus* reperitur, in *sudorem* proclivitas. Ideo quicquid alimenti suscipitur, vel in partes nutriendas cedit, vel siquid superfluum sit, per poros promptè egeritur; unde nulla eâ ætate accumulatur, quæ menses provocat, *plethora*. Cum verò augescente corpore fibræ *solidæ* magis & duræ evadant, quod circa *pubertatis* annos semper fit, necesse est, ut pori sive capillarium vasorum orificia multò quàm priùs angustiora sint; ita ut, orificiis contractis, minor fiat per minima vasa secretio. Secretione igitur ad hunc modum deficiente, in sanguine redundant, qui à nutriendis partibus residui sunt, humores; à quâ humorum *redundantiâ* excitantur menses. Pariter eâdem de causâ, & *pueris pubentibus* frequenter accidit

^a Morb. Mul. 2. 3.

^b Oecon. Animal. p. 130.

narium hæmorrhagia. Quoniam verò lentò & gradatim fiat hæc *fibrarum durities*, ideo pariter sensim augescit *plethora*; ita ut cum primò incipiat, valde mediocris sit, deinde cum ætate increfcens augmenti summam paulatim attingat. Cujus quidem rei veritatem abundè confirmat experientia; in *puellis* enim jam pubescentibus copiâ satis *exiguâ* erumpunt menses, qui cum *plethora* respondere debeant, eâdem etiam ratione usque ad *ætatis florem* augescunt.

Menses verò ultra *septimum septenarium* non persistunt, eò quòd uteri vasa *robustiora* sint, quàm quæ à sanguinis momento perfringi queant: hoc autem *vasorum robur* inde nascitur, quòd in *senectute* non modò fibræ rigidæ magis & renitentes fiant, sed *capillarium oscula*, ex quibus fluere consuêrunt menses, continuâ tandem *cicacitre* quasi callo ita obducta sunt, (quemadmodum in *hæmorrhoidibus sæpius incisis* contingit) ut per ea nullus ultra pateat sanguini exitus. *Capillaribus* verò occlusis, *majora* vasa, utcunque increbrescat *plethora*, frustra impetuntur. Quòd si ad hanc normam in *provehrioribus* subito restricti essent menses, ingruerent sanè ea, quæ in *suppressione* mensium accidere solent, symptomata. Hoc igitur ut vitari posset incommodum, sapienter instituit natura, ut quemadmodum crescente ætate paulatim augescunt menses, eâdem declinante lentis etiam gradibus deficient. Ita ferè semper ante annum 49 non modo *copia* sensim *minuitur*, sed *rariùs* recurrunt *periodi*.

Vasis

Vasis igitur uterinis ad hunc modum renitentibus, supponatur primo tempore intra canales retineri menstruorum partem vicesimam sive $\frac{1}{5}$ r. quæ cum quantitas sit admodum exigua, per alias vias commodè satis evacuari potest; h. e. potest alia evacuatio ita augeri, ut mensium defectum suppleat: præsertim cum nihil frequentius accidat, quàm ut, unâ evacuatione diminutâ, altera tanquam vicaria increseat; quemadmodum ex. gr. *poris* frigore conclusis, succedit frequentissimè *alvi fluor*. Periodo igitur secundâ supponatur effusi sanguinis quantitas non ultra $\frac{1}{3}$ r. 18 assurgere; facile certè concedi potest, ut altera illa evacuatio eâdem etiam ratione augeat. Adeo mensibus sensim deficientibus, alia *secretoria*, assuetudine continuâ, ita se tandem comparabunt, ut *plethoram*, quæ mense quolibet coacervatur, excipere & deplere possint. Igitur *provehentioribus* nullum gravius symptoma accidit, quanquam defecerint menses. Huic sententiæ multum favet *Sanctorius*, qui in *senectute* augeri perhibet evacuationes *sensibiles*. Id etiam pro nobis facit quod perpetuâ ferè observatione comprobatum est, plerasque scilicet mulieres, simul ac mensibus destitutæ sint, habitum *pleniorum* contrahere, & *pinguescere*. Ita possunt deficere menses, cum parum interim deficiat *humorum copia*; quod si ea etiam defecerit, uti in *senili ætate* plerumque fit, alia erit ratio, cur, citra sanitatis noxam, *septimo septenario* cessent menstrua. Notandum est obiter ab hac variâ fibrarum duritie plurimum

pendere diversam illam mensium, tum *erumpentium*, tum *cessantium*, tempestatem.

In *prægnantibus* penitus deficiunt menses; id verò unde fit, nisi quòd aliò, ad *fætum* scilicet remittitur sanguis plethoricus? Interdum quidem in *matre* reperitur uberior sanguinis copia, quàm quæ in *alimentum fætus* infundi possit, ita ut, *gravide* licet, non deficiant menses: itaque hæ, quibus etiam si prægnantibus fluunt, *habiliores* plerumque, & humoribus turgentes observantur. *Tertiâ* verò *perioda* elapsâ supprimuntur penitus menstrua; quia foetu tandem incrementum, ita ut plenius alimentum postulet, minuitur *plethora*. Quòd si ad ultimos menses perstiterint, *fætus* solet esse *valetudinarius* admodum & *imbecillis*: adeò vera est illa *Hippocratis* observatio^b, *mulieri uteroggerenti si purgationes prodeant*, (i. e.) solennes aut immodicæ, *impossibile esse, ut fætus sit sanus*: cuius rei rationem alibi exponit, *mensibus* nempe *fætus augmentum dimitti*^c. Ita *gravide* si lac ex mammis profluxerit, imbecillum est quod intus gerit, annotante *Celso*^d, quia scilicet eas sanguinis suppetias hauriunt *mammæ*, unde debuit nutriri *fætus*.

Pari modo *Lactantibus* defunt menses; quia ad *mammæ* avertitur sanguis exuberans, ut in *Lac*, quo alatur *fætus*, abeat: quod & notat *Hippocrates*^e, & quomodo ad mammæ potissimum dirigatur, satis *Mechanicè*^f exponit.

^a *Hild. p. 5. obs. 41. Cummus Med. Sept. 37.* ^b *Aph. V. 60. Morb. Mul. 1. 44.* ^c *Morb. Mul. 1. 40.* ^d *Lib. 2. cap. 7.* ^e *Morb. Mul. 1. 99.* ^f *Nat. Puer 21, et 22.*

Igitur in his, quia nulla ad vasa sit *plethora*, sine noxa retinentur menses, ideo neque provocari debent. Quod si etiam *lactanti* fluant, necesse est ut illi post ea, quæ pro lacte fiunt, impendia, sanguis adhuc *redundet*: ideo præcipuè in *Nutricibus macilentis*, utpote sanguine plurimum turgentibus, reperiuntur menstrua.

Adeo omnino à *plethora* pendet fluxus menstruus, ut si *vasa uterina* paulò robustiora sint, aut vitio aliquo obstructa, sanguis alium sibi aditum patefaciat: ita frequenter profluvii uterini alia evacuatio est vicaria. Apud Authores passim memorantur Foeminae, quibus, menstruis suppressis, sanguis statò tempore per *Hæmorrhoidas*^a, per *nares*^b, per *poros cutaneos*^c, etiam per *urinam*^d, & *vomitum*^e rejectus salutis fuit: quod in *Aphorismis*, *Criseos* signum rectè ponit *Hippocrates*^f. Quod si vicaria hæc reprimatur evacuatio, gravia insequuntur symptomata: uti frequens experientia satis testatur. Extra dubium est quibuscunque è canalibus prodeat, periodicum hoc à *plethora* excitari profluvium (est enim *salutare*) & *menstruorum* nomine insigniri debere; hæc enim non tamen evacuationis locus, quam *quantitas* & *tempus* denominat & distinguit: quæ tamen magis amant per *uterum*, uti diximus, expurgari, nisi aliquod in uterinis vasis sit vitium; quod semper accidit, cum aliæ sanguini aperiantur viæ. Ita in hoc casu Natura ipsa per

^a Sennert. Prax. lib. 3. Boër. Med. Sep. 36. ^b Boër. Med. Sept. 37. ^c Doleus 636. ^d Salmuth. c. 3. Obs. 36. ^e Hachstetter. Dec. 2. Cas. 6. ^f Aph. V. 32. & 33.

Hæmorrhagiam, quæcunque ea sit, foeminas *plethorâ* laborantes levat: idem fit, si per *Venæ-sectionem arte* fiat depletio, ubi in sano corpore tantum peccat *plethora*. Quin in iis quæ per *uterum* rite purgantur, menses semper imminuit, non raro etiam sistit, missus è brachio sanguis. Eodem modo si *plethorica* sit mulier, *abortum* præcavet *Phlebotomia*. Mira quidem est & ad hanc rem maximè appositâ, quam de muliere quâdam *Platerus*^a narrat, Historia; “ cui post ablatum exectumque uterum men-
“ ses deinceps, cum purgationis tempus insta-
“ ret, per vicinam anum, stato tempore & co-
“ lore convenienti, effluxere. Sanitati restitu-
“ ta diu postea vixit non aliis usa remediis,
“ quàm quòd, cum menstrua per podicem se-
“ gniùs fluerent, venam juxta malleolum quan-
“ doque aperiret. Satis manifestum est in mu-
liere hâc eandem, ac ante uterum exectum, ac-
cumulatam esse *plethoram*, & menstrua solen-
niter fluxisse: quæ quomodo, cum paulò se-
gniùs fluerent, à *Venæ-sectione* cieri & promo-
veri possent, in sequentibus ostendetur. Me-
morantur apud *Zacutum*^b menstrua per *polli-
cem* periodicè erumpentia, quæ si fortè parciùs
fluerent, accessit *capitis dolor*, & *febris*.

Neque sanè adeò mira res est menses per *polli-
cem* excerni, siquidem apud Authores non infre-
quens sit *sanguinis per digitos* evacuatio men-
tiq. Cuidam, ab infantiâ usque ad annum æta-
tis 24, effluxit, unoquoq; *Plenilunio*, ex *Pollice*^d

^a *Observ. Med. lib. 3.* ^b *Prax. Hist. 1. 3.* ^c *Mercat. Morb. Mul. 469.* ^d *Philos. Transf. numero 272.*

sanguis primo quidem ad 3 4, deinde post annum 16. ad lib. ff. Quo fluxu temere demum inhibito, in *hæmoptoe*^a conjectus est. Alteri ex *indico*^b, singulis serè mensibus, per annos 12. usque ad lib. 4. prorupit sanguis: in qua quidem historia hæc imprimis notatu digna videntur, 1. Quod si *restricta* fuerit evacuatio, circa brachia exortus est *dolor* acerrimus. 2. Quod quò *rarius* rediret periodus, eò *copiosius* effluxit sanguis. 3. Quod à *potatione* semper *increscere* fluxus. Quæ omnia cum *mensium phænomenis* optime consentiunt.

Hoc loco non alienum erit periodicum illud memorare, quod in *viris* etiam interdum reperitur, sanguinis profluvium. Sunt quibus statim fit per *hæmorrhoidas*^b evacuatio, in aliis *periodica hæmoptoe*^c, in nonnullis etiam *mictus sanguineus*^d, certis temporibus recurrens, observatur. Hujusmodi enim fluxus, pari modo atque in *foeminis*, à *plethora*^e oritur, & sanitati plurimum prodest; quod si in iis supprimatur solennis hæc purgatio, succedit morbus; uti quidam, cujus meminit *Salmuthus*, "hibito mictu sanguinis periodico, in summam pectoris angustiam & compressionem, maximamque spirandi difficultatem incidit, eaque paucos intra dies extinctus est." Pari modo ac *ulcera* & *fonticuli*, quibus diu evacuari consueverint humores, si subito siccantur, periculo raro vacant.

Illud etiam observatu dignum est, perio-

^a *Philos. Trans. num. 171.* ^b *Amar. Lusit. l. 5. 3. Barthol. c. 5. 53.* ^c *Salmuth. c. 2, 3, & 18.* ^d *Id. c. 3. 47.* ^e *Ibid.*

dicâ evacuatione, in huiusmodi *viris* suppressâ, non modò sanitatem extinguî, sed eadem prorsus, ac quæ *femini* menstruo levamine destitutis accidere solent, oriri symptomata; ita ut, si suppressio diuturnior sit, evadant planè *hysterici*. In quem etiam morbum facîle incident, qui vitam agunt nimis *otiosam*: à quâ quidem *plethora* origo in præcedentibus deducta est.

Quodd si in *viris* huiusmodi creseat *plethora*, quæ fluxum periodicum concitat; si porro, deficiente fluxu, eadem, quæ in *fœminis* ob menses inhibitos, oriantur symptomata; quidni etiam in *muliere* menses moveat *plethora*, & morbos, qui à suppressis mensibus proveniunt, inducat?

C A P. IX.

De iis quæ aut citius cient, aut diutius retardant Menses.

EXplicatis igitur fluxûs menstrui Phænomenis, erit forsan non inutilis opera rerum earum vires paulùm expendere, quarum interventu aut *maturius*, aut *tardius* moventur menses: his enim rite intellectis, si quando vitiatum fuerit hoc profluvium, istius mali non modò *causam* melius assequemur, sed & *curationem* felicius auspicabimur.

Ex iis quæ *maturius* cient menses, præcipua sunt,

sunt, febris, coitus, potatio largior, motus violentus, vomitus, sternutatio, iracundia, passio hysterica, solennis evacuatio inhibita, *Plantæ Emmenagoga* dictæ: quæ omnia aut sanguini plethoram introducunt, aut stimulo quodam vasa irritant.

In febre enim, cum semper augeatur sanguinis *velocitas*, immò frequenter & *copia*, etiam intensius erit, quo canalium latera feriat & distendat, *momentum*: ita in hunc motum excitatus sanguis, tenera uteri vascula, modo à nobis antea exposito, facile perumpet. Quæ etiam cum ætate longâ induruerint, sanguini febriliter æstuanti non semper resistunt; uti in muliere quâdam, cujus meminit *Bohnius*^a, evenit, quæ, ingruente febre, octogenaria mensibus purgata est.

Eodem modo in *variolis* haud rarò provocatur sæpius fluxus menstruus, nempe à febre: qui cum proximo ante *crisin* die invadere solet, uti observant *practici*, peccantis fortè materiæ aliquid abducit, & morbum judicat. Igitur menses, si *variolis* supervenerint, rarò cohibuit, sed suo more uti permisit, practicus idem & scriptor integerrimus, *Sydenhamus*^b. Hinc febres *acutæ* mensuis erumpentibus solvi docet *Hippocrates*^c. Pari modo in foeminâ plethoricâ febrem *synochum* mensibus ad septem dies fluentibus terminari scribit *Forestus*^d. Quod si huiusmodi fluxus *criticus* turbetur, gravissima sæpè insequuntur *pectoris* aut *capi-*

^a *Circ. Anat.* p. 243.

^b *Morb. Acut. Hist.* 289.

^c *Coac. Pran.* f. 226.

^d *Lib. 1. Obs.* 20.

tas mala; uti in tribus puellis observat *Borrichius*.

A coitu, præter motum illum, quo uterina vasa cæteræque corporis partes turgent atque incalescunt, admisso semine intensius rarefcit sanguis, & velocius per canales circulatur, ita ut impedimenta quævis facilius perfringat. Igitur apud *Hippocratem*, sanguinem attenuare & calefacere perhibetur coitus^b, & mensibus faciliorem exitum præsternere^c. Hunc à virili semine sanguinis motum cieri satis ostendunt ea, quæ foeminis sub conceptionis tempus ingruunt, symptomata. Inde est, quòd ultimum suppressionis menstruæ remedium vulgò habeatur coitus: quem idè foeminis passim commendat *Hippocrates*. Qui tamen si immodicus fuerit, immodicum etiam fluxum excitabit: uti experiuntur prægnantes, quæ eâ sæpè de capsâ abortiunt.

A potu largiori quomodo sanguini inferatur plethora, & proinde rapidior circuitus, ex re ipsâ satis apparet.

Motu violento non tantum sanguinis calor increfcit, sed particulae etiam magis fluidæ, & tennes fiunt. Contractio enim musculorum, quæ in motu violento fit, non modo serosiores sanguinis partem per poros abducit, sed id, quòd intra canales circulatur, comprimendo attenuat & comminuit; ita ut auctâ velocitate fortius increbrescat fluidi momentum, & major vasorum distensio: unde facilior sanguini

^a *Aff. Hafn. vol. 2. 195.*

^b *Diat. 2. 36.*

^c *Geni-*

tur. f. 7.

aperietur exitus. Ita *saltantibus* improvise sæpe erumpunt menfes.

Ad motum violentum referri possunt vomitus, & *sternutatio*: in quibus quidem non modo validissime movetur ventriculus & diaphragma, sed vicinus etiam uterus ita agitur & concutitur, ut vasa, collisu hoc disrupta, sanguini locum cedant. Idem efficit corporis in *passione hysterica convulsio*; quod in virgine quâdam observat *Platerus*.

Affectus animi quomodo sanguini novos motus introducant, fortasse arduum est explicare; quod verò introducant, certissimum. In *iracundia* præsertim validius contrahitur cor, increbrescit pulsus, scintillant oculi, inardescunt genæ; quæ omnia sanguinem motu concitatio-
re ferri arguunt, adeoque majore impetu in canalium latera impingere: qui si violentius impingat, facile diffiliunt vasa uterina.

Ab evacuatione solenni inhibita provocantur menfes, quia major in sanguine accumulatur *plethora*; uti contra, si præcesserit evacuatio nimia, supprimuntur, quia tum deficit *plethora*.

Plantæ Emmenagoga, cum sale volatili ut plurimum refertæ sint, sanguinis particulas incidunt atque attenuant, & in motum vividio-
rem exsuscitant. De harum viribus, & operan-
di modo in sequentibus dicetur; sufficiat hoc in loco id solum annotare, nulla dari *Emmenagoga*, quæ non aliquo modo momentum san-
guinis intendant: aucto verò sanguinis mo-
mento, erumpunt menfes.

^a Hildan. c. 3. obs. 58.

^b Obs. Med. p. 191.

62 *De iis quæ aut citius cient,*

Huc etiam referatur *viçtus acris, tenuis, & copiosus*: cujus exempla passim in *Authoribus* legenda.

Alia sunt, quæ menses *maturius* cient; sed ea omnia ad has, quas jam percurrimus, classes reduci possunt: aut enim *vim* aliquam vasis imprimunt aut sanguini inducunt *plethoram*, uti & faciunt ea, quæ jam explicuimus: quòd si hoc modo semper agant, & hujusmodi effectus producant, verisimile est eadem esse in movendis mensibus etiam *nature* instrumenta.

Si quis dicat in *Febre, motu violento* &c. sanguinem *rarefcere* tantum, & cursu velociore circumagi, *plethorâ* verò minimè laborare, meminerit ab hac ipsâ *rariore* sanguinis texturâ, respectu *vasorum*, veram exurgere *plethoram*. Si enim sanguinis particulæ, sive comminutæ, sive quocunque modo divisæ, majus spatium occupent, latera canalium æquè distendent, ac si aucta esset humorum *copia*. Ita sanguine rarefacto, erit quæ *ad vasa* dicitur *plethora*. Id etiam reponi potest, plerasque *Febres*, non secus ac menses, à *plethorâ* ortum ducere.

Contrà, ea quibus menses retardantur, sunt *Frigus immodicum, mæstitia, repentina exanimatio, evacuatio nimia, viçtus incrassans, humorum cruditas, pharmaca astringentia*: & hæc quidem omnia aut sanguinis *Lentorem* augeant, aut *momentum* imminuant.

Uti enim *calore* rarefcit sanguis & relaxantur fibræ; ita *frigore* nimio constringuntur arctius vasa, & rigescunt. In muliebri igitur *plethorâ*, cum fluidi quantitas redundet, vasa
frigore

frigore constricta exitum negant : nec tamen ita sunt capacia, ut per ea liberè satis moveatur sanguis : unde necesse est, ut aliqua sanguinis pars tandem in minimis cavatibus stagnet : stagnando autem paulatim imminuetur motus sanguinis, & orietur visciditas. Ita utroque nomine menstrua retardat frigus, quia tum vasa constringit & roborat, tum ipsi sanguini lentorem tarditatemque inducit : hinc minor vis fluidi ad latera rumpenda. Igitur aeri frigido paucitatem suppressionemque mensuum tribuit Hippocrates, quam & in Septentrionalibus esse popularem refert : Quod si frigus, illaso utero, cæteras corporis partes repente corripiat, fluxum si jam adsit, promovet : impedita enim perspiratione, major suppetit humorum copia per uterum, frigore intactum, evacuanda. Ita sæpe sub fine profluvii, foeminis, quæ subuculas paulò humidiores induunt, uberius prorumpit sanguis. In his quippe protinus recrudescent menses, etiamsi cessasse videantur.

Cum *maestitia* semper conjungitur motus sanguinis tardior : igitur si *timor* & *tristitia* diutius perseverant, *melancholiam* adesse pronuntiat Hippocrates^b : in *melancholicis* porrò observatur *pulsus rarus*, & *facies pallida*, ob impetum scilicet sanguinis minorem. Ex motu enim imminuto fit, ut tardius ad *cerebrum* perveniat sanguis, à cerebro item ut segnius in *cor* deriventur spiritus : momento igitur languente, vasa non ita facile per-

^a De Aëre 48.

^b Aph. 6. 23.

rumpet

rumpet sanguis. Par est ratio *exanimationis* *repentinæ*: in eâ enim dissipantur prorsus spiritus, ita ut cor viribus destitutum laboret ad modum, & sanguinem vix queat protrudere: unde tardior sanguinis cursus, & debilius momentum. Ita narium *hæmorrhagia* subito *terrore* sæpe restinguitur.

Menses, si præcesserit *evacuatio nimia*, sisti, aut saltem retardari debere, satis manifestum est: deficit enim, qui fluxum provocet, sanguis. Ita post *partum* multæ *duas* vel *tres* periodos intermittunt; quia nempe *lochiorum* fluxu penè exhausti sint humores. Pariter à *diuturniore morbo* imminuuntur menstrua, quia aut non suppetit sanguis, aut in partium nutritionem impenditur. *Balnea & astuaria* sudorem nimium promovendo, *plethoram* ideo & menses imminuunt, & tardant. Idem de *ulceribus*, & *fonticulis* diuturnis annotandum est. Novi etiam mulierem, cui ex *Theæ* potu urina nimia profluxerat, mensibus vice proximâ immunem: alia à *venâ* liberiùs *sectâ* ad spatium *trimestre* non purgata est. Etiam inter *salivandum* foeminæ defecisse menstrua comperit habeo: in quâ quidem hoc singulare & notatu dignum evenit, quòd die proximo ante *salivæ* fluxum ab *utero* eruperunt menses, proruente verò à glandulis *salivâ* intercepti sunt. Ita, itinere per inferiora præcluso, statim per *nares* effluxit sanguis, & eâ quidem copiâ, ac ab *utero* remitti consueverat: deinde, *bimestris salivationis* decursu, intra vasa quietus substitit. Pari modo se habent mulieres, si aliò

trada-

aut diuini retardant Menses. ⁸³

traducitur humorum copia: igitur in *Hydrope* menses isti monent *Hippocrates*^a; paucioresque fieri & tandem deficere, si in *utero* crescat aqua intercus^b.

~~in~~ *Menstruis* etiam efficiunt *viciis morassans*, & humorum cruditas: quia, cum chylus viscidior sit, sanguis ferè semper in *capillaribus* stagnat, difficilius certè & parcius à sanguine separantur spiritus; unde imbecillior circulatio, & vis minor. Ita in his sæpe supprimuntur menses, quæ *lactis* usui nimium indulgent; aut *creta* comedunt, uti prauissimum est *virginis morbi* ingenium. Idem efficit *vita otiosa*, & nimia frigida potatio; unde ab aquis crudis & frigidis menses vitari admodum & imminui, uti etiam & *luc*, testatur *Hippocrates*^c. A quibus etiam imprudenter potis non tantum mensium suppressionem, sed & morrem aliquando sequi narrat *Forestus*^d.

Pharmaca denique *Astringentia* in causa sunt, cur tardius fluant menses, quia & uterina vasa corroborant, & sanguinem magis viscidum & coherentem efficiunt: ortæ ab his suppressionis menstruæ historiam satis notabilem refert *Actuarius*^e. Quomodo verò ab *astringentibus* hujusmodi oriatur effectus, dicetur postea, cum de menstrui fluxus vitis, eorumque remediis, tractaturi sumus doctrinam.

Hoc etiam de his, quæ menses aut *maturius* aut *tardius* ciente anpotari debet; quod si paulò diutius aut violentius increbuerit eorum

^a Morb. Mul. 1. 2.

^b Morb. Mul. 1. 85.

^c de Aq. f. 7.

^d Lib. 28. ob. 3.

^e de Præval. Urin. 2. 12.

ius, cause sunt, quas Authores vocant, *Evidentes*, purgationis menstruum tum *paucius* *sup-*
pressa, tum *immodice* *profuentis*.

Cap. 6. De Symptomatis quae a suppressis Men-
sibus oriuntur.

De Symptomatis quae a suppressis Men-
sibus oriuntur.

CUM non minus atrocia quam contraria
mensium occurrant vitia, *fluxus* nempe
immodicus, *nimiq;* *retentio*, cum porro ab ho-
rum alterutro ferè semper derivetur omnis illa
muliebrum morborum *litas*, (eos enim enasci,
cum aut *plura* aut *pauciora* sint menstrua,
docet *Hippocrates*) non abs re erit rationem
exponere, quâ sit, ut à *mensibus* *vitiosis* tot
tantaque oriuntur symptomata. Quia verò lon-
gè frequentissimum est malum, & inter *vingti-*
nes penè *Epidemicum*, *Mensium imminutio*,
ab eâ disquisitionem ordiamur: siquidem nul-
lus ferè in *puellis* reperitur morbus, qui non
hanc aut comitem, aut causam agnoscat.

Imminutionis varii sunt gradus: aut enim
parcius, aut *tardius*, aut etiam *difficilius*, aut,
quod frequenter fit, non continuo fluunt menses:
suppressos verò atrocissima omnium sequuntur
symptomata: quos quæ provocare denuo pos-
sunt *pharmaca*, eadem etiam quocunque modo
imminutis prosunt: ita ut si *suppressio* mensium

Mensium suppressorum. 67

plenius explicetur. cetera immutationis species facillime & intelligi & curari queant.

Obstruuntur igitur mensibus, non tam certa aliqua & diagnostica, uti ceteris affectibus, superveniunt symptomata, quam universi, fere, quibus humanum corpus laborat, morbi. Et primo quidem, suppressione adhuc recente, ingravescunt precipue ea, quae instans fluxus saepius ingruere diximus, symptomata, dolor & aestus partium vicinarum, cephalalgia, appetitus remissio, & languor, quae quomodo plethorae respondeant, supra ostensum est. Haec deinde longum malorum agmen subsequitur, uteri inflammatio, aliquando etiam gangraena, arteriarum pulsatio, dorsi & articularum dolor, frigoris calorisque vicissitudo, venarum varices, tumores in cruribus praesertim, & pedibus, & hypochondrii, totius corporis gravitas & imbecillitas, vermina inflationes squameae, Colicae haud absimiles, flatus etiam & murrura, vomitus, ad praecordia enixae, tussis, dyspnaea, asthma, tabes, cordis palpitatio, & syncope, in capite dolor acerrimus, ad sinum praesertim & occiput, ocularum gravitas, vertigo, nonnunquam apoplexia & insania, pallor, fluxus albus, passiones hystericae, i globus praesertim quasi in gutture sursum reptans, urina aliquando stillans, aliquando suppressa, alvus dura, sanguinis per aliena loca eruptio. Haec fere a suppressione mensuum oriuntur symptomata, in aliis aliis: quae tamen omnia non inconcinne a plethorae deduci possunt. Cum vero horum alia a sola sanguinis quantitate

ritate aucta, alia rursus à *qualitate* etiam vitiata oriuntur, videndum est quales potissimum affectus inferat aucta quantitas, sive *plethora*. Quoniam autem *plethora* per se spectata mentes, uti *capite sexto* ostensum est, nequeat suppressere, sequitur, ut in *vasis* querenda sit suppressionis causa: omnis quippe suppressio, *morbo* saltem, vel à *vasorum*, vel à *sanguinis* vitio derivatur. *Vasis* igitur *uterinis* ita contractis, ut nullus sanguinis pateat egressus, propter eam quam explicuimus humorum *redundantiam*, *momentum* sanguinis intenditur, quia nempe non augetur modò *quantitas*, sed & *velocitas*; quæ semper, nisi adsit *lentor*, est in *ratione* copie. Quò enim uberior sit sanguinis *quantitas*, eò major erit spirituum secretio: ab his verò cum pendeat cordis ad sanguinem circulandum vis, validior frequentiorque fiet contractio; unde *velocior* etiam per *vasa* sanguinis circuitus. Cum itaque tum *moles*, tum *momentum* sanguinis increseat, orietur etiam calor humorum intensior, & canalium validior *distensio*, & proinde quicquid à *nimià distensione* proficiscitur: cuiusmodi sunt ea, quæ *instante fluxu* sæpius ingruere solent symptomata; quibus adjici possunt *vasorum tumor*, & *pulsatio*: & hæc quidem præ cæteris patiuntur eæ, quibus suppressionis causa fuerit *vasorum tenacitas*. Ideo signum *diagnosticon* habetur à *vasorum* vitio suppressionem provenisse, si adsit *dolor circa uterum tensus*, *venarum tumor*, *faciei color floridus*: quod etiam certius erit, si *fortius* increbrescat *pulsus*. Erit enim in *plethora*,

thorax, quæ qualitatem sanguinis nondum virgat,
pulsus validus, plenus, creber: validus qui-
 dem, quia etiam uberior sit sanguinis copia, largior
 etiam erit spirituum secretio: ita cor spiritibus
 magis instructum, fortiusq; se contrahens, ma-
 jori impetu sanguinem in arterias protrudet; qui
 ideo vehementi ictu in arteriarum latera impin-
 get, & *pulsus validiorem* excitabit. Cum por-
 ro in *plethora* amplior sanguinis moles in cana-
 libus continetur, amplius etiam spatium occupa-
 bit, & arteriarum tunicas magis extorsurum erit:
 det, siue *pulsus* ad digitum sentietur *pleniore*.
Crebriorem etiam pulsus inferet *plethora*, quia
 tum copiosius in cordis *ventriculos* influat san-
 guis, ita ut cor stimulo quodam in contractio-
 nem citius suscitetur; tum uberius etiam in fi-
 bras cordis musculares derivantur spiritus; ita
 ut cor motum suum exercere possit frequentius.
 Unde in arteriis *pulsus crebrior*.
 Ad hunc modum tum *ictu* tum *tempore* in-
 citatior fiet *pulsus*, donec ad augmenti *summam*
 pervenerit *plethora*: est enim certus quidam
 plenitudinis gradus, ultra quem, illa *quali-
 tate* sanguinis, augeri nequeat *quantitas*. Hoc
 à plenitudine periculum optime intellexit Hip-
 pocrates: *Athletas* enim, quorum habitus ad
summum bonæ valetudinis *gradum* pervenit,
 in eo diu inapere & consistere non posse asserit;
 quippe si quid ulterius adjicitur, periculo non
 vacat. Itaque hanc *bonam habitudinem* citò
solvendam esse monet. *Plethora* enim diu ne-
 quit *increfcere*, quin comitem sibi adsciscat
 sanguinis

ritate aucta, alia rursus à *qualitate* etiam vitiata oriuntur, videndum est quales potissimum affectus inferat aucta quantitas, sive *plethora*. Quoniam autem *plethora* per se spectata mens, uti *capite sexto* ostensum est, nequeat suppressere, sequitur, ut in *vasis* querenda sit suppressionis causa: omnis quippe suppressio, *morbo* saltem, vel à *vasorum*, vel à *sanguinis* vitio derivatur. *Vasis* igitur *uterinis* aut contractis, ut nullus sanguinis pateat egressus, propter eam quam explicuimus humorum *redundantiam*, *momentum* sanguinis intenditur, quia nempe non augetur modo *quantitas*, sed & *velocitas*; quæ semper, nisi adsit *lentor*, est in *ratione copie*. Quò enim uberior sit sanguinis *quantitas*, eò major erit spirituum secretio: ab his verò cum pendeat cordis ad sanguinem circulandum vis, validior frequentiorque fiet contractio; unde *velocior* etiam per *vasa* sanguinis circuitus. Cum itaque tum *moles*, tum *momentum* sanguinis increseat, orietur etiam calor humorum intensior, & canalium validior *distensio*, & proinde quicquid à *nimià distensione* proficiscitur: cuiusmodi sunt ea, quæ *instante fluxu* sæpius ingruere solent symptomata; quibus adjici possunt *vasorum tumor*, & *pulsatio*; & hæc quidem præ cæteris patiuntur eæ, quibus suppressionis causa fuerit *vasorum tenacitas*. Ideo signum *diagnosticon* habetur à *vasorum* vitio suppressionem provenisse, si adsit dolor circa *uterum tensus*, *venarum tumor*, faciei color *floridus*: quod etiam certius erit, si *fortius* increbrescat *pulsus*. Erit enim in *plethora*,

thorax, quæ qualitatem sanguinis nondum vigiat, pulsus validus, plenus, creber: validus quidem, quia etiam uberior sit sanguinis copia, largior etiam erit spirituum secretio: ita cor spiritibus magis instructum, fortiusq; se contrahens, majori impetu sanguinem in arterias protrudet; qui ideo vehementi ictu in arteriarum latera impinget, & pulsus validiorem excitabit. Cum porro in plethorâ amplior sanguinis moles in canalibus continetur, amplius etiam spatium occupabit, & arteriarum tunicas magis extorsum erudet, siue pulsus ad digitum sentietur plenior. Crebriorem etiam pulsus inferet plethorâ, quia tum copiosius in cordis ventriculos influat sanguis, ita ut cor stimulo quodam in contractionem citius suscitetur; tum uberius etiam in fibras cordis musculares derivantur spiritus; ita ut cor motum suum exercere possit frequentius. Unde in arteriis pulsus crebrior.

Ad hunc modum cum ictu tum tempore incitatio fiet pulsus, donec ad augmenti summam pervenerit plethorâ: est enim certus quidam plenitudinis gradus, ultra quem, illa a qualitate sanguinis, augeri nequeat quantitas. Hoc à plenitudine periculum optime intellexit Hippocrates: Athletas enim, quorum habitus ad summum bonæ valetudinis gradum pervenit, in eo diu inapere & consistere non posse asserit; quippe si quid ulterius adjicitur, periculo non vacat. Itaque hanc bonam habitudinem citò solvendam esse monet. Plethorâ animi diu nequit inolescere, quin comitem sibi adsciscat sanguinis

sanguinis lentorem. Quippe cum, instante flu-
 xum mensurao, ea, quam prius exposuimus, sit
 vasorum distensio, quia scilicet quantitas, & pro-
 inde etiam *momentum* sanguinis decima fere
 parte augeatur, si mensura ad duas periodos sub-
 stiterint, moles sanguinis quintam fere parte so-
 lito uberior erit, nisi alia evacuationes auctae
 fuerint; adeoque eadem ratione increset ea,
 quae latera vasorum a fluido circulante ungen-
 tum *accessio*: quam a *vasis* citra vitium noxam
 suffragari posse nemo credet, qui, quam gravi-
 ter ea sub *prima* periodi incursum laborent,
 meminere. Et hic quidem a *plethora* *lentor*
 tribus modis deducitur. 1. Enim ab ipsa *capita*
 oriri potest, quae ita supra modum intra vasa
 turgescit, ut ea, ut cunque distenta, satis am-
 plum sanguini circulando spatium praebere ne-
 queant, nisi penitus dissiliant fibrae; ita ut,
 cum uberior sit, quam pro vasorum capacitate
 fluidi moles, majorem patiatur retentiam
 sanguis redundans. Quod fit ut particulae ipsius,
 tum in canalium tunicis, tum a precedenti li-
 quido, vel continuo affricantur, quasi retro-
 pulsa, & retardata, in angustius spatium coeant,
 seu *venae* inter se coalescant: quae etiam,
 quia mole nimium excrescunt, in *capillaribus*
 sensim stagnabunt; unde iterum circuitus per
 haec similia vasa aliquatenus impeditur, ma-
 gis oritur in ceteris canalibus globulorum inter
 se invicem retentia, & proinde strictior co-
 haesio, siue *lentor*. 2. *Lentorem* inducet
modus cordis in *plethora* pandem *imminutus*.
 Cum enim ultra determinatum quendam gra-
 dum

dum intumescant vasa sanguinea, nervos circumpositos non in cerebro modo, sed & in ipso corde, ita fortiter costringant, ut parcius fluat in fibras cordis spirituum copia, unde *motus cordis debiliatur*. Itaque sanguis, quò minore cum impetu protrahitur, sed facilius à quacunque resistentià retrahatur, adeoque promptius ad *lentorem* perducitur. Sanguinis etiam *lentorem* præbet *partium lentiorum absumptio*. Cum enim vasa distendant admodum sanguis plethoricus, ea contra reciprocata quadam actione in sanguinem nituntur, ita ut ipsius particule à tunicis vasorum repercussæ à pressione recedere cogantur: quò fit, ut tum per vasorum pores, tum per ductus secretorios exprimantur quicquid fuerit sanguinis *tenue & aqueum*: ita particulis fluidioribus continuo extrahitis, necesse est, ut sanguinis reliqui *compages sit arctior multò, & constrictior*. Igitur si non omnino prædeant menses, eos præ morbo aut *crassos*, aut *viscosos*, aut *glutinosos* fieri docet Hippocrates. Adeò ut, licet hæc quæ sequuntur symptomata à *plethorâ* proficisci queant, magnâ tamen ex parte *plethoræ cum lentore conjunctæ* ortum debent; accedente saltem *lentore* in deterius eunt: qui tamen *lentor* cum à *plethorâ* proveniat, minime obstat, quò minus symptomatum, quæ *suppressis à vasorum vitio* mensibus superveniunt, causa agnoscatur *plethorâ*. Atque hoc animo scribitur Lector, ut eadem sapiens iterandi tædio parcatur.

Cum autem *plethoræ* decedent *lento*, evanescit illa, quæ suppressioni à *vasis* oritur propria est, *pulsus* *vehementia*: quippe ita vim pristinam remittit *pulsus*, ut jam tandem *imbecillus*, *garrus*, atque *inequalis* fiat. *Lento* enim *inducto*, propter compagem sanguinis strictiorem parcius fit spirituum secretio: spiritibus verò minus copiose influentibus, & corde adeo debilius contracto, *imbecillior* erit sanguinis in arterias projectio. Unde etiam *pulsus* *imbecillus*. Ad hoc illud etiam accedit, *pondus*, nempe sanguinis in *plethorâ* auctum: ita, cum major moles movenda sit, impetu debiliore sanguinem extrudet cor. Increset adhuc *pulsus* *imbecillitas*, eo quod, cum major sit sanguinis viscosi quantitas, major erit particularum inter se *inlus* & *affrictus*, earumque difficilius à se invicem divulsio: unde minor sanguinis, propter majorem resistantiam, *velocitas*, & *pulsus* proinde *imbecillior*. *Velocitate* porro *diminuta*, ad nervorum origines *rardius* deducitur, qui in spiritus abire debet, sanguis: itaque ii, qui jam in nervis hospitantur, spiritus minus protrusi, fegnius in cordis fibras influunt; unde longioribus intervallis iteratur cordis contractio, & *rarius* fit *pulsus*. Etiam *inequalis* erit *pulsus*, tum *ictus* tum *intervalli* respectu; quia, cum novus continuè fere in sanguinem *lentescentem* traducatur *chylus*, fieri nequit, ut æqualis sit sanguinis totius temperatio; hadenque particularum omnium coherentia: molis igitur sanguineæ cum pars alta sit tenuior, alia rursus viscidior, pro varietate

rate textura, quæ gaudet sanguis ad nervorum
 oscula allabens, varia erit spirituum secretor-
 um deoptas, à sanguine scil. laxiore major, à
 constrictiore minor: ita spiritibus *inequaliter*
 ad cor derivatis, *inequalis* etiam erit cordis
 contractio, non quoad *tempus* modo, sed &
impetum. Itidem *pulsus inaequalem* efficiet
 sanguinis, qui in cordis ventriculos influit, *cras-*
sus inaequalis: *lentum* enim sanguinem, utpo-
 re compactum magis & renitentem, tardius &
 debilius projicit cordis *systole*; *tenuem* vero,
 minore resistantia præditum, eadem vis citius
 & validius extrudit.

Eodem modo se habet *pulsus*, si suppressio-
 nis origo ab altera quam attrahimus causâ pro-
 venerit, sanguinis scilicet *qualitate* vitiata; ea
 enim, quanquam variis modis inquinari potest,
 nullis tamen ita vitiosa fiet, ut menses valeat
 restringere, nisi simul adsit *lentor*. Igitur in
 hoc casu, tanquam *unicum* sanguinis vitium,
 habendus est *lentor*: à quo *suppressionem* in-
 ferri posse superiora satis evincunt. Ita quem-
 admodum *plethora* sanguini tandem *lentorem*
 inducit, sic etiam *lentor plethora* parit: ob-
 structis quippe crasso sanguine arteriis *capilla-*
ribus, intra reliqua vasa coacervatur ea, quæ
 singulis mensibus effundi debuit, sanguinis por-
 tio. Ita quacunque de causâ suppressantur
 menses, exurget tandem *plethora*, quæ quo-
 modo inferat ea, quæ à suppressis mensibus
 sequi solent, symptomata, paulò jam distin-
 ctius explicandum est.

Redundante igitur in *uteri vasis* sanguinis
 copiâ,

Copia, cum aliqua eius pars firmius hæreat, & abripi per tenuia capillaria non possit, *arteriale* in quibus hæc inchoant obstru-
ctio, magis magisque sensum extorsum tradop-
tar ab eo, qui continuo allabitur, sanguine,
qui succedente ob partium nulum calorem, ca-
lorem pariter concipiet, & *Inflammatione*
parietibusque frequentius fit, quando in *pro-*
fluxu subito restricti sunt menses. Perduran-
te *inflammatione*, si partes solidae ab humo-
ribus corrose & laceratae fuerint, insequitur
Ulcus, nonnunquam etiam, si adcesserit cor-
ruptio, *Gangrena*: exempla suppeditabit *Hil-*
danus, qui ita videtur de hoc obommo

Arteris vehementius *pulsant*, quia suppressis
mensibus ita redundat sanguis, ut tum ob ca-
piam quidem canalium tunicas latius distendat,
tum vero ob auctum momentum feriat validius.
Igitur hæc *arteriarum pulsatio* in iis præcipue
observatur, quibus, *vasorum vitio*, recentè
suppressi sunt menses. Cum enim semel lento-
rem contraxerit sanguis, ita ut minus velociter
circuletur, cessat ea in *arteriis pulsatio*, ob
momentum sanguinis debilius, quanquam mi-
nimè interim deficiat *plenaudo*. *Lentescente*
quippe sanguine, parcius separantur spiritus;
unde corde motum suum admodum debiliter
peragente, fluidum impetu languidiorè in arte-
riarum tunicas deferunt, ideo ea sensim labascit
pulsatio, illisquæ s. rap. res. is. hnt. dom

Spina dorsalis frequenter *adipat*, quoniam *pro-*
dulla spinalis, uti est sensu acutissimo prædita,
Redundat. *Spina dorsalis* frequenter *adipat*, quoniam *pro-*
dulla spinalis, uti est sensu acutissimo prædita,
ita

inopressione, tamque ab artibus distantis oritur,
facile affici solet. Ideo *Artricularum* immittent
tamen signum aliagnoscitur habetur *Spinae* dolor
quem quidem in *manu* non sicut ac in sup
premsis membris, excipit nimis vasorum plenitudi
do. Orietur etiam in veterales morbo ad *Ar
tricular* dolor, propter exquisitum *Periosteum* ten
sum, quo fit, ut, cum sanguis copia & lentore
simul peccans, vasa, quae *Periosteum* interceden
te ossibus inferuntur, supra modum distendant,
tenus illa membrana multum distrahatur: quae
tamen ad *Artriculos* potissimum distrahatur,
quia circa *ossium* extremitates vasorum longe
uberior copia *Periosteum* pertransit.

Frigoris calorque vicissitudo ex his, quæ de Febre intermittente, capite octavo, diximus, satis commodè deduci potest: hæc enim vicissitudo nihil aliud est, quam Febricula, gradu licet multo remissione, intermittens.

Hinc suppressis menſibus *Quartanam* acceſſiſſe narrat *Foreſtus*. Atque hæc quidem frigoris & calorisque per vices acceſſio hæc futile ſignum eſt, quod languis in iis, quibus ſupprimuntur menſes, jam tum incipiat remeſcere. Itaque in tertiiſque menſibus ſi mulieri non prodierint, febrem erraticam & horrorem accedere ſcribit *Hippocrates*.

eas multum comprimant; comprimendo verò
 sanguinis per eas refluxum moretur. Ita cir-
 cuita in *cruribus* admodum languente, intume-
 scunt *venae* in quibus quoniam sunt *Valvula-
 rum* interiecta, distinctae quasi *cellulae* non e-
 qualiter turgescunt latera, sed tumores (quos-
 dam, ut ita dicam, *geniculatos*, quos *Varices*
 appellant, efformabunt; in iis scilicet, quae à
 duabus *valvulis* comprehensa sunt, *intervallis*.
 Quò autem magis à corde distitae sint *venae*,
 eo turgidius eminent *Varices*; quia, cum major
 sit fluidi incumbentis *altitudo*, major etiam e-
 rit ad *extremitates* canalium *pressio*. Acce-
 dente *lentore* intensius adhuc intumescent *Var-
 rices*; quia, languente sanguinis *velocitate*, tar-
 dior multò sit per *venas Iliacas* recursus.
 Quòd si paulò diutius fiat ista à *plethora*
 distensio, laterum fibræ sanguinis impetu di-
 moræ & sejunctæ ita fatiscunt, ut per ipsarum
 rimas humores facile exudent; ita aditu in va-
 sorum interstitia semel patefacto, perenne fiet
stillicidium; unde sensim increscet *Tumor*. Qui
 ad *inferiora* potissimum, uti *pedes*, *crura*, &
hypocondria nascetur; quia cum difficilior
 & tardior sit in his *infimis* canalibus sanguinis
 ad cor recursus, & gravior incumbentis flui-
 di moles, uti jam ostensum est, ibi major erit
 in latera vasorum nifus, & proinde facilius in
 interstitia illa fluidi eruptio. Hinc paucis,
 quibus supprimuntur *menstrua*, huiusmodi
Tumores absunt in quibusdam etiam *Rhen-
 matismi*, & *Podagra* speciem præ se ferunt,
 quâ quidem mulieres prorsus immunes esse scri-
 bit

bie Hippocrates, nisi defecerint menses. Nos à plethorâ tumores proficisci ideo quoque haud absurde contendas, quod humidi temperamenti mulieres, quibus diutius durant menstrua, suppresso profluvio, citius intumescant: quale Hippocrates temperamentum Occidentalium^b, quas vocat, Ideminarum esse proprium observat; siquidem illi ista plaga ita frigida & aquosa videatur, ut incolis & suppressionem mensium, & proinde Tumores inducat. Atque hi quidem Tumores, ut plurimum laxi sunt, non raro tamen in abdomine duri, instar nodi aut tuberculi cujusdam, observantur: in quibus id satis singulare est, quod non jugiter excrescant, sed modo turgcant, modo penitus subsistant, ita ut hi ad Hysterica Symptomata reducendi sint Tumores, de quibus in sequentibus dicetur. Talia circa inguen tubercula, retentis mensibus, observat Hippocrates. Quod si longius perseverarit suppressio, lentore accedente, ita sensim languescit circuitus, ut, motu per vasa minima imminuto, sanguinis particulae tenacius inter se cohaerentes, obstructions in cæteris canalibus, Lymphaticis præsertim, qui omnium sunt tenerrimi, facile pariant. Ita humorum visciditas, fibrarum laxitati conjuncta, Hydropem inferet, qualem in suppressis mensibus describit Forellus^d. Frequenter etiam in ipso utero facitescit Aqua intercus, quam & sæpe notat Hippocrates: qui quidem morbus Virgines potissimum afficit, eodem annotante Hip-

^a Aph. 6. 29. ^b De Afr. 12. ^c Nat. Puer. 7. ^d 19. 34. ^e Morb. Mul. 1. 2.

potrate: quia in iis facilius supprimuntur men-
ses, uti postea dicetur. Pariter si alia eva-
cuationes, uti *Hæmorrhoidum*, *Urinæ*, *Diapho-
reses*, &c. suppressæ fuerint, propter *pletha-*
riam in corpore coacervatam, frequentissima suc-
cedit *Hydrops*: etiam nostræ de *plethorâ* sen-
tentia ulterius adhuc faver, quotidiana illa de
gulosis & *bibaculis* observatio, quod in *Hydro-*
pem præ cæteris multò procliviores sint.

Hæc quæ à canalibus nimium oppletis ori-
untur mala, *Ventriculo* imprimis & *Intestinis*
nocitura facile sentiet, quisquis vasorum, ad
eas partes reptantium, multitudinem penè in-
finitam perpendat. Quippe, ob humores *ple-*
thoricos, in ipsis vasorum tunicis quædam quasi
Inflatio sentitur: quæ cum spirituum per *ner-*
vos influxum, uti dictum est, intercipiat, lan-
guescit, admodum *motus* ille *ventriculi* & *in-*
testinorum, *Peristalticus*, quo in tenuem *chylam*
rediguntur alimenta. Ita ut his *Chyloso-*
sis instrumentis, ob spirituum inopiam, minus vi-
vidè se moventibus, non tantum *tardius*, sed
imperfectius etiam comminatur *chylus*: unde
etiam maiore copâ intra *primas vias* accumu-
latur, & quendam *plenitudinis* sensum inducit.
Adhuc *crudior* erit & *viscidior* *chylus*, si adsit
lentor sanguinis; cum enim in *lentore* *motus*
sanguinis sit imbecillior, & coherentia mul-
tò tenacior, non modò minor spirituum in
Musculos derivatio, sed minor etiam erit in
Glandulis ventriculi, & *intestinorum* liquidi se-
cretio: ita ut alimenta liquido eo, quo hume-

scere & molliori solebant, defraudata, minus ri-
te, dissolvi queant; inde longior in intestinis
*chyl*i mora, & compages crassior. Igitur ferè
semper mensium suppressorum comae esse solet
Abi pigrities: tum quia, *motu* intestinorum
imminuto, minus detrusæ sint faeces, tum quia
præ *spacitate* per se tardius exire queant. Hinc
alia elucet ratio, cur plethorico sanguini neces-
sariò tandem accedat *lentor*; quia scilicet *chy-*
lus, ob motum stomachi & intestinorum imple-
thorà imminutum minus contrahitur, adeo-
que magis crassescens cum sanguine circulator.
Vera quippe est *veterum* sententia, id quod in
primâ concóctione crudum est, in *secundâ* aut
tertiâ nunquam digerit. Et hunc quidem *chyl*i
lentorem suppressioni menstruæ brevi succedere
satis manifestum est; quòd mulierum quibus sup-
pressi sunt menses prima ferè semper sit de *Ven-*
triculo læso querimonia. Hinc sanguis cras-
sior factus minutissima, quæ per *faciem* excu-
runt, vasa nequit pervadere; unde *Genæ* pal-
lidæ, & *decoloræ*. *Chylus* autem si diutius æquo in his pomoci-
is moretur, ea vitia contrahet, quæ liquoribus
flagnantibus ferè semper adfunt, cujusmodi
sunt *Putredo*, & *Acor*: cum verò sine quodam
partium *motu* putrescere nequeat *chylus*, qui-
quid *aëris* in eo continetur, fortius quoque a-
gitabitur; qui si *intus* sit conclusus, *Flatus* &
Murmura excitabit; si *foras* eliminatus, *Ris-*
tum. Multifariam autem oriuntur ventriculi
& intestinorum *Tormina*, tum quia canalium
fibras *intus* vehementer admodum distrahit san-
guis

guis plethoricus, tum quia extra chylus jam in
Acidum mutatus pungit, vellicatque: utraque
 enim de causa inferetur. *Dolor*: qui si intensior
 fit, stimulo suo musculorum *Ventriculi* tunicam
 laceffet, eaque adeo violentius contracta, *Do-*
mitum provocabit.

In corpore sentitur *Gravitas*, quia solenni
 mensium evacuatione inhibita, tum revera cre-
 scit corporis *pondus*, tum imminuuntur etiam
vires: quæ quodocunque deficient, corpus,
 etiamsi revera *levius* sit, *sentienti* tamen *gra-*
vis videtur. Si enim dimidias ei, qui pon-
 dus sustinere debet, vires detraxeris, idem est
 ac si duplum imposueris. Suppressis vero men-
 sibus sequitur virium *imbecillitas*, quia vasa
 sanguinea & in cerebro & in cæteris quibus-
 cunque corporis partibus ita supra modum in-
 tumescunt, ut nervos, quibus adjacent, pre-
 mant admodum & constringant; adeo ut tum
 minor liquidi nervosi fiat secretio; tum minor
 etiam, pro ratione liquidi secreti, in membra
 derivatio. Itaque spiritibus ad hunc modum inter-
 ceptis, oriuntur *vires imbecilles*. Ita suppres-
 sis mensibus sequuntur *duo illa*, quæ apud *Au-*
thores statuuntur *plethoræ genera*; crescente
 enim indies ad *Vasa plethoræ*, tandem succedit
 etiam, quæ ad *Vires* dicitur.

Cum ad hunc modum canales infarciant san-
 guis redundans, *Glandule*, utpote ex *vasculis*
 tenuissimis convolutæ, & carne parum suffultæ,
 siquæ aliæ corporis partes, labem satis promptè
 excipient: inter quas nullæ quidem promptius,
 quàm eæ, quæ ad internam *Tracheæ* tunicam
 infe-

inferuntur; quod ex *perspiratione impedita*, si-
ve ut vulgò loquimur, *suscepto frigore*, quoti-
die experimur. Perspiratione quippe impedita,
Glandulae Tracheales ideo tument, quia obstru-
ctis poris cutaneis, major ad cæteras glandu-
las derivatur sanguinis copia; unde major quan-
titas materiæ per ipsas secernitur: ita *Trache-
ales* hâc majori humorum copiâ opplentur tur-
gescunt, atque infarciuntur. Viscidus igitur hu-
mor cum *Tracheæ Glandulis* semel inhæserit,
nervæas propagines, quibus circum undique ve-
stiuntur *Glandulae*, ita premit & vellicat, ut
necessariò *musculi*, quibus *nervi* inserviunt, in
contractionem excitentur: musculis verò *Tra-
cheæ* contractis, per os exprimitur *Aër*, seu
quod idem est, fit *Tussis*. Quam quidem, cum
Dyspnœam comitem non habeat, ab his *Glan-
dulis* potius, quàm à *Pulmonibus* proficisci
credimus; quippe si in *Plumones*, inciderit
materia redundans, *Tussim* excitare posse vix
videtur, nisi & simul inferat *spirandi molesti-
am*: quæ sanè in suppressis mensibus perquam
familiaris est. Sanguine enim in *Vasis Pul-
monum* Capillaribus restitante, *Vesiculæ Bron-
chiales*, quæ arteriis ubique interjectæ sunt,
tum pondere nimio laborant, & quendam *Gra-
vitatæ* seu *Anxietatis* sensum excitant, tum
in spatium angustius compressæ, ad *aërem* per
vices intromittendum expellendumq; ineptio-
res fiunt: ita ut, sanguine magis indies stag-
nante, non nisi difficulter admodum peragatur
Respiratio. Ita à potu largiori *Dyspnœam* in-
ferri scribit *Hippocrates*^a. Quin gravius ad-

^a *Prædict.* 2. 5.

huc lædatur respiratio, si *Thoracis muscoli*, uti plerumque fit, vel ita peccante materiâ oppleti sint, vel spiritibus, sive ob *plethoram* nimiam sanguinis, sive *lentorem*, destituti, ut munere suo minùs rite defungi queant, & *costas* nec validdè latis fursum *elevant*, nec deorsum *premant*: unde parcior aëris ex *Vesiculis* expressio, & gravior in spirando *Pulmonum* labor. Etiam aliquando ab inflatis *Utero* & *Hypochondriis*, oritur, aut saltem augetur *Dyspnœa*; quia, *Diaphragmate* fursum intra *Thoracem* protruso, ita coarctatur *pectoris* cavitas, ut debitæ *Pulmonum* expansioni desit spatium; unde spirandi difficultas: cui malo maximè obnoxii sunt ii, quibus *Thorax* angustior est, uti experiuntur *Gibbosi*. Quòd si hoc *Pulmonibus* diutius incumbat malum, succrescet, quod gradu tantùm à *Dyspnœa* discriminatur, *Asthma*.

Et hæc quidem in *Pulmonibus* orientur symptomata, etiamsi adhuc *intra* canales sanguineos coerceantur humores plethorici: qui si tandem *extra* vasa profluant, & in *folliculis Bronchialibus* sive potius in *interstitiis* eorum sedem figant, eos multùm undique distendent; unde paulatim increfcet *Vomica*: quod quidem vocabulum, si *Vomicam* à *Phthisi pulmonari* distinctam esse volumus, humoribus *intra Pulmones* quidem effusis convenit, *vesiculâ* tamen sive *Cysti* propriâ adhuc contentis; ita, quia nullum cum *Bronchiis* commercium habeat, aut profundius saltem delitescat *Vomica*, nulla etiam per *Tussim* fiet *Puris* excretio. Nec in *interstitiis* solùm, sed & in *Glandulis*, quibus plurimùm

plurimum scatet interna *Bronchiorum* tunica, accrescere potest *Vomica*: eæ quippe *Glandulae*, quanquam in sano corpore oculis vix percipi queant, accedente morbo distendi admodum possunt, & *grandescere*: quod in reliquis *Glandulis*, *Pericardii*, putà, *Pleurae*, *Peritonæi*, &c. quæ extra morbum aciem oculorum fugiunt, frequenter observamus. Hujusmodi sanè *Vesiculas* non semel vidi, nunquam tamen æquè conspicuas reperi, ac in *Fœminâ* quâdam, quæ *Tabes*, menses suppressos insecutâ, interiit. Hujus in sinistro latere universus *pulmo* materiâ purulentâ ita differtus est, ut ad *Scirrhum* penè accederet: immisso cultro exiit *pus*, non circumquâque diffusus, sed *distinctis Vesiculis*, plurimum quidem *turgentibus*, non *ruptis* tamen, inclusum: quâ de re ut certior fierem, *Vesiculas* quasdam aquâ tepidâ ita elui, ut omnî tandem *pure* exhausto, oculis integræ atque indivulsæ exhiberentur. Quod si demum hæ *Vesiculae* inflammatae & disruptæ fuerint, factò *Ulcere*, succedit *Tabes*. Cujus quidem causa frequentissima apud Authores statuitur, aut evacuationis solennis suppressio^a, aut plenior alimenti ingurgitatio: utrinq; scilicet ea, quam volumus, inducitur *plethora*. *Muliebrium* verò *Phthiseum* usitatissimam originem agnoscit *Mortonus*^b, menses obstructos; quas quidem, quando ab hoc fonte derivantur, *Lethales* pronuntiat *Hippocrates*^c.

Nec sua melius *Corâ* constat, suppressis men-

^a Willis Pharm. Rat. 82.

^b Phthisiol. 3. 9.

^c Præd. 2. 13. Morb. Mul. 1. 6.

fibus, *contractionis remissionisq;* norma: accum-
 mulatis enim intra vasa pene ad rupturam us-
 que humoribus, sanguis, qui universum ferè
Aortæ truncum obsidet, liquido, quod à *Corde*
 protruditur, validius multò renititur, quàm
 cùm minor esset in canalibus plenitudo: san-
 guinis enim *renitentia* est, ut *particularum co-*
pia. Ita liquidum, hoc impeditum obstaculo,
 quò minùs liberè foras profluat, majore quàm
 consueverat copiam intra *cordis Ventriculos* tur-
 gescit, & cor adeò nimio *pondere* laborat ad-
 modum, & pene *suffocatur*: spiritus interim in
 fibris motricibus compressi, & quasi *stimulo*
 quodam excitati, vires suas vividius exercent,
 ut sanguinem forti satis impetu foras protru-
 dant. Corde autem vehementius contracto,
 ad *Sternum* altius insurgit *Conus*, & in *Costas*
 ictu quodam impingit, qui proinde dicitur
Palpitatio. Ob hanc sanguinis in Arteriis *re-*
nitentiam, necesse est, ut vehementiore impetu
 contrahatur *Cor*, quia vis ea, quàm sanguinem
 projicere conatur, percussa quasi & rever-
 berata in ipsum denuò recidit; ita ut impe-
 tus, qui in sanguinem per *Arterias* propellen-
 dum fieri consuevit, in *Cordis Fibras* exercea-
 tur: unde Cordis violentior concussio, & al-
 tior ad *Costas* insultus. Ad hunc modum si
 uberius increverit *plethora*, singulis arteriarum
 pulsibus *palpitabit* etiam *Cor*. Adhuc mole-
 stior fiet *Palpitatio*, si *Plethoræ* sanguinis *len-*
tor accesserit; quia globulis sanguineis arctius
 inter se cohærentibus, major erit ea, quam in
Aortæ trunco fieri diximus, *renitentia*. Igi-
 tur

tur morbis iis, in quibus *lentior* reperitur sanguis, ut *Rheumatismo*, *Passioni Hysterica*, *Chlorosi* etiam & *Cachexia*^a, comes ferè assidua adest *Palpitatio*.

Ulteriùs porrò indies crescente *Plethora*, *Cor nimiae* sanguinis copiae succumbit; deficiunt quippe, quæ tanto ponderi movendo pares sint, vires. Motu adeò cordis suspenso, *intermittit pulsus*; & quia cursus sanguinis in præsens sistitur, nulla fit in cerebro spirituum secretio, unde *animi deliquium*, sive *Syncope*. Potest etiam prohiberi contractio cordis à *pressione*, quæ in *cerebro* à vasis plethoricis oritur, quæquæ spirituum iter per *nervos* intercipit. Ad hoc vasa cordis *Coronaria*, cum plurimùm distenta sint, nervos etiam vicinos comprimunt: unde influxu spirituum præcluso, otiantur fibræ, & nulla fit è corde sanguinis projectio.

Capitis dolorem quomodo inferat *Plethora*, alibi ostendimus; ideo suppressis mensibus necessarium esse dicit *Celsus*^b, ut in *Capite* fiant dolores *acerbissimi*. Hi quidem *Gravedinosi* erunt, propter solam, quâ canales quaquaversum urget *Plethora*, *pressionem*, præcipuè si affuerit *Lentor*; *Pulsantes* etiam, quia cum in *Arteriis* uberius coacervatur sanguis, & impetu vehementiore propellitur, validior erit in latera humorum *ictus*, & major fibrarum *distractio*: unde *Dolor cum pulsu* excitabitur. Ad *Sinciput* tamen & *Occiput* sentiri solent dolores, quia *Dura Mater*, in quâ præcipua est *doloris* sedes, *Suturæ Parietali* & *Lamdoïdali* firmè conne-

^a Willis Phar. Rat. 263.

^b 2. 7.

ctitur; ita vasa, quæ per eam disseminantur, & *intus* plurimum distracta sunt, & *extra* ossibus compressa: in his igitur canalibus plenitudine admodum turgentibus, & ad solidum impactis, acrior erit *Doloris sensus*. Multa etiam *Duræ Matris* vasa, per tenues utriusq; *Suturæ* rimas, in *integumenta Capitis* funduntur: adeo ut ab his fortè, propter *tunicas* exuberante sanguine dimotas, & *foramina* quæ pertranscunt angustiora, haud exigua *Doloris* pars oriatur. Itaque ii, quibus *Suturarum* juncturæ arctè nimis inter se coaluerint, *Cephalalgia* ut plurimum graviter laborant. Ab hujusmodi *Dolore*, si vehementior fuerit, satis patet, quomodo contumaces inferantur *Vigiliæ*.

Hic quidem *Capitis* in suppressione mensium *Dolor*, utcunque familiaris sit, non ab occultâ aliquâ cum *Utero Sympathiâ*, sed ab ipsius *Cerebri structurâ* oritur: quod cum sit viscus omnium *tenerrimum*, injurias minùs, quàm reliquæ partes, sustinere potest. Hoc etiam de *Capite* & *Pulmone* annotari debet, quòd in iis multò faciliùs atque altiùs, quàm in reliquo corpore, suscipitur ea, quæ à *mensibus suppressis* oritur, labes; hæ quippe partes omnium sunt mollissimæ, & humorum incursum minimè renituntur. Itaque in omni ferè morbo graviùs plectuntur. Præcipuè verò, si in *ipso fluxu* restricti sunt menses, sequi frequenter solet *Capitis Dolor*, & *Hæmoptoe*.

Cerebro autem semel affecto, in mali consortium ob viciniam faciliè trahuntur *Oculi*, & simili pondere ob canales nimium refertos laborant,

borant, nonnunquam etiam *intumescent*: quemadmodum & eos *gravari* cernimus, simul ac in cerebro languescant spiritus, seu quod idem est, obrepat *Somnus*. Ulteriùs adhuc serpente malo, *Oculi* ita affecti sunt, ut *Vertiginem* inducant: cujus quidem morbi rationem primus exposuit *Bellini*. In eâ enim quæcunque oculis obversantur, utcunque quiescentia & immota sint, *rotari* tamen, & *circumagi* videntur. Quippe cùm motus rerum externarum non aliâ ratione ab oculis percipi soleat, quàm per mutationem loci, in quem veniunt *Species* intra oculum perductæ, sive imagines in *Retinâ* depictæ; quocunque modo *Specierum distantia* mutetur, *Objectum moveri* videbitur. *Mutari* autem potest *distantia*, vel quia objectum reverà moveatur, vel quia oculus moveatur immoto objecto, vel denique quia *Nervi Optici* filamenta loco suo dimota sint. *Nervo* enim *Optico* sive *Retinâ* dimotâ, *Radii* ab objectis emissi non in easdem oculi partes incidunt, sed pro vario *Retinæ* motu diversas; ita ut, dum *Imagines* in *Retinâ* locum mutant, *Objecta* tanquam locum perpetuò mutantia videantur. Cùm itaque *Arteriæ*, ad oculi fundum disseminatæ, sanguine plethorico supra modum turgescant, *Retina* seu *Nervi Optici* expansio, *pulsantibus*, quibus contigua est, *Arteriis*, loco suo dimovebitur, adeoque *Imago Radiantis*, in ipsam incidens, locum quoque immutabit; unde ipsum quoque moveri videbitur *Objectum*, seu, quod idem est, ingruet *Vertigo*.

Distentis ad hunc modum *Cerebi vasis*, facile concipitur, quomodo tandem succedat *Apoplexia*, morbus *Vertigini* multum affinis. Hujus quidem plurimæ causæ apud Authores statuuntur; quas tamen accuratissimus de hoc morbo Scriptor *Wepferus*^a ad duas classes redigit, eas scilicet, *qua vel Arteriolis obstruere possunt*, vel *spirituum per nervos effluxum intercipere*. Suppressis igitur mensibus ita paulatim increfcit *Plethora*, ut *Lentorem*, qualem modo descripsimus, inducat: qui si tenax nimium & compactus fuerit, ad minima cerebri vasa adhærescit sanguis. Canalibus igitur semel oppletis, augefcit indies allabente lento sanguine obstructio, donec in eam tandem molem excreverit, ut *Arteriolarum* orificia penitus occludat: unde nulla ex Arteriis fiet in *Nervos* liquidi trajectio, adeoque nullus in corpore relinquetur *Sensus*. Ita brevi succedet *mors*. Si tamen haud ita invaluerit obstructio, ut omnes in nervis aditus præcludat, sed aliquid adhuc liquidi nervosi per tubulos derivari sinat, liquidum illud, utcunque imbecillius sit, quam ut cæteris *musculis* movendis sufficiat, *Cor* tamen & *Pectus* satis vividè movebit: *Cor* enim, uti & ex iis plurimi qui *Respirationis muneri* inserviunt *musculi*, *Antagonistis* destitutum est, ideoque minore multò spirituum copiâ in contractiones cietur, quia tollitur illa, quæ ab *Antagonistis* oritur, *contranitentia*. Ita ut *Arteriolis obstructis*, potest *Sensus* omnis extinguï, etiam *Fibrarum* omnium, nisi in *Corde* &

^a *Apopl.* p. 173.

Thorace,

Thorace, motus: in quo quidem consistit *Apoplexia* natura. Potest etiam inferri *Apoplexia*, etiamsi absit sanguinis *Lentor*, ob *interceptum* nempe *spirituum* per nervos *effluxum*: qui quomodo ab *Arteriis* ultra modum *dilatatis* impediri potest, antea jam ostentum est. Eodem modo nervos comprimet spiritusque intercludet, sanguis *extra vasa* in *Cerebro* effusus; quod non rarò in *Plethoricis* accidere solet. Igitur *sanguineo temperamento* præditos & *potulibus* liberius usos, *Apoplexiâ* frequentius corripimus observamus.

Cùm *Insania* sit *delirium sine Febre*, quicquid poterit inferre *delirium*, excitabit etiam *Insaniam*. *Delirium* verò à motu spirituum vario & perturbato oritur, unde *Species* in *Cerebro* nullo ordine coherentes suscitantur. Spirituum verò perturbatio succedet, cùm motus ipsorum nimium rapidus sit, quod in *Plethora* facile accidit, quia augetur moles sanguinis, & cordis imperus; unde vehementior *globulorum* in canalibus attritio: quæ cùm in *Cerebro* etiam fiat, & nervos nimis violentè premat, *tremores* nervorum confusi erunt, adeoque & *Species* minùs distinctæ. Ita ab evacuatione quâcunque solenni inhibita sæpe sequitur *Insania*, præsertim si *æstas* fuerit *sicca*, aut præcesserit *potus calidior*, à quibus omnibus inducitur *Plethora*; itaque etiam *evacuantibus* curatur. Exemplum ad hanc rem satis appositum præbet *Forestus*, qui *Venæsectione* mulierem, à suppressis mensibus *insanientem*, salutem

^a Willis Path. Cereb. 445 & 493.

restituit^a. Ita certum est illud *Hippocratis* estatum, *Insanis* si *Varices* vel *Hæmorrhoides* supervenerint, *Insaniæ Crisin* fieri^b; idem etiam de *Mensibus Erumpentibus* dicendum.

Fluor Albus; cum ex Uterinis Glandulis feratur facile erumpit, si Glandularum orificia paulò laxiùs dehiscant: quæ quidem nihil promptius possit diducere, quàm humorum *Plenitudo*. Igitur quoties menses denuo dimanent, semper subsistit *Fluor*; quia minuitur ad Glandulas *Plethora*: quibus quidem induciis dignoscitur, utrùm morbus hic *Idiopathicus* sit, an *Symptomaticus*. Ita restrictis mensibus, à sanguinis redundantia oritur *Fluor Albus*; quod non modò evincit ratio, sed & experientia confirmat: eæ quippe, quæ in suppressione menstruâ huic malo maximè obnoxia reperiuntur, habitus sunt admodum *Plethorici*. Id etiam advertendum est, mulieres, quibus copiâ majore manaverit *Fluor Albus*, cæteris symptomatis, quæ à Mensibus inhibitis sequi solent, minùs conflictari. In nonnullis etiam Mensium *Prodromus*, & quasi *Vicarius* reperitur *Fluor Albus*.

Passionis Hystericæ pleraque Symptomata cum sint *Spasmodica*, uti accuratissimè demonstravit Cl. *Willisius*, quale illud certè est quod à suppressis *Mensibus* oriri diximus, *Globi* scilicet in *Guttur*e quasi *ascensus*, videamus quomodo à *Plethora* deduci queat convulsio. Hujus quidem duas causas agnoscit *Hippocrates*^c, *repletionem* nempe, & *inanitionem*; quas

^a Lib. 10 obs. 24. ^b Aph. 6. 21. ^c Aph. 6. 39.

si attentius scrutemur, morbi istius rationem melius explicabimus, quàm si subtiles recentiorum *Hypotheses* consulamus. Quippe ad hunc modum illustrari potest ea, quæ hujus loci est, ex repletione *Convulsio*: quæ cum sit contractio inflatioque musculi *involuntaria*, orietur, quoties in musculum derivatur major liquidi copia, quàm quæ imperante *voluntate* impediri possit: ita duobus *Antagonistis* ad *equilibrium* perductis, si alteri plus liquidi adjeceris, is in statu contractionis continuo permanebit, donec in istum, qui in epposito latere est, æqualem liquidi copiam deduxeris. Hujusmodi quidem major solito in *musculum* liquidi influxus fiet, cum sanguinis Crasis ita inæqualis sit, ut *Antagonistæ* Vasa lentis humoribus quodammodo obstruantur: quo fit, ut in fibras alterius hujusce musculi major influat liquidi copia. Liquidum igitur in Vasis supra modum redundante, potest esse ita valida Musculi contractio, quæ ab imperio voluntatis tolli nequeat; quod si *Lentor* adsit, adhuc magis intra Fibras Motrices detinebitur liquidum, adeoque fortior fiet contractio. Ita si ad hunc modum infletur *Tracheæ & Oesophagi* tunica musculosa, inferetur sensus quasi *Globi* cujusdam ad *Fauces* ascendentis: simul etiam ingruet *Suffocationis* metus, quod *Laryngis* Musculi, eodem modo intumescens aëri introitum minùs liberum concedant. Atque huic malo maxime sunt obnoxia, quibus aut *incertis periodis* redeunt, aut *guttatim* fluunt menses. Pariter à *Plethorâ* deduci possunt cætera *Passionis Hystericæ* symptomata;

ptomata; quæ non modò à *suppressis Mensibus* sequi solent, sed etiam à *Fontanellis & Ulceribus* occlusis sæpe excitantur: idem quoque in *Viris*, quibus periodica aliqua evacuatio restricta est, cap. 8. annotavimus.

Urinæ Stillicidium, quod in suppressione menstrua sæpe fieri notat *Hippocrates*ⁿ, a *Plethorâ* facilè deducitur. Vasa enim Sanguinea, quæ *Vesicæ* inferuntur, cum plurimum distenta sint, Nervos ita comprimunt, ut parcius & difficilior multò fiat in Fibras Motrices spirituum derivatio: unde muscoli ad *Urinam* foras trudendam minor vis. Post aliquam verò moram spiritibus copiâ satis ubere congestis, eo momento in *Urinam* nitetur *Musculus* ut parvulam quandam illius portiunculam necessariò propellat: hoc verò impetu exhaustis iterum spiritibus motum suum suspendere cogetur, donec novæ influunt spirituum suppetiæ: ita, superato sensim per *vices* obice, *Urinam guttatim* demittit *Vesica*^a. Quòd si Vasa intensius intumuerint, ita ut spiritus prorsus intercipient, etiam prorsus *supprimetur Urina*; quia non suppetit aliqua idonea vis, quæ eam ex *Vesicâ* protrudat. Fiet etiam *Urinæ suppressio*, si *Vesicæ Sphincter*, *Spasmo* correptus, exitum præcludat: vel si adeò *lentus* fuerit sanguis, ut nulla inde fieri possit in subtilissimis *Renum* canalibus feri secretio.

Suppressis mensibus sanguis per aliena loca erumpens, satis ostendit eruptionem a *Plethorâ* suscitari. Intra Vasa enim quietus subsisteret,

^a Nat. Purr. 7.

nisi copiâ ita redundaret, ut amplius sibi spatium posceret, quàm quod largiri possit Vasorum capacitas. Aucto igitur momento, ita ut canalium impedimenta superet, effluit sanguis. Hæc per *aliena loca* eruptio in *Virginibus* magis, quàm in iis quæ pepererunt familiaris est, uti observat *Hippocrates*^a; in *Virginibus* enim angusta admodum & constricta sunt *Uteri Vasa*, ita ut citius per ea inhibeat solennis Mensium purgatio: adeoq; ex *aliis* canalibus, quâ data est porta, effluat sanguis redundans. In iis verò, quæ pepererunt, *Os Uteri*^b, uti loquitur *Hippocrates*, sanguini exeunti magis patet, h. e. ipso interprete, *Vasa*, quia *Lochiorum* fluxu multum *ampliari* & *dehiscere* soleant, Mensibus, quandocunque erupturi sunt, liberiores præbent exitum: itaque id etiam adjicit, eas minus frequenter suppressione menstruâ laborare; suppressionem verò, si quando inciderit, facilius ferre, tum quia *Partus Doloribus* assueverint, tum quia *Vasa Uteri* multò *ampliora* habeant, quàm *Virgines*^c. Quod si in *Virginibus* per alia etiam loca sanguinis exitus præclusus sit, oritur *Febris Alba*, sive *Chlorosis*; quæ nihil aliud est quam symptomatum, quæ jam descripsimus, *congeries*.

Ex his pleraque symptomata ab aliis rebus, quæ *Plethoram ad Vasa* inferunt, sæpe oriuntur uti exercitio nimis violento, potu aut calore immodico, præsertim verò evacuatione aliquâ inhibita^d: quidni eadem etiam, *suppressis Mensibus*, *Plethoræ* tribuantur?

^a *Morb. Mul.* 1. 9. ^b *Ibid.* 1. 1. ^c *Ibid.* ^d *Willis. Bellin. passim.*

Plurima ex his, quæ exposuimus sympto-
mata à suppressis Mensibus ingruere notat ac-
curatissimus *Historiæ Medicæ* Scriptor, *Hippo-
crates*; quæ etiam à plenitudine oriri passim
docet^a, uti & ipsum mensium profluvium. Sa-
tis singularis est ea, quam de *Phæthusa* & *Ny-
masia* narrat, Historia; quibus, post diutur-
nam Mensium suppressionem, corpus tandem
virile factum est, ita ut *Hirsutæ* admodum, &
Barbatæ evaderent^b. Ea enim, Mensibus in-
hibitis, succrevit sanguinis *redundantia*, quæ
in Vasis minimè contineri potuit; *Poris* igitur
cutaneis humorum impetu sensim patefactis,
in *Capillos* migravit, quod erat liquidi super-
fluum: nonnunquam etiam in *Lac* converti-
tur, quod in *Virgine* suppressionis Menstruæ
signum statuit *Hippocrates*^c.

His symptomatis Fœminæ omnes haud æ-
quæ sunt obnoxia; in his *Caput*, in illis *Pul-
mo*, in aliis denique *Venter* potissimum affici-
tur: quippe ea est *Fluidorum* omnium indoles,
ut ad eas partes decumbat humor redundans,
quibus minor suppetit ad renitendum vis: un-
de in iis liberius materiæ affluenti hospitium.
Hæc quidem partium imbecillitas in diversis
Fœminis perinde varia est, ac sunt animi mo-
res; nec duas fortè reperias, quibus, in sup-
pressionem Menstruâ, sibi invicem accuratè re-
spondent symptomata. Quæ tamen sympto-
matum varietas huic morbo ita parum propria
& peculiaris est, ut ei cum cæteris ferè omni-
bus, *Febre* præsertim, sit communis.

(^a) *Nat. puer. f. 7. Morb. Virg. 2. Morb. Mul. I. 2.* (^b) *Epid. lib. 6.* (^c) *Aph. 5. 39.*

CAP. XI.

*De Methodo in suppressis Mensibus
Therapeuticâ.*

Percursis jam suppressorum Mensium Symptomatis, & ad Theoriæ nostræ normam explicatis, non alienum erit rem paulò ulterius persequi, *Medendique* rationem expendere, nequid desit, quod ad *Plethoram* illustrandam afferri queat. Ea quippe *Medendi* unica est intentio, ut instauretur denuo, quæ Menses resuscitet, *Plethora*.

Antequam verò *Methodum Therapeuticam* aggrediar, notandum est non semper esse in suppressis Mensibus *Medicinæ* locum, cum omnis suppressio non sit *morbosa*; ideo neque provocandi sunt, quia fluere non debent Menses. Ita in *Gravidis* & *Lactantibus* citra sanitatis noxam deficient; aliquando etiam in *Obesibus* & *Athleticis*; in his enim per *Poros* egeritur, in iis in *Pinguedinem* migrat humidi redundantia. Pariter si per *aliena loca* erumpat sanguis, saluti esse solet fluxus Vicarius: qui ideo, si nullo gravi symptomate comitatus fuerit, vix temperari, nedum restringi debet. Denique si sanguis *deficiat*, si *Evacuatio nimia*, si *Morbus Chronicus*, aut *Inedia longa* præcesserit, neutiquam ciendi sunt Menses, donec reffectæ fuerint vires. Hujusmodi quippe *Fœ-*
minis

minis ita parùm nocet suppressio, ut morbum potius accerserët, si intempestivè excitaretur fluxus.

Cùm itaque omnis suppressio *morbosa* vel à *canalium*, vel à *sanguinis* vitio derivetur, duplex etiam erit curandi intentio; altera ad *Canales recludendos*, altera ad *emendandum sanguinem* dirigenda.

I. Suppressionis, quæ à *Canalium* vitio oritur, signa in prioribus ostensa sunt: quod quidem vitium facilè in canalibus succrescit, si aut præ *siccitate naturali* nimis indurescant, aut *frigore* subito sint constricti, ita ut *Fibræ* arctius jam inter se cohærentes renitentiâ suâ sanguinis momentum exsuperent. Si igitur, *qualitate* sanguinis illæsâ, obfirmati sint *canales*, curatione adhibitâ, oportet aut *Impedimentum Vasorum* imminui, aut *vim sanguinis* intendi.

I. Igitur ut *Vasorum Impedimentum* tollatur, *relaxandæ* sunt *Fibræ*. Ad hunc finem tepidè adhibentur *externa* remedia, qualia sunt *Suffitus*, *Balnea*, *Fomenta*, ex herbis *emollientibus*, & *penetrantibus* conflata. Particulæ ex plantis, sive *aquâ* sive *igne* elicita, & intra *Uterum* susceptæ, calore adjuvante & quasi urgente, ita in *Vasorum* Poros se insinuant, ut *Fibras* à se invicem separent & diducant; contactu autem *Fibrarum* inhibito, *Vasorum* latera laxius explicantur, & fluido impingenti debilius resistunt: ita vi *Impedimenti* debilitatâ, iter suum per *Vasa* expugnat sanguis. *Externis* hisce remediis plurimum usus est *Hippocrates*: quæ certè locum habent, non modò

cum

Suppressis Mensibus Therapeuticâ. 97

cùm à *Vasis* supra modum rigentibus, sed etiam cùm ab ipso *sanguine* inducta sit suppressio: quippe, si relaxatis canalibus *impedimentum* minuatur, idem est, ac si auctum fuerit sanguinis *momentum*. Igitur, suppressis Mensibus, *Fomenta* purgationi esse præmittenda monet *Hippocrates*^a

2. Ne à *Canalibus constrictis* inhibeantur *Menses*, *Vis sanguinis* augenda est. Huic verò intentioni cùm eadem satisfaciât *Medendi* norma, ac quæ in altero suppressionis genere adhibetur, *Methodum Therapeuticam* Lector ex sequentibus deducat.

Suppressio hæc, quæ à *Vasorum vitio* ortitur minùs quidem frequenter accidit, curatu tamen est facillima: ea quippe, dum recens adhuc fuerit suppressio, *Externis* remediis plerumq; cedunt: nonnunquam etiam, *æstivo* præsertim tempore, *per se* aperiuntur. Quod si diutiùs persisterit *Vasorum* durities, *Plethora* indices accrescens sanguini tandem vitium inducit; unde altera, eaque multò frequentior, suppressorum *Mensium* causâ in prioribus deducta est.

II, Cùm igitur à sanguinis vitio sive *Lentore* ortum ducat suppressio, eò dirigenda est omnis *Medendi* intentio, ut, sublatâ partium cohærentiâ, is iterum sanguini concilietur impetus, qui *Uterina Vasa* perfringat. Quod ut assequerentur Medici, his potissimùm usi sunt instrumentis, *Venæsectione*, *adhibitis ad Crura Cucurbitis & Frictionibus*, *Catharsi*, *Vomitu*, remediis denique, quæ, tanquam essent ad moyendos *Menses Specifica*, appellantur *Emmenagoga*.

^a *Morb. Mul.* l. 25.

I. Itaque ad tollendam suppressionem, *Venam*, si nihil impediat, *secari*: suadet *Hippocrates*^a: quod etiam unâ ferè voce præcipiunt, qui cum insecuti sunt, *Scriptores*; dissidentes interim, quo potissimum *tempore*, & quo *loco* emitti debeat sanguis. Alii quippe *Venæsectionem præmittunt*, alii contra non nisi post *Purgantia* & *Emmenagoga*, tribus vel quatuor ante *Periodum* diebus, administrant; atque hi quidem in *Brachio*, illi autem in *Talo* instituendam esse censent. Utra potior sit sententia, ut melius intelligi queat, quærendum est, quomodo *intentioni Therapeutica* respondeat *Venæsectio*, seu quod idem est, *momentum* sanguinis instauret. *Momentum* igitur sanguinis, cum consistat in ratione *Copiæ* & *Velocitatis* compositâ, *Venâ sectâ* fit imbecillius, nisi eadem proportionem increascit *Velocitas*, quâ diminuitur *Copia*: quod si major sit *Velocitatis auctæ*, quàm *diminutæ Copiæ* ratio, *momentum* increbescit validius. Perforatâ *Venâ*, sanguinis *Velocitatem* augeri probat, qui primus *Phlebotomiam* cum iudicio aliquo illustravit, *Bellini*^b; quia scilicet portione sanguinis evacuata, imminuitur multum illius *impedimenti*, quo præcedens sanguis sanguini continuo affluenti resistens moram injicit; remoto itaque obstaculo, ita ut minor sit particularum inter se nîsus, *citatiùs* per *Vasa* deferetur sanguis. Ad quem verò gradum *velocitatem* perducatur *Venæsectio*, seu utrùm sanguinis *momentum* intendatur an imminuat, ex variâ partium coherentiâ col-

^a *Morb. Virg.* 2. ^b *Sang. Miss.* p. 89. 94.

ligendum esse monet Scriptor idem accuratissimus. Quodocunque enim à Venâ sectâ sequitur intima sanguinis *dimotio*, seu quando ita rarefcit sanguinis compages, ut à contactu mutuo divellantur particulæ, ea increfcit *Velocitas*, quæ sanguinis *momentum* possit intendere; quia tum minor fit in ipso sanguine partium resistantia, tum uberius in Cor traducantur spiritus: ita sanguinis *cras dimotâ*, & Arterias extrorsum magis trudente, excitabitur *Pulsus*. At si nulla fuerit sanguinis *dimotio*, imminutâ copiâ languescet sanguinis *momentum*, & quia non ita amplum spatium, ac prius, occupet sanguis, *minor* erit etiam in Arteriis *Pulsus*. Hæc fere de variâ *Momenti* post *Venæsectionem* immutandi ratione differit Vir scientissimus; in eo unicè Lectori minùs satisfaciens, quòd id argumentum citiùs quàm par erat dimiserit, nihilque planè suggererit, quod tanquam signum haberi possit, qualis demum sit illa sanguinis *Crasis*, quæ à *Venâ sectâ* facillè distrahitur, qualis iterum ea quæ dimoveri nequit. Hoc enim minùs perspecto, medenti parum constat, quonam modo sanguinis impetum immutatura sit *Venæsectio*; cujus remedii quodocunque anceps sit fortuna, ab eo prorsus in suppressis Mensibus abstinendum est, nisi fortè ad *Symptomatum* vehementiam levandam institutum sit. Si enim copiâ detractâ *lentior* fuerit sanguinis compages, non modò minor erit spirituum secretio, adeoque Cordis impetus imbecillior, sed & increfcet etiam ea,

quæ *Capillaria* jamdudum obsidet, *obstructio*. Itaque *principio* Morbi cum sanguis admodum *lentescat*, non videtur in usum trahenda *Venæsectio*, nisi id etiam certo aliquo indicio innotescat, tolli posse sanguinis coherentiam, seu intendi impetum: quod si hoc innotuerit, ne tum quidem ad Menses ciendos peritè satis adhibetur *Venæsectio*, si aliâ quâvis Medendi methodo augeri queat *Velocitas*, etiamsi nihil de *quantitate* detrahatur; diminuitur enim, quæ *Momentum* faciliùs adhuc excitare posset, *Plethora*. Ad hoc id etiam accedit, quod tam *subitæ* evacuationis nulla videatur necessitas, quia Medicinæ moram concedat Morbus. Neque hoc sanè prætermitti debet, quod in iis, quibus suppressi sunt Menses, ita fere *Vi-res* imminutæ sint, ut sanguinis missionem, à quâ adedò expedita inducitur humorum mutatio, minùs sustinere queant. Neque etiam Foeminis remedium hoc facilè persuadeas, quibus, dum sanæ sunt, *Venam* circa Mensium tempus aperire religio est; est enim apud eas certum quoddam in Medicinâ *Axioma*, & ab omni retro antiquitate derivatum, Mensibus, si jam erupturi sint, officere *Phlebotomiam*. Quanquam verò à *Venæsectione*, si remediis præmissa fuerit, tam incertum plerumque sit levamen, quia non certò secuturum est impetûs incrementum: nonnunquam tamen sanguis ea de se præbet indicia, quibus si quis diligentius studuerit, *Venam* haud inauspicatò poterit secare. Talis indicii exemplum sit, *Pulsus plenus, & imbecillis*: qui, morbo nondum

dum inveterato, aliquando observatur. Itaq; ad hunc modum constituto *Pulsu*, *Venæsectio*, si adhibita sit, sanguinis *Momentum* intendet. Quippe cum ea sit Arteriarum *plenitudo*, ut in spatium amplius excurrant *Tunicæ*, signum est non ita validam esse humorum *coherentiam*; si enim densa admodum & constricta fuerit compages, in molem angustiores coirent particulæ, nec Arteriarum latera ita extenderent. Ita cum fluida satis sit sanguinis compages, turgent ob *Plethoram* Arteriæ: at quia sanguinis *copia* seu quantitas materiæ movendæ augetur, *Vis* autem Cordis *contractilis* sive propellens non augetur, sed fortè diminuitur, ob *Plethoram*, necesse est ut, cum major quantitas materiæ æquali vel minore *Vi* sit movenda, minor sit sanguinis *Velocitas*; adeoque si imminuatur quantitas movenda, eadem adhibitâ *Vi*, vel etiam auctâ, (quod post *Venæsectionem*, si insignis fuerit *Plethoræ* gradus, fieri necesse est) augebitur *Velocitas*: unde vehementior Cordis impetus, & *Pulsus fortior*. Ita in hoc casu sanguis missus *Pulsus Imbecillitatem* tollit: ad quam quidem multum facit *Tonus* Arteriarum remissior; unde, tunicis sanguini affluenti minùs renitentibus, deficit *Ictus magnitudo*. Detumescente verò in Vasis post sanguinis missionem *Plethorâ*, imminuitur ea, quâ nervi ob Arterias nimis turgentes coarctati sunt, *pressio*: ita, spiritibus copiosius ad Cor deductis, reviviscit sanguinis impetus, & Vasorum *Tonus*; unde digitum *fortius* ferit *Pulsus*.

Vidimus jam, quid de hâc methodo sentiendum sit, quæ suppressorum Mensium curationem à *Phlebotomiâ* auspicator: melius fortè arridebit ea, quæ non nisi post *Purgantia* & *Emmenagoga* Venam aperit. Ex iis quippe, quæ de augendi in *Missione sanguinis* momenti causâ disseruimus, satis patet, præmissis *Purgantibus* & *Emmenagogis*, *Venæsectionem* felicius esse cessuram: in his enim cum ea sit operandi ratio, ut humores viscidos dissoluant & attenuent, uti ex sequentibus patebit, sanguis jam antè comminutus laxiusq; cohærescens, copiâ detractâ facilius dimovetur, & fortius momentum concipit. Igitur *triduo* ante consuetum Periodi tempus secatur *Vena*, ut tum præcipuè novus sanguini accrescat impetus, cum augmenti summam attigerit *Plethora*.

Quo verò in loco instituenda sit *Venæsectio*, magna est inter Authores controversia; potior tamen videtur *Galenî* sententia, qui Venam in *Talo* incidi jubet. Facto enim Orificio, non modò in incisam Venam, sed in alias omnes, quæ ab eodem *trunco* proveniunt, uberior sanguinis copia derivatur, uti fusè satis demonstravit *Bellini*; quia nempe ad eas partes, ubi aperitur Vena, minor quàm in reliquo corpore sit resistentia. Igitur si è *Talo* mittatur sanguis, copiosior erit in Vasa *Uterina*, quæ à *Venâ Cavâ*, pariter ac *Saphæna*, ducunt originem, sanguinis derivatio: adeoq; cum fluido largius influente major sit Vasorum distensio, facilius aperietur sanguini Men-

^a Curat. per V. S. cap. II. 19.

strao egressus. Ita *Hirudinibus* ad *Hæmorrhoidas* adhibitis, mirum & promptum effectum se vidisse testatur *Mayerius*^a. Pariter cum citra *Lentorem* sanguis exuberans, *Vasorum vitio*, restrictus fuerit, sectâ *Saphenâ* tum intensius rarefcent humores; tum ad Uterum copiosius confluent: ita utraq̃ue de causâ increfcent sanguinis ad *Uterina* Vasa momentum, perque ea *Menses* demittet. Hinc haud difficulter colligi potest, quid de *Lindani* Doctrinâ, apud *Etmullerum*^b ita decantatâ, sentiendum sit " qui
 " tempora distinguit, in quibus Vena secanda
 " sit: ubi scilicet *Menses instant*, nondum ta-
 " men fluunt, Venam secandam suadet in *Bra-*
 " *chio*; ubi verò jam fluunt aut casu subito
 " restringuntur, tunc *Saphenam* aperiendam
 " monet. In *pede* verò nunquam secandam esse
 " Venam censet, nisi *Menstruatio* actu fluat,
 " aut ipse fluxus suppressus fuerit." Hujusce
 Doctrinæ rationem ita explicat *Etmullerus*,
 " Quòd nempe instantibus Mensibus, dum tur-
 " gescit & rarefcent sanguis, tum in eo omnis
 " est naturæ conatus, ut deorsum versùs de-
 " ducat sanguinem: itaque viæ si sint exiles,
 " non statim aperiri possunt, quia potius dis-
 " tentæ sanguinis fluxum quodammodo sistant.
 " Quando itaque per *Saphenam* apertam infe-
 " rius sanguinis promovetur impetus, plus ad
 " Uterum ducis, & ita malum auges; sin apertâ
 " *Brachii* Venâ, sursum nonnihil revellitur,
 " liberantur viæ ab oppressione, & sanguis faci-
 " lius fluit. Nunquam certè *Saphenæ* sectio

^a *Morb. Intern. cap. 22.* ^b *Tom. I. 544.*

“Menses provocabit, nisi aut actu fluentes ex
 “frigore, aut pavore fuerint restricti.” Quale sit hoc argumentandi genus, per se satis patet; supponitur quippe sanguinem ita *turgidum & rarum* esse, ut per Vasa satis expedite effluere posset, nisi *deorsum versus ducto sanguine* ipsa obesset *plenitudo*: quod certè ita parum Medicæ Philosophiæ congruit, ut ne communis quidem sensus ferret, Vasa, quò magis sanguine *distenta* sint, eò minùs esse ad cedendum facilia. Quòd si Menses & *jam fluentes* promoveat, & in fluxu *suppressos* revocet *Saphenæ* sectio, quidni etiam et *extra* fluxum restrictos queat deducere? unde fit ut in altero casu *momentum* sanguinis *instauraret*, in altero, cum æquè fortiter sanguinem ad *Uterum* ducat, *imminuat*? Sectâ *Brachii* Venâ cum nonnihil fursum *revellitur*, *liberantur*, quidem ab *oppressione Viæ* Uterinæ, sed impetu ob *Plethoram* imminutam languente, haud ita facile dissiliunt Vasa, quia minùs sunt distenta. Sed huic ipsius de *Plenitudine* sententiæ *Riverii*^a observationem multùm favere ait *Etmullerus*:
 “In muliere quâdam, quoties secabatur Vena
 “malleoli, menstrua cohibita sunt; dum verò
 “ex Venâ Brachii missus est sanguis, ea
 “largiùs profluebant.” Cujus rei ratio, quia vulgaribus Medicorum placitis adversari videbatur, ita à Medicis *Monspeliensibus* explicata est, “nempe cum Mulier illa *Plethorica* esset,
 “& suppressionem Mensium pateretur, à nimia
 “sanguinis copiâ Uteri Vasa ita distendente,
 “ut comprimi sufficienter non valerent, at-

suppressis Mensibus Therapeuticâ. 105

“ tracto sanguine ad ea Vasa per Venarum
“ inferiorum apertionem augebatur obstru-
“ ctio. Quando verò misso sanguine à Venis
“ superioribus, retractio fiebat à Vasis Ute-
“ ri, eorumque plenitudo & distensio minue-
“ batur, tunc illa faciliùs sese contrahebant
“ ad expulsionem naturalem & ordinariam,
“ quæ per Uterum solet fieri. Jamdudum cre-
do Lectori suboluit, minùs adverti solere discri-
men illud inter *Plethoram solitariam*, & eam
quæ cum *Lentore* sanguinis conjungitur: ab
eâ quippe *Menses* suppressi non posse osten-
sum est, adeoque nec *Saphena* sectionem,
quæ ad *Uterina* Vasa *Plethoram* auget, Men-
sium eruptioni officere; in *hâc* verò quia fit
ad Uterum *obstructio*, h. e. quia in Vasis Ca-
pillaribus lentus sanguis subsistit, deductis ube-
riùs per *Saphena* apertionem ad *Uterum* hu-
moribus, & effluente paulò impetuosius san-
guine, major fit ad Vasorum oscula visceri
adhæsiò; quod tamen à sectâ *Saphenâ* peri-
culum non *Plethoræ*, sed *Lentori* potiùs tribu-
endum est. Igitur in *hâc* solum *Plethorâ*, quæ
cum *Lentore* conjuncta est, locum habet *Lin-*
dani cautio. Hujusmodi *Plethorâ* laborabat
Mulier illa, cujus jam ex *Riverio* deprompta
est Historia. Itaque ea Medicis rectè visa est
indicatio, “ ut largâ Phlebotomiâ in Brachio
“ celebratâ imminueretur *Plethora* (seu si ma-
gis propriè loqui volumus, ut *detractâ copiâ*
sanguinis *Velocitas* & *Momentum* augesceret)
“ postea verò apertis venis inferioribus san-
“ guis ad inferiora retraheretur, præcipuè circa
“ tempus

“ tempus, quo prius laborans purgari consue-
 “ verat: ita quippe sanguinis tum primâ *Ve-*
na *sectione*, tum *Emmenagogis*, quæ adhibita
 sunt, comminutus magis & divisus, per Vasa
 Capillaria faciliè excerni poterat, si sub erupti-
 onis tempus novum impetum à *Saphenâ* sectâ
 acceperit. Ratio verò, cur præstet Venam in
Brachio prius, & deinde in *Malleolis* aperire,
 hæc esse videtur: diminutâ quippe per Venam in
Brachio sectam sanguinis copiam, augetur *Vel-*
citas; postea verò apertâ *Saphenâ*, sanguis ad
 inferiora se præcipitat, & auget eam, quæ ad
 Vasa Uterina continuò increlcit, *Plethoram*;
 unde auctâ *Plethorâ* & *Velocitate*, augetur eti-
 am ad ipsorum latera sanguinis *Momentum*.

Huic argumento longius immoratus sum, ut
 legenti innotescat, quàm lubrica & dubii ple-
 na sint præcepta in Medicinâ *generalia*, nisi
 fluidorum indolem, & varietates eas, in quas
 sanguinis temperies improvisò sæpe transit, ac-
 curatè perspexerit *Practicus*.

2. *Frictionum* & *Cucurbitarum*, quæ ad
Crura adhibentur, eadem est ratio, ac institu-
 tæ in Talo *Phlebotomiæ*. Hæ quippe humores
 partim intra Vasa *atterendo*, partim per po-
 ros cutaneos *educendo*, ut *velocius* circuletur
 sanguis; *derivando* autem deorsum versùs, ut
 in Uterina Vasa *validius* impingat, efficiunt.
 Itaque Mensibus jam erupturis, in usum vo-
 cari solent. De *Scarificatione* nihil dico, cum
 ea, quantum ad hanc rem attinet, tanquam
Vena *sectionis* species habenda sit. Etiam Men-

ibid.

ses deducunt *Cruribus* iniusta *Cauteria*: propter *Stimulum* enim & *Dolorem*, majorem sanguinis affluxum versus inferiora trahunt.

3. Quo melius redintegretur sanguinis impetus, instituenda est *Purgatio*; quam ideo in suppressis Mensibus necessariam esse scribit *Hippocrates*. Cum verò *purgantium* alia in *primis viis*, alia etiam in ipso *sanguine* vires suas exercent, videndum est, quid commodi ad sanguinem corrigendum alterutrinque redundare queat. Ea quidem, quorum actio intra *primas vias* circumscripta est, solâ *stimuli* virtute alvum subducunt; *stimulo* enim intestina ita vellicant, & in contractiones cient, ut uberius, quicquid in *Peyerii Glandulis* hæret, exprimatur; unde, facibus effluente mucosolutis, descendit Alvus. Ita *Cathartici stimulus*, cum *Lympham* ex Glandulis copiosius evocet, facit, ut sanguis majore paulò copiâ ad intestina confluat: *Lymphâ* quippe per Glandulas liberius effusâ, minor est ad eas partes renitentia. Sanguinis aded renitentia imminutâ, increscit aliquatenus *Velocitas*. Ex hac *purgantium* classe sunt *Manna*, *Cassia*, *Electuarium Lenitivum*, cæteraque, quæ Alvum *leniter* movent. Quorum tamen ferè omnis virtus in eo consistit, ut *primas Vias* excrementorum onere liberent; ea quippe, quam *derivatione* istâ sanguini inducunt, mutatio ita perpufilla est, ut sensum omnem pene effugiat.

Ut igitur humorum vitio succurratur, adhibenda sunt *Purgantia*, quæ non modò *sti-*

mulo pollent, sed intra circulationis ambitum sese ingerunt, sanguinisque *Crasin* immutant. Et hanc quidem fortioribus *Catharticis* inesse vim satis manifestum est. Quippe cum in *Salibus* potissimum consistere videatur Medicamentorum omnium Energia, *purgantia* certè, quæ *Sale acri* imprimis & vivido abundant, humores vehementius agitabunt. Eorum igitur *Sales* in canales deducti, sanguinem lentum ita solvunt & distrahunt, ut minor sit particularum inter se contactus: unde uberior spirituum secretio. Ideo post fortiora *purgantia* *Pulsus* semper increbrescit. Ita duplici de causâ ad Menses ciendos prodest *Purgatio*, tum quia *Velocitatis* impetum intendit, tum quia sanguinis *compagem* ita *attenuat*, ut Uterina Vasa latius distendat. Hujusce familiæ sunt *Cathartica* ex *Aloe*, *Falappâ*, *Scammonio*, *Elaterio*, &c. conflata. Quibus si adjecta sit aliqua *Mercurii* præparatio, fortius adhuc excitabitur sanguinis impetus: nihil enim aut *Lentorem* efficacius tollit, aut *Vasa obstructa* citius *recludit*, quàm *Mercurius*; uti, cum de remedium viribus dicturi sumus, plenius explicabitur. Nequa verò sit *Purgantium* suspicio, id obiter notandum est, mulieres, quibus suppressa sunt *Menstrua*, utcunque imbecilles fuerint, *Catharsin* satis validam sustinere posse: præsertim si, operatione peractâ, exhibeatur *Paregoricum*.

4. Alii *Vomitum* in suppressis Mensibus suadent: qui quidem, si *Ventriculi* gratiâ instituitur, plurimum prodest; *Chylosin* enim restituit,

&

& *Lentori*, si non vim ejus imminuit, suppetias certè præcidit: sin ad morbi causam dirigatur, huic intentioni rariùs respondet. Ut-
cunque enim inter operandum sanguinis momentum augeat, & Viscera omnia vehementius succutiat *Emeticum*, crassâ materiâ ita oppleti sùnt *Capillares Uterini*, ut quocunque impetu instructus sit sanguis, per eos nequeat sibi Viam aperire, donec attenuatis humoribus tollatur *Arteriolarum* obstructio. Ita si ad expellendos Menses uti volumus *Emeticis*, tum præcipuè adhibenda sunt, cum sanguis, vitio licèt omni immunis, præ *Vasorum duritie* nequeat excerni: in hoc enim casu, sanguinis impetus, *Emeticis* excitatus, Vasorum renitentiam faciliùs pervincer. Ut ad Medendi scopum feliciùs perveniri queat, perpetuo in usu sunt *Emmenagoga*; quæ quibus viribus sanguinis impetum instaurerent, mox paulò distinctiùs erit differendi locus.

Investigatâ ad hunc modum tum *Symptomatum* tum *Remediorum* naturâ, & ad rationem aliqualem exactâ, non fortè alienum erit suppressorum Mensium *Historias* quasdam adjicere: quo plenius innotescat hanc de Mensibus *Theoriam* non domi esse fictam & concinnatam, sed *Experientia*, unde deducta est, consentire. In quibus etsi multa fortè desiderari possint, id Lectori spondeo in meque recipio, nusquam iis deesse, quæ *Historiam* imprimis commendare debet, *Fidem*.

Historia I.

Oct. 26. 1700.

PUella quædam, octodecim annos nata, & Mensium adhuc expers, de acri circa lumbos, Genua, & Malleolos dolore querebatur. Laborabat etiam Dyspnœâ, nausæâ, & torminibus Ventriculi. Deambulatione quamvis lenissimâ palpitabat Cor. Color faciei floridus. Pulsus debilis, & tardus. Hæc fere à sex mensibus graviter invaluerant Symptomata; quæ quoniam à sanguine *lentescente*, uti *Pulsus* admonuit, proficisci existimabam, hanc morbi *Indicationem* esse arbitratus sum, ut *attenuaretur sanguinis compages*; ita enim velocitate auctâ, momento satis valido instrui posse videbatur sanguis, quo Uterina Vasa per-
rumperet. Hoc igitur ut efficerem, methodo sequenti usus sum. Et primo quidem *Catharticum* adhibui, quod humorum cohærentiam tolleret, & faciliorem per *Vasa Capillaria* transitum sanguini conciliaret.

R. Calomelan. ʒ i,

Resin. Jalap. gr. 5.

Tartar. Vitr. gr. 4. M. F. Pulv. Cap.

manè in *Conserv. Ros.* unde *dejectiones* tantum binæ: à quibus tamen aliquod doloris levamen sensit.

Neque ideo de hâc *Pulveris*, quem præscripsimus, efficacîâ dubitet quispiam, quod par-

cius mota fuerit *Alvus*: quippe ex *dejectionum* numero malè judicantur *Cathartorum* vires, uti in *Mercurialibus* præsertim sæpius comperi: quæ utcunque alvum aliquando minùs subducant, non tamen Medici consilium fallunt. Ea enim præcipua est, in hujusmodi saltem casu, *purgandi intentio*, ut sanguinis particulae arctè minùs inter se cohæreant: id verò à purgantibus effici posse superiora satis evincunt, licèt haud ita copiosa fiat per *Alvum* evacuatio. Cùm autem *Alvus* à *Cathartis* subducitur, non modò quia *Velocitate* auctà major sit in Glandulis humorum secretio, sed etiam quia *stimulo* irritantur intestinorum *Tunicæ*; si stimulus iste quovis modo imminuatur, *Alvus* minùs solvetur. Stimulus verò potest deficere, cùm *Catharticum* omne intra *Vasa Lactea* traducitur: ita, cùm in ipso sanguine vires suas exerçant *Purgantia*, propter auctam velocitatem, copiosior solito erit in Glandulis quibuscunque secretio; in *Intestinalibus* tamen, quàm in cæteris, ob defectum stimuli, nequaquam uberior. Quòd si pauculae *Cathartici* particulae in intestinis restitent, eæ stimulo suo *Vasa* irritabunt, ut largior fiat ex Glandulis intestinalibus, quàm ex reliquis, liquidi profusio: quod tamen eadem ratione per *Intestina* minùs profluet, quàm imminuitur *Stimulus*. Si verò parcius purgatur *Alvus*, reliquas secretionem augeat *Catharticum*: quod cùm faciat, sanguinem æquè attenuat & expurgat, ac si secessum crebrius moveret. Cujus rei argumentum esse potest, quòd ab his *purgantibus*,

si

si Alvum minus subduxerint, rarissimè sequitur noxa. Atque hinc fortè haud ineptè deduci potest varia illa in diversis corporibus *Cartbar-ticorum* efficacia, quæ hos uberius, illos rursum parcius, per *inferiora* purgant: in iis scilicet, quibus patentiora sunt *Lacteorum* oscula, sive id à naturâ sive vitio aliquo provenierit, ita ut Medicamentum omne in sanguinem facile transmittant, Alvus minus movetur: in iis verò, quibus arctius coalescunt aut obstruuntur *Lactea*, ita ut pars *Cathartici* maxima in *intestinis* subsistat, stimulus ad tunicas validior est, & proinde crebrior Alvi dejectio.

Ut verò efficacius tolleretur sanguinis *Len-tor*, atque invalesceret *momentum*, hæc, quæ viribus idoneis pollere docet experientia, præscripta sunt remedia.

R. *Conserv. Absynth. Rom.* ʒ 3.

Æthiop. Min. ʒ 1.

Chalyb. cum Sulph. pp. ʒss.

Rad. Gentian.

Curcum. } pulver. $\overline{a}a$ ʒ 2.

Syr. Garyoph. q. s. M. F. Elect. Cap. q. n. m. ter in die hor. Med. Superb. *Cochl.* 5. *Infusi* seq.

R. *Limatur. Chalyb.* ʒss. *Infund. in Cerevisiæ tenuis lib. 3. per triduum. Deinde add.*

Rad. Gentian. incis. ʒss.

Rub. Tinctor.

Curcum. $\overline{a}a$ ʒ 2.

Summitat. Absynth. Vulg.

Centaur. min. $\overline{a}a$ M. 1.

Bacc. Junip. ʒss.

Sem. Cardamom. Min.

Cubeb.

Historia prima.

113

Cubeb. $\overline{aa}$ 31. *M.* Fiat. *Infus.* per diem. In colaturæ quolibet haustu cap. gr. 20. *Mixtur.* seq.

R. Spir. Sal. Armon.

Elix. pp. $\overline{aa}$ 32.

Venæsectionem consultò omisi, tum quia evacuationem ita *celerem* puella, cùm esset imbecilla, ægrè pati poterat, tum quia *Venâ sectâ* sanguinis *impetum* diminutum potius, quàm auctum iri verebat.

Oct. 28, *Temp. Pom.* De ventriculo minùs quæsta est. Pulsus fortior. Vires etiam multùm instauratæ.

Oct. 30. Eruperunt Menses, coloris optimi. Dolor ad Lumbos, & Malleolos statim evanuit. Ad octo dies perstitit fluxus; eo durante, præscriptis interdictum est: quibus tamen post alteram hebdomadam repetitís, proximâ periodo rite denuo fluxerunt Menses, & Puella sanitati restituta est.

~~~~~

Historia II.

Octob. 31. 1700.

Mulier, annos ferè triginta natæ, Menses à biennio defecerant. Quibus restrictis, ingruerat Tussis arida, Dyspnœa vehemens, Cordis Palpitatio, Capitis Dolor, Vertigo, Appetitús Remissio, Ventriculi Cruditas, & Inflatio, aliquando Vomitus, Virium Imbecillitas, Sudores Nocturni, Frigoris Calorisque Vicissitudo, Tremor; nonnunquam
I per

per Nares erupit Sanguis. Pulsus admodum imbecillis.

Indicationes Curatoriae videbantur tres,

1. *Ut restitueretur Ventriculi concoctio.*
2. *Ut sanguinis impetus fieret intensior.*
3. *Ut Vasa Uterina relaxarentur.* In iis enim, æquè ac in sanguine, vitium esse indicabat *Narium Hemorrhagia.*

Ut *Doloribus & virium imbecillitati* occurrerem, usus sum sequenti *Cardiaco.*

R. Spir. Sal. Armon.

Tinct. Croc.

Laud. Liq. a a 3 i. M. Cap. gt. 30.
sæpius in quovis Vehiculo.

His Dolor plurimum sedatus est, & resectæ vires.

Nov. 2. Cepit *Catharticum* in *priori historiâ* præscriptum; unde *sexies* descendit Alvus, & remisit *Dyspnœa.*

Nov. 3. Usa est *Electuario & Infusione* in *hist. 1.* descriptis: non neglectâ interim mixturâ *Cardiacâ*, quæ non modò *Dolori* profuit, sed sanguinis etiam *impetum* instauravit. Ignorant certè, quid efficere possint *Opiata*, qui ea *horâ decubitûs* pro *somno* tantum conciliando adhibent, quasi nihil emolumenti præstaret, nisi *Stuporem* induceret, *Papaver.* Quod si dosibus minoribus, & pro morbi ratione sæpius iteratis, exhiberetur *Opium*, remedio ita leni atque efficaci adjunctus sanguis, iis sensim instrueretur viribus, quæ ab aliis fortè *Attenuantibus* frustra poterant sperari: quam quidem methodum non modò periculo omni vacare, sed

sed rarò infelicitèr adhiberi expertus sum. *Opio* enim assumpto sanguinem comminui admodum, & rarefcere ostendent fequentia.

Ut verò Vafa faciliùs dehifcerent, *Fomento* emollita eft *Regio Uterina*.

R. Rad. Althæ. Lil. Alb. $\overline{a a}$ 3 ii.

Sem. Lin. Fœnugræc. $\overline{a a}$ 3 iii.

Fl. Chamæmel. Aneth. $\overline{a a}$ P. I. Majoran. M. I.

Bulliant ex Vin. C. Aq. part. æq.

Liquor fit pro Fomentatione bis in diè tepidè applicandâ.

Nov. 8. Pulsus paulò validior; in *Symptomatis* nulla ferè mutatio.

Nov. 15. Nihil novi, nisi quòd redire videretur *Appetitus*, & evanefceret *Nocturnus Sudor*.

Nov. 22. Profluxit ex Utero humor *Subalbidus*, qui post *quinque dies* tandem fubftitit. Humorem hunc, utcunque albefcentem, *Mensium* nomine insigniri debere arbitror, tum quia ad folenne ferè tempus duravit, nullifque adhibitis remediis fponfe defuit *Fluxus*, tum quia factâ hâc evacuatione omnia in melius mutata funt *Symptomata*: quæ, fi *Fluor Albus* fuiffet, potiùs exacerbefcerent. De *Mensibus* etiam *Pallidis* frequens eft apud Authores mentio.

Dec. I. *Symptomata*, etfi multò mitiora, nondum tamen fublata funt. Præfcriptum eft *Catharticum*, quod erat hujufmodi.

R. Pil. Ruff. 3fs.

Resin. Jalap. gr. 3.

Ol. Saffafr. gt. I.

Bals. Peruv. q. f. M. F. Pil. Mediocr.

Rediit etiam ad *Electuarii*, *Infusi*, & *Mixturæ* usum; quibus rite assumptis, *Pulsus* fortius increbuit, & refocillatæ sunt *Vires*.

Dec. 19. Deducti sunt *Menses* colore satis rubicundo, qui ad *triduum* fluxerunt, His erumpentibus ita sublevata sunt Syptomata, ut solum de exigua quâdam spirandi molestiâ, & Capitis dolore quereretur. Infusione verò repetitâ, post exactum mensem, rediit cum *Catameniiis* sanitas.

*****

Historia III.

Virgo quædam Lotrix, temperamenti sanguinei, Annos 24 nata, dum *Menses* fluere, inter lavandum, frigus suscepit: crura etiam frigidâ perluebat. Ita ante tempus consuetum subito restricti *Menses*, anni integri decursu penitus substiterunt, citra tamen insignie aliquod sanitatis dispendium: quod inde proficisci puto, quoniam laboribus & exercitiis multum assueverit. Anno autem elapso, hæc tandem ingruiebant Symptomata, Corporis Gravitas & Imbecillitas, Ventriculi Concoctio læsa, Membrorum pene omnium Dolor, Tussis, Dyspnœa, Pallor: intumescabant etiam Crura; in Tibiâ adeo durus excrevit Tumor, ut nullis *Cataplasmatibus* & *Emplastris* molliri, aut suppurari potuerit. Pulsus languidus, & segnis.

Indicationes Curatorie eadem prorsus, ac in *Historiâ secundâ*.

Ad

Ad *Tumorem* autem leniendum, instituta est
Oct. 20. 1702. in Brachio *Vena sectio*: quæ ta-
 men voto parum respondit. Igitur ut *Tumori*, & *Mensium* suppressioni simul prospicerem,
Oct. 22. adhibui *Pilulas Purgantes*.

R. Pil. Coch. maj. 3ss.

Calomel. ʒi.

Resin. Jalap. gr. 6.

Syr. è Chalyb. q. s. M. F. Pil.

Eo die alvus ne semel quidem mota est; mane
 autem postero, bis largâ satis copiâ dejecit.

Oct. 23. Adhuc parum levaminis persensit.
 Itaque ut sanguinis momentum excitaretur, data
 est sequens *Infusio*.

R. Limatur. Chalyb. ʒi ss.

Rad. Zedoar. ʒi.

Fol. Absinth.

Centaur. Min. a a M. i. Infund. te-
 pidè in Cervisiæ tenuis lib. 3. per biduum. Co-
 laturæ add.

Tinct. Croc. ʒ2. Cap. haustum ter in die.

Usa est etiam *Fomento* in *Hist.* 2 descripto.

Oct. 28. Levata est paululùm Virium imbe-
 cillitas: cætera nihil remisere Symptomata.
 Repetito autem *Cathartico*, mitescere *Tumor*.

Nov. 6. Cum Viribus increvit Pulsus. Ita-
 que sanguine ad hunc modum vividius cir-
 cumactò, ut in Vasa Uterina impetu fortiore
 impingeret, adeoque Menses provocaret, se-
 cta est *Saphæna*.

Nov. 11. Menses, quamvis haud ita ubere
 copiâ, fluxere. Rediit Virgini color floridus,
 evanuitque cum cæteris Symptomatis *Tumor*.

Historia IV.

Dec. 2

Mulier boni habitus, cui, per annos quatuor aut ultra, *bimestri periodo* redierant Menses, de sanitate amissa graviter quebatur. Eam quippe vexabat sitis continua, frequens Oscitatio, Dyspnœa, ad Interiora frigoris sensus, Ventriculi aliquando & Intestinorum Tormina, Capitis Dolor acerrimus, Lassitudo & Languor, ad Dorsum, Genua, & Brachia Dolor satis vehemens, Tumor verò nullus; Cordis Palpitatio, quæ cum isto circa Articulos Dolore à *sex Mensibus* increverat. Pulsus tardus, debilis, & inæqualis. Venâ sectâ exiit sanguis pallidus admodum, & aquosus.

Intentio igitur Medendi præcipua ea esse visa est, ut canalibus reclusis & expurgatis, sua sanguini restitueretur Crasis, & usitatis Periodis excitaretur Fluxus Menstruus. Deinde etiam *Syptomatis levandis* aliqua impendi debuit cura.

Ut canales à lentis humoribus liberarentur, adhibita est purgatio.

R. Pil. Stomach. cum Gum.

Succin. a a ʒ i.

Calomelan. gr. 16.

Resin. Jalap. gr. 5.

Castor. gr. 2.

Syr. è Spin. Cerv. q. s. M. F. Pil. 5. intra quarriduum ad quatuor vices repetend.

Ad

Ad sanguinem porrò excitandum, ita ut velocius circulari, rectiusque commisceri posset, præscripsi sequentia.

R. *Conserv. Fumar.* $\frac{3}{4}$ 2.

Æthiop. Miner. $\frac{3}{4}$ 1.

Syr. è Bacc. Samb. q. s. M. F. Elect.
de quo Cap. q. n. c. bis in die superbib. Cochl.
5. *Tinct.* seq.

R. *Tinctur. Chalyb. Lower. lib.* 2. cui add.

Tinctur. Castor. $\frac{3}{4}$ 1.

Symptomatis relevandis sic prospexi. Ad Dolores scilicet sedandos dedi *Paregoricum*

R. *Aq. Paralys.*

Cinnamom. Hordeat. $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ 3.

Diacodii $\frac{3}{4}$ 4.

Laud. Liq. gt. 100. Cap. Cochl. 6.
hor. decub. etiam & interdiu, quoties atrocius sævierit dolor.

Pro *Viribus* reficiendis cap. sæpius *Sal. Volat.*
Oleos. gt. 30 in *Vin. Canarin. & Aq. part. equal.*

Ingruente *Oscitatione* cap. 40. vel. 50. *Tinct. Castor.*

Ut pacaretur denique *Capitis Dolor*, *Vestitorium* largum *Nuchæ* applicatum est.

Cùm *Ventriculi* Tormina gravius invalescerent, hujusmodi potum usurpavit.

R. *Rad. Gentian. incis.* $\frac{3}{4}$ 1.

Fl. Chamæmel.

Summit. Marrhub.

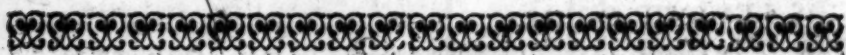
Centaur. Min.

Absinth. Vulg. $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ M. 1.

Sabin. M. s. Coq. in Aq. Font.
I 4 lib.

lib. 4. ad Consumpt. lib. 1. Colatura sit pro potu communi.

Morbi Historiam, quia rure vixit Mulier, per singulos dies haud ita accuratè persecutus sum. His tamen usâ remediis, plurimùm sublevata est, & Vires ita recuperavit, ut post di-
erum 45 intervallum redirent Menses; quibus rite fluentibus, remiserunt Symptomata. Iteratis denuo *Electuario* & *Infusione*, fluxus intra dies triginta quinque redintegratus est, qui quidem ægotæ multùm profuit. Eâdem medendi methodo adhibitâ, idem fuit proximæ periodi intervallum. Deinde ut integrâ Valetudine frueretur, ad *Aguas Astropenses* amandata est: quorum usu tandem ad consuetas Periodos reducti Menses, Mulierem ægritudine omni liberabant.

Historia V.

Feb. 28. 1702.

Mulier Quadragenaria, & paulò quàm par erat habitior, novem abhinc Mensibus, Tussi fortè laborans, Venam secuit: *Scitâ Venâ* Menses, quibus ea semper parciùs purgata est, ad *duas*, quæ infecutæ sunt, *Periodos* penitus substituerunt. Postea verò statis temporibus regressi, imminutâ admodum copiâ, effluerunt. Ita cùm minor solito esset evacuatio menstrua, adversâ Valetudine usâ est, præsertim à *tribus* proximè elapsis Mensibus. Symptomata, cùm curæ meæ se commisit, ita
se

se habebant. Sæviit in universo corpore dolor acerrimus, Tumore quodam comitatus: remittente dolore, ita tenera erat curis, ut tactum refugeret. Maximè verò quæsta est de abdomine: in intestinis quippe sensit Tormina quasi Colica, in Ventriculo gravitatem, inflationem, & nauseam; ita ut pituitosa sæpius evo-meret. Ad Coxendicem fixus quidam decubuit dolor. Virium ea fuit imbecillitas, ut à motu quamvis lenissimo abhorreret. In Hypochondriis sæpius exorta sunt Tubercula, per vices rursus evanescentia. Urinæ, uti & Coloris, nullum vitium. Pulsus piger, & debilis. Hebdomadè proximè prægressâ, accessit Menstrua Periodus; guttis verò pauculis demissis, substitit Fluxus.

Hujusce Morbi *duplex* potissimùm fuit *Indicatio*.

I. Nempe, ut sedarentur, quibus graviter conflictata est Mulier, Symptomata.

II. Ut, pacatâ quodammodo Symptomatum ferociâ, ad legitimam normam redigeretur Fluxus Menstruus.

Primæ igitur intentioni ut satisfacerem, quia præcipuè affecta est *Regio Epigastrica*, *Emplastrum* suasi, quod humores resolveret, & doloris vehementiam sopiret.

R. Emplastr. Hyster.

de Galban. a a. q. f.

Opii, Camphoræ a a 3 2. M. F. Emplastr.
largum Abdomini applicand.

Adjeci *Opium* & *Camphoram*, ut in Vasa Abdominis penitus se ingereret *Emplastri* virtus:
horum

horum quippe particulæ, cùm tenues admodum & subtiles sint, penetrandi Vi maximâ pollent. Hæc *Emplastris* suis admiscuit, Vir in *Pharmacis concinnandis* non felix minùs quàm elegans *Batéus*, cùm humores vellet discutere^a: cujus quidem methodi, uti eo primùm Authore usum aggressus sum, ita miram sæpius comperi efficaciam.

Hoc igitur *Emplastro* sub noctem adhibito, post aliquot horas vehementer incalescebat Mulier, & humorum quandam quasi inter se Lutam sibi visa est sentire: postero verò mane, prorsus evanuit in Abdomine dolor, & dissipata sunt Tubercula. Cujus rei ratio explicatu parum difficilis est. *Ingredientium* quippe, *Camphoræ* præsertim & *Opii*, particulæ, tenuitate suâ intra Vasorum poros se insinuant; ibique lentis humoribus, quorum vitio oriuntur Dolores & Tubercula, commixtæ, eos ita incidunt & exagitant, ut sanguinis Globuli non ultrâ ad oscula Arteriolarum hæreant, sed jam in minima divisi, vel in *Venas* trajici queant, vel *Perspiratione* foras extrudi. Ita penetrans reperitur *Opii* & *Camphoræ* Vis, ut nullum ferè sit (si *Cantharidas* excipias) remedium, quod, *externè* adhibitum, *Cutim* promptius pertransit, & viam sibi in sanguinem aperit: adeò parum se ostendit ignava illa & frigida qualitas, quam iis plerique solent affingere.

Mart. 1. Ut Ventriculi & Intestinorum aliqua haberetur cura, data est in *Aq. Bathon.* lib. 2. *Sal. Epsom.* 31. quæ saburram in primis vi-

^a Vide *Emplastr. Camphor. & Podagr.*

is hærescentem per Alvum abduxit. Noctu somnus longior solito, & pacatior.

Mart. 2. Visa est sibi aliquantò vividior; & de Membrorum doloribus minùs querebatur.

Igitur cùm *secundæ*, quam retulimus, *intentioni* locus esse videretur, præscripta sunt ea, quæ sanguinis impetum ita suscitare poterant, ut usitata per *Uterum* efflueret sanguinis mensura.

R. Æthiop. Min. ʒ i. Cap. ʒ 2 in Syr. Viol. bis in die superb. Coch 6. Decoct. seq.

R. Cortic. Peruv.

Rad. Gentian. a a ʒ ss.

Sem. Cardamom.

Cubeb. a a ʒ 2.

Bacc. Juniper. ʒ i. Coq. in Aq. Font. lib. 3. ad consumpt. lib. i. add. sub finem decoctionis Vin. Alb. lib. i. Colaturæ add. Tinct. Castor.

Mart. Mynsieth. a a ʒ i.

Mart. 4. Meliùs se habuit, quanquam aliquando ad breve tempus recrudesceret *dolor*. Horâ decubitûs, quoniam somnus ultimis noctibus parcior fuerat, assumptum est *Hypnoticum*.

R. Tinct. Croc.

Laud. Liq. Sydenh. a a ʒ i. Cepit gt. 40. ex Ther. Venet. quas & singulis noctibus repetiit. Unde semper placidus successit somnus, & mane virium resectio.

Mart. 6. Pulsus multò validior. Adhuc subinde rediit Ventriculi Nausea, interdum etiam & Vomitus. Igitur ad humores *expri-*
mis

mis viis educendos, iterum adhibitæ sunt *Aqua Purgantes*.

Mart. 7. Indies auctæ sunt Vires, & pulsus fortior increbuit. Hausto *Decocto* multum incaluit. Doloris nulla vestigia. Ventriculi inflatio nulla: quanquam sæpe adhuc per vices rediret *Nausea*. Ab ambulatione vix ulla fere lassitudo.

Mart. 8. Repetitæ sunt *Aqua Purgantes*, non modò ut *sordibus* liberentur *Primæ Viæ* sed ut *tenuior* fiat sanguinis compages. His tamen cum *Nausea* & *Vomitibus* parum cesserint, *Mart. 9.* ad *Emetica* confugi; quibus antea, dum Vires admodum languescerent, abstinendum duxi. Adhibitis igitur *Sal. Vitriol. 3 2.* multum crassæ & viscidæ materiæ excrevit Ventriculus; quâ ita foras ejectâ, nullam fere molestiam sensit.

Mart. 11. Igitur ut *utrique indicationi* ulterius prospectum sit, præscripsi, uti in *Historia 3, Catharticum*, quod & *primas Vias*, & ipsum *sanguinem* purgaret. Unde *sexies* descendit Alvus, & Ventriculus ita deterfus est, ut, quicquid alimenti susceperit, retinere posset.

Mart. 13. Vires fere in totum instauratæ sunt. Pulsus quotidie validior. Ad *Coxas* aliquando accessit subitus quidam doloris insultus, qui tamen brevi evanuit.

Mart. 15. Repetitum est *Catharticum*, deinde etiam *Pulvis*, & *Decoctum*.

Ap. 2. Nulla, nisi de Gravitate quâdam circa Ventriculum, querimonia.

Ap. 10. Menses majore copiâ, quàm ab Annis

nis quatuor aut quinque consueverant, fluxerunt: quibus ad *quatriduum* demissis, subsecutit omnis illa Ventriculi Gravitās.

Historia VI.

Oct. 20. 1702.

Mulier annos 25. natæ & viro nuptæ, Menses per Annum ferè minore copiâ fluxerant; à tribus verò, quæ proximè antegressæ sunt, Periodis penitus substituerant: unde Venarum omnium Tumor, Dorsi & Capitis Dolor acerrimus, Ventriculi Nausea, & Appetitûs Languor, Globi quasi in Gutturē ascensus, Virium maxima Debilitas, Dyspnœa vehemens; de quo quidem symptomate acerbius, quàm de cæteris, quæsta est. Color haud multum vitiat; erat enim Mulier temperamenti sanguinei. Pulsus plenus, & debilis. Aniculæ, quæ juxta habitabant, omnes uno ore clamitant eam *Utero* gestare: quod ut minus crederem, his potissimum argumentis inductus sum.

1. Quia *Cibi fastidium* perpetuò ad tertium mensem, & ultra indies increbuit; quod tamen Graviditas sub *initium* magis infestare solet, *tertio* verò mense paulatim evanescere.

2. Quia *Capitis Dolor* continuus, & gravis *spirandi* molestia, in deterius ibant; quæ quidem Symptomata, cum ultra modum exacerbescant, Menstruæ suppressioni potius, quàm *Graviditati* congruere videntur.

3. Quia

3. Quia in Ventre nec *Motum* ullum, nec *Tumorem* persensit; quorum tamen alteruter saltem, si in Utero sit Infans, elapso *tertio* mense percipi solet.

Igitur in curandis Symptomatis, quæ à *mor-
bosa* Mensium suppressione oriri arbitratus sum, id unicè agendum videbatur, ut suus sanguini restitueretur *impetus*.

Quoniam verò *Venæsectionem* indicabat *Pul-
sus plenitudo*, sanguis ad $\frac{3}{4}$ 12 missus est.

Feb. 21. R. *Mercur. dulc.* $\mathfrak{z}$ 1.

Resin. Scammon. gr. 6. M.

Unde *decies* subducta est Alvus, & Nausea minùs laborabat Ventriculus.

Diebus à Purgatione liberis, usa est Pilulis sequentibus.

R. *Chalyb. cum Sulph. pp.* $\frac{3}{4}$ 2.

Rad. Gentian.

Aristoloch. Rotund. a a. $\frac{3}{4}$ ss.

Castor.

Pulv. Ari. comp. a a. $\frac{3}{4}$ 1.

*Extract. Absinth. q. s. M. F. Pil. medi-
ocr. Cap. 4.* bis in die, superb. haustum Cerevisiæ tenuis, in cujus lib. 3. incoq.

Limatur. Chalyb. $\frac{3}{4}$ 1.

Rad. Rub. Tinctur.

Curcum. a a. $\frac{3}{4}$ 3.

Bacc. Juniper. $\frac{3}{4}$ ss.

Sabin. M. 1. In quolibet haustu
cap. *Tinctur. Croc. gt.* 15.

Febr. 28. Nulla ferè in Symptomatis muta-
tio. Pulsus tamen multò fortior. Repetitum

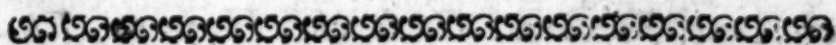
est itaque *Catharticum*, unde ad duos aut tres dies plurimum levata est.

Mart. 6. Cum vix quicquam levaminis sentiret, *tertiò* adhibita est *Purgatio*.

Mart. 12. Mitescebat aliquantulum *Capitis Dolor*, & *Dyspnæa*.

Post *Infusionem* repetitam, *Apr. 8.* Menfes, quanquam exigua nimis copia, fluxerunt: quibus erumpentibus, evanuit ea, quam hactenus secum tacite foverat, *Graviditatis suspicio*.

Restitutis Mensibus, rediit simul *Valetudo*; nisi quòd ad motum & laborem, si paulò diuturnior fuerit, rediret subinde *Dyspnæa*.

C A P. XII.

De Symptomatis, quæ à Mensium Fluxu immodico oriuntur.

Alterum Uterini Fluxûs Vitium est, *nimia sanguinis Profusio*; quæ duobus modis accidere solet, cum vel statis Periodis nimis copiosè erumpat sanguis, vel Periodi frequenter nimis recurrant. Hic quidem Morbus inter Mulieres haud æquè familiaris est, ac *Suppressio*; *paucioribus* etiam stipatur *Symptomatis*: quæ tamen uti numero deficiunt, ita vehementiâ suâ invalescunt, ut gravius multò sit à Mensibus ultra modum *fluentibus*, quàm *retentis* periculum. Sanguinis enim *Defectus* difficilius resarcitur, quàm detrahatur, *Copia*; uti & *Obesis*

Obesis corporis habitudo faciliùs deteri solet, quàm apponi *Macilentis*. *Solidæ* quippe partes, si paulò laxiùs distendantur, diminutâ fluidi copiâ, tonum satis promptè recolligunt: sin præ fluidi inopiâ arctiùs semel coalescant, quomodocunque humida & mollientia adhibueris, meatus obthurati non nisi ægrè admodum recluduntur.

Mensibus adeò immodicè profluentibus insequi solent, *Virium Imbecillitas*, *Cordis Anxietas*, *Syncope*, *Extremorum Frigus*, *Pallor*, *Convulsio*, *Suffocatio*; quæ quidem, recente adhuc morbo, sese exerunt Symptomata: *inveterascente* profluvio etiam hæc tandem accrescunt, *Tumores*, *Cachexia*, *Hydrops*, *Fluor Albus*, *Febris Hæctica*, *Atrophia*. Atque hic quidem Morbus uti suppressioni Menstruæ est contrarius, ita ea, quæ Foeminis infert, Symptomata contrariam prorsus agnoscunt causam, sanguinis scilicet *inopiam*.

Sanguine enim liberè nimis profuso, multum istius liquidi unâ effluit, quod in Spirituum Animalium suppetias cedere debuit: unde promptuario exhausto, parciùs in Nervos traducuntur spiritus; quibus adeò imminutis, languescunt, quæ à spirituum copiâ derivantur, *Vires*. Atque hæc quidem decrescunt in *ratione* sanguinis diminuti *triplicatâ*: cum enim ad motum muscularem requiratur *Liquidi Nervosi*, *Fibrarum Muscularium*, & ipsius demum sanguinis unita actio, satis patet Musculorum Vires five Animalis *Robur* esse in proportionē horum trium *compositâ*: quæ cum à massâ sanguineâ

guineâ ita pendeant, ut ei semper proportionalis sit ipsorum quantitas, erunt *Vires* in ratione sanguinis *triplicata*; uti demonstravit *D. Cheyneus*. Si igitur Mensium fluxu immodico profundatur pars sanguinis *dimidia*, virum $\frac{1}{2}$ deperdet Mulier. Hinc & ratio elucet diversi istius effectus, qui dissimiles inter se evacuationes sequi solet: ab *ingentibus* scilicet & subitis, propter sanguinem exhaustum, labefactantur admodum *Vires*; eadem satis constant, *silente & gradatim* peragatur evacuatio, uti in *Diaphoresi*, *Diuresi* &c. fit.

Deficiente ad hunc modum satis ubere Spirituum copiâ, *Cor*, siqua alia corporis pars, propter assidua in propellendo sanguine Virium dispendia, brevi deficiet: spiritibus enim destitutum, minorem multò sanguinis molem foras pellit; qui ideo in *Ventriculis* ejus diutius subsistens, laboris quendam & *Anxietatis* sensum ad *Præcordia* inducit. Quod si exhaustis spiritibus ita tandem deficiat *Cordis* robur, ut sanguinis ponderi prorsus impar sit, suspendetur contractio, & cessante sanguinis motu succedet *Animi Deliquium*; donec *Cor* iis spirituum supplementis instructum fuerit, ut sanguinis momento præpollens, *circuitum* denuo integrare valeat.

Vacillante porrò *Cordis* motu, debilius erit sanguinis *momentum*: tum quia Mensibus profluentibus detrahitur *copia*, tum quia, Corde vim suam imbecillius exerente, minuitur etiam *Velocitas*. Igitur cum languescat admodum

^aDe Hæticâ.

K

sanguinis

sanguinis jam in Arterias protrusi *momentum*, haud ita facile pervincet eam, quæ ab Arteriarum tunicis, & præcedente sanguine continuo oritur, renitentiam. Saltem cum ad minutiora Vasa devenerit sanguis, motu adeo languido feretur, ut tenacius inter se cohæreant particulæ, quàm quæ per *Capillarium* orificia satis expeditè traduci queant: ita ad *extremitates* Vasorum aut subsistet penitus, aut segniter admodum perlabetur sanguis: cujus impetu ad hunc modum fracto & debilitato, in *Extremis* orietur *Frigus*, in *Facie Pallor*. Potest etiam non à *Lentore* modo, sed ex ipso sanguinis *Defectu* derivari *Extremorum Frigus*; *Calor* quippe partis cujuscunque, est ut *causa*, quæ ipsum producit: ea verò *causa* nihil aliud est, nisi ipse *sanguis* calidus ad partes perveniens: ideoque, si ex defectu sanguinis *extrema* corporis aut parcius aut non omnino irrigantur, necesse est, ut in iis sentiatur *Frigus*. Eodem modo & *Pallor in Facie*, ob copiam sanguinis deficientem, orietur; certum enim est *Puellas*, quò magis sanguine rite circumactò abundant, eò intensius *rubescere*.

Convulsio, uti Mensibus suppressis à *Repletionem* proficiscitur, ita iisdem immodicè profluentibus, ab *Inanitione*, quæ apud *Hippocratem* est altera *Convulsionis* causa, deduci potest. Si enim in Musculum quemvis derivetur liquidi copia minor, quàm in oppositum, orietur Musculi oppositi contractio, uti ex iis, quæ de *Convulsione* paulò ante diximus, patebit. Ita si musculos *Laryngis* & *Oesophagi* corripiat

Spasmus,

Spasmus, *Suffocationem* quandam patietur *Fœmina*: quam tum maxime in *Mulieribus* reperiri scribit *Hippocrates*^a, cum *Menses* supra modum profluxerint. Idem quoque hanc, quæ immodicis^b *Mensibus* supervenit, *Convulsionem periculosam* pronuntiat: quia, cum hoc semel accesserit *Symptoma*, signum est plus sanguinis effluxisse, quàm quod vires corporis citra noxam pati queant: ita ut solidarum partium tono vehementer labefactato, vix ulla salutis spes supersit.

Hæc quidem, quibus hætenus immorati sumus, *Symptomata*, non tantum à *Mensibus* immodicis sequi solent, sed à quocunque fere nimio sanguinis^c, sive id naturâ, sive arte fiat, profluvio.

Imminuta verò evacuatione nimia sanguinis copia *qualitatem* etiam vitiabit, inferetque *Cachexiam*. Quippe tum demum rite temperatur sanguis, & sua corpori constat *Sanitas*, cum legitima fiat humorum omnium, qui discerni debent, *secretio*: ea verò debite peragi non potest, nisi intra certos limites constitit *Velocitas*. Datis quippe *Vasorum Orificiis*, in ratione *Velocitatis* est *secretio*. Cum itaque profusis *Mensibus*, propter spirituum inopiam, *Cordis contractio*, adeoque fluidi circulantis *Velocitas*, remittatur admodum & languescat, minus debita erit particularum *secretio*; ita multi intra *Vasa* retinentur, quos eliminari oportuit, humores; *Crasinque* naturalem amittit

^a *Morb. Mul.* 1. 16. ^b *Aph.* 5. 56. ^c *Vid. Willis. & Bellin. passim.*

sanguis. Hanc sanguinis *Cachexiam* multum promovet *Chylus* in *Primis Viis* minus rite elaboratus: Spiritibus enim imminutis, defunt *Ventriculo & Intestinis* Vires, ita ut Alimentum non satis valide comminueretur queant: quod cum imperfectius conteritur, in sanguinis naturam difficilius migrat.

Nec *Cachexia* solum à *Chylo* minus comminuto, sed *Lentor* etiam succedet: qui tamen, quamvis nullum in *Chylo* fuerit vitium, à velocitate sanguinis imminutâ orietur. Cum enim segnius moveatur sanguis, deficit illa particularum attritio, quæ coherentiam prohibet: ita, cum minor sit Globulorum in se invicem actio, facilius erit unio, & compages densior. Sanguine adeò ad *Lentorem* perducto, & canalium fibris propter spirituum defectum debilitatis & penè flaccidentibus, orientur *Tumores* simili prorsus modo, ac in *suppressione Menstruâ* explicatum est: quia, cum eadem utrobique sit causa, eundem etiam effectum potest producere: aliquando etiam succedet *Hydrops*. Quanquam *Hydrops* quidem Mensium *suppressorum* comes frequentior sit, *redundantium* verò *Hæctica*.

Hæctice rationem nuper exposuit Vir^s in *Theoriâ Medicâ* versatissimus, ejusque Symptomata à canalibus *Secretoriis* supra modum dilatatis haud absurdè deduxit: hanc igitur *Hæctice* causam nos non discutiemus denuo, sed pro certâ atque concessâ habebimus; ostensuri tantum, quomodo à Mensibus immodicis

hujusmodi succedat *canalium distensio*. Et ea quidem duobus potissimum modis efficitur. 1. Mensibus nimium profluentibus, uti deficit quod in corpore detineri debet *fluidum*, ita *solida* etiam partes sensim abolescunt: pabulo enim suo defraudatæ, à mole pristina multum recedunt contractioresque fiunt, ita ut canales, quos undiquaque ambiunt, minus jam premere & constringere queant: remoto igitur hoc ad latera canalium obstaculo, sanguis intus decurrens fortiore impetu in fibras arietat, quas proinde facilius distrahit; unde major *Vasorum amplitudo*. 2. Vasa laxius explicari paritur *tonus Fibrarum labefactus*. Sanguine enim evacuatione nimia exhausto, deficient tandem spiritus, qui Fibras canalium *contractiles* vividè satis animent, ut motum *Tonicum* exercean, & debitam Vi in sanguinem circulantem reciprocè nitantur: viribus adeò Fibrarum imminutis, sanguini impingenti cum imbecillius resistent canales, ipsius momento cedunt, & spatium *amplius* largiuntur. Sequetur etiam *Hectica*, si immutatam *canalium amplitudine* minuatur certâ ratione sanguinis *copia*; *humorum* enim respectu nimis *spatiosi* sunt *canales*: unde eadem oriuntur Symptomata, ac si, cum nulla esset in *sanguine* molis mutatio, revera ampliaretur *Vasorum* capacitas. Quippe si, sanguinis quantitate dimidio imminutâ, eadem ac olim fuerint Vasorum orificia, idem est, ac si consueta sanguinis quantitas in Vasis circuletur, Vasa verò dimidio ampliora fiant. Cum verò spiritus, quibus Fibrarum

Tonus conservatur, eâdem proportionem ac sanguis deficient, erit *Toni Diminutio* in ratione fluidi imminuti *duplicatâ*. Ita, cum utraque concurrat causa, *Canalium* nempe *Laxitas*, *sanguinisque Imminutio*, gravius invalescet, in eâdem scilicet ratione, *Febris Hæctica*.

Ad hunc modum nascetur *Hæctica*, si canalium omnium, *Cutaneorum* præsertim, labascat *Tonus*; si *Vasa Secretoria* in particulari aliquo viscere *Tonum* amiserint, *Hæctica* producendæ licet impar sit ista *Meatuum* ampliatio, id efficiet tamen, ut per eos fiat uberior liquoris secretio: quæ datâ sanguinis *Velocitate*, est in ratione *Orificii*. Ita si *Uteri Tonus* vacillet, *Glandularum*, quæ internæ ipsius tunicae interseruntur, adeo dehiscunt *Oscula*, ut *Lympham* suam in *Uterum* copiosius effundant: eâ verò continuo foras stillante, orietur Morbus ille, qui appellatur *Fluor Albus*: quo semper ferè laborant eæ, quas *Mensium* fluxus nimis exhaust.

Succedit tandem *Atrophia*, quia tum deficit, qui in Corporis Nutrimentum cedat, *sanguis*, tum *Chylus* propter Ventriculi Imbecillitatem minus rite comminutus est, tum denique quia ita debilitatur sanguinis *momentum*, ut non ictu satis valido succum *Nutritium* in solidarum partium Poros impellere atque adigere queat: ita impetu sanguinis infracto, coalescunt *pepitus* & occluduntur, qui Nutrimentum excipere solent, *Meatus*. *Nutritio* quippe nihil aliud est, quàm *Succi* alicujus *appositio*, sive perpetua in *Fibrarum* Poros *Alimenti* successio.

Hoc

Hoc nimio Mensium Profluvio non æquè laborant omnes: *Virginibus* enim, uti frequentius multò restricti sunt, ita rariùs immodicè fluunt *Menses*: in iis nempe, propter *Vasa constrictiora*, non ita facilis sanguini patet exitus, ac in *Puerperium* expertis.

CAP. XIII.

De Methodo in Fluxu Mensium immodico Therapeuticâ.

HUjusce Morbi curatio pro ratione causarum diversa est; *duplici* enim modo provocatur Fluxus immodicus, nempe vel *Vasorum*, vel *Sanguinis* vitio. *Vasa* quippe in vitio sunt, cum flaccescunt nimium, & dehiscunt, h. e. cum ipsorum *Fibræ* ita laxè inter se cohærent, ut sanguinis *momento* cedant; *sanguis* verò, cum ita *redundans*, aut *tenuis* sit, aut rapidè circumactus, ut intra *Vasa* uberius feratur.

Id verò semper advertendum est, Fluxûs immodici *judicium* fieri debere, collatione habitâ ad priores circuitus, ad incommoda, ad victum præcedentem, ad sanguinis statum: *nimios* verò esse *Menses* præ cæteris signis indicat *Virium Imbecillitas*, ita ut *Virium* regulâ unicè metienda sit Fluxûs redundantia. Quippe, quibus *diu subsisterint*, vel ipsi *Menses*, vel evacuationes aliæ solennes, in iis longius citra noxam durat Fluxus; ideo *Critica eruptio*,

quamvis diuturnior sit, nunquam subito sistenda est. Pariter *mollibus* Foeminis & *Aquosis*, *otiosis* etiam & *viētui indulgentibus*, diutius fluunt Menstrua; quia in his omnibus uberior sit, quæ Fluxum temperat, *Plethora*. Igitur eas, quibus *Sanguis Aquosus*, & *Habitus Succulentus* fuerit, Fluxui nimio magis obnoxias esse rectè pronuntiat *Etmullerus**,

I. Itaque *Vasis Flaccetibus*, in eo præcipuè enitendum esse videtur, ut redintegretur, quocunque modo labefactus fuerit, *Tonus*: qui quidem facilè restitui solet, si *externè* adhibeantur remedia, quæ *Fibras* roborant, & *constringunt*. Hæc facilè ex *Astringentium* familiâ depromi possunt, quorum sanè ratio, si operandi modum spectes, ita videtur explicanda. Scilicet cùm *Astringentium* ea sit vis, ut humoribus *Coagulum* quoddam inducant, quemadmodum mox probaturi sumus, particulæ *Stypticæ*, sanguini effluenti commixtæ intimiusque unitæ, quasi *Gluten* effingunt, quo coalescant, & compingantur *Vasorum Lacunæ*. Præter hanc *coagulandi* vim, alia etiam in *externis* remediis virtus concipi potest, quæ *Vasa* debiscentia restringat, *Stimulus* nempe *Astringentium*; qui cùm acriter *Fibras* pungat & vellicet, *Vasa* adeo irritantur, ut se validius contrahant, & motum quem vocant *Tonicum* recolligant. Ita *Urticæ* succus *Naribus* admotus, *Stimuli* virtute; *Spiritus Vitrioli*, tum *stimulando*, tum *coagulando*, *Hæmorrhagiam* sistere videtur. Possunt etiam in usum vocari

* Tom. I. 552.

Mensium immodico Therapeuticâ. 137

interna remedia; quæ tamen ad Fluxum nimirum, tum cum à sanguinis vitio oritur, quasi jure quodam pertinere videntur.

Quod si *Vasorum tonus* ultra modum debilitatus fuerit, cohibito fluxu, *internè* adhibenda sunt remedia, quæ *Fibras* roborant; ne proximâ fortè *Periodo*, cum *sanguinis Plethorici momentum* increverit, *Vasa* adhuc imbecillia plus sanguinis, quam par est, emitti sinant. *Fibras* itaque maximè roborant *Analeptica*, siue ea quæ nutrimentum corpori largiùs sufficiunt, & *solidarum partium robur* instaurant.

II. Cum à *sanguinis vitio* ortum traxerint *Menses immodici*, *Curatio* exposcit *duo* Medicamentorum genera, vel *Revellentia* scilicet, vel *Astringentia*.

I. Quippe *Revellentia*, cum ad partes, quæ instituitur *Revulsio*, humores uberius trahant, efficiunt, ut sanguis minore impetu ad *Uterum*, unde *derivatur*, profluat: ita momento fluidi debilitato, *Vasa* minùs jam distenta in statum *contractilem* redeunt, & sanguinem intra latera sua coercent. Ita *Mensium Fluxum* cohibet facta in *Brachio Revulsio*, siue per *Vena sectionem* ea fiat, siue per *Frictiones*, siue per *Cucurbitas*; quas & *Mammis* admoveri suadet *Hippocrates*. Ita si *Revulsione* quâdam naturali exciteretur sanguinis *Vomitus*, *Mulier* profusis *Mensibus* liberatur^a; quia sanguine tum imminuto, tum uberius sursum ducto, *Vasa Uterina* minùs premuntur. Hæc tamen *Naturæ* methodus non ea esse videtur, quam *Art*

^a *Aph. 3. 50. Epid. 2. 6.*   ^b *Aph. 5. 32.*

imitari debeat; *Emetica* enim, cum *Abdomen* vehementer succutiant, *Menses* promovent potius, quàm restringunt. Idem de *fortioribus Purgantibus*, quæ sanguinem agitant & rarefaciunt, dicendum est: possunt tamen adhiberi *mitiora*, ut subductâ Alvo, aliqua, qualiscunq; ea sit, ab *Utero* fiat humorum *Revulsio*: quæ ideo *Practici* Astringentibus semper ferè præmittunt. Hisce *Revellentibus* sæpe compescitur Fluxus Menstruus: cum ex eo ortum duxerit, quod sanguis, aut *redundans* fuerit, aut nimis *rapide circumactus*.

His *Revulsionum* generibus rejectis, *Diaphoretica* suadet *Etmullerus*, quæ serum copiosum unâ cum acrioribus salibus per cutim eliminant: quod tamen medendi consilium rationi parum congruere videtur. Quamvis enim copiam sanguinis imminuant *Diaphoretica*, ipsius tamen compagem ita solvunt & attenuant, ut augeatur plurimum, quæ ad Vasa est, *Plethora*: ita sub ipso Fluxu si adhibeantur *Diaphoretica*, periculum est, ne uberius prorumpant *Menses*.

2. Ad compescendum Fluxum adhibentur *Astringentia*: quæ cum *Coagulum* & *Lentorem* humoribus inducant, sanguinis impetum ita imminuunt & infringunt, ut *Vasorum impedimentum* nequeat pervincere, uti in sequentibus fusiùs ostendetur. Ad Fluxum sistendum aliquid fortè conferri potest & *Stimulus* ille, quo pollent *Astringentia*; etiam cum internè adhibeantur: qui cum Fibras Vasorum vellicet, ea stringere quodammodo & contrahere posse videtur:

videtur: licet fatendum sit non magni æstimandam esse hanc, quæ à *Stimulo* derivatur, *Astringentium internorum* virtutem.

Astringentibus annumeranda sunt *Glutinantia*, inter quæ præcipuum locum obtinent *Balsamica*; quippe hæc etiam, gradu licet remissione, sanguinem incrassant, partiumque *Crasin* compactiorem reddunt: ideo non modò sanguinis momentum imminuunt, sed & *Vasis* dehiscentibus *Gluten* quoddam affingunt. Quia verò imbecillioris efficaciz sint *Balsamica*, iis non nisi post *Astringentia* videtur esse in *Praxi* locus.

Quò verò *Fluxus* faciliùs sisti queat, adhibenda sunt non *interna* modò, sed & *externa* etiam, quæ jam in altero *Fluxus* genere descripsimus, *Astringentia*; tardius quippe succedit curatio, si dum *sanguini* temperando opera impenditur, *Vasorum* conglutinatió negligatur.

Cohibito *Fluxu*, canalibusque satis obfirmatis, si, uti plerumque fit, defecerint *Vires*, ad ea confugiendum est remedia, quæ sanguinem instaurant, spirituumque copiam sufficiunt: & ea quidem non ex *Officinâ* modò, sed etiam ex *Culinâ* depromenda sunt. Et hæc demum locum habent ea, quæ etiam *suppressis* *Mensibus* prosunt, remedia: quod libentiùs noto, quia hoc minùs habito *temporum* discrimine, multos fortè fefellerit *Materia Medica*, quæ, uti ab *Authoribus* ordinatur, in utroque *Mensium* vitio ferè eadem est.

* *Blasii Mat. Med.* p. 563.

Historia I.

Feb. 1. 1702.

MUlier quædam post partum Fluxu Men-
struo immodico correpta est, qui ad
sex annos perstitit: ultimo biennio quotidie
ferè profluxit sanguis, interdum in grumos,
Ovi magnitudinem æquantes, coneretus. Siti
& summa virium imbecillitate laborabat, non-
nunquam & febricitabat. Dolor in Abdomine
& regione Uterinâ vehemens, & continuus.
Cordis Anxietas, aliquando etiam Syncope
invasit. Pulsus digito vix percipiendus.

Intentio Curatoria videbatur, ut Fluxu
cohibito, reficerentur, quæ admodum lan-
guescebant, *Vires.*

In Fluxu igitur coercendo, cum *Revel-
lentibus* abstinendum duxerim, quia eorum usum
prohibere videbantur *Vires* supra modum im-
becilles, *Astringentibus* unice confusus sum:
atque ea quidem tam *internè*, quàm *externè*
adhibenda curavi.

R. Cortic. Granat. ʒss.

Rad. Tormentill. ʒi.

Fl. Ros. Rubr.

*Balaustior. a a M. i. Coq. in Aq. Fer-
rar. lib. 3. ad Consumpt. lib. i. Colatura sit
pro Fomentatione, bis in die parti affectæ te-
pidè applicand.*

Pro potu communi utebatur *Decocto Albo*,
in cujus lib. 2. incoctæ sunt *Cinnamomi ʒ 2.*

Internè

Interne adhibita est *Tinctura* illa *Antiph-*
thetica, quam tantopere commendat *Etmius*
lerus, ex *Saccharo Saturni*, & *Martis Vi-*
riolo cum *Sp. Vin.* conflata. *Hujus Tinct.*
gt. 20. in *Aq. Plantag.* cepit saepius indle.

Urgente dolore, vel vigiliis, sumpsit *Laud.*
Liq. gt. 20.

Feb. 3. Substitit *Fluxus*; qui ne postea
forte redire posset, indies adhuc usque ad
Feb. 6. repetebatur *Fomentatio*.

Restricto autem ad hunc modum *Profluvio*;
Doloris & *Imbecillitatis* habenda videbatur
cura. Desumpsi igitur ex *Medicina Dietetica*
Juscula & *Cibos* boni nutrimenti, ex *Phar-*
maceutica *Mixturam* sequentem.

R. Tinct. Croc.

Laudan. Liq. Sydenh. a a 3 2.

Camphor. in Spir. Vin. 3ss. dissolut. 3 i. *M.*
Cap. gt. 30. sexies in die in *Aq. Cinnam. Fort.*
& *Flord.* a a p. aeq. unde plurimum refectae
sunt *Vires*, & remisit *Dolor*.

Feb. 8. Ex *Labiis Padendi* quasi *sacculus*
quidam membranofus prominuit: qui tamen
versus *Uterum* ita firmiter adhæsit, ut ex *Vagina*
extrahi nequireret. Graviter insuper foetebat.
Et primâ quidem fronte interna *Vaginae* tunica
procidisse videbatur: *Placenta* quippe reli-
quias esse minus suspicabar, quod *Mulier* se à
sex annis puerperam esse negarat. Cum verò
foetoris dolorisque ratione habitâ, incideret mihi
aliqua de *Placenta* suspicio, rem paulò altius
investigandam duxi; *Mulierem*que percuncta-
tus sum, num post ultimum illud puerperium

Abortum fecerit: Illa se circiter abhinc *bienio gravidam* fuisse aiebat, & terrore exanimatam, dum noctu per compita domum reverteretur, in viâ *abortiisse*; reversam verò non usam esse obstetricem, quæ, utrum aliquid in Utero relictum fuerit necne, inspiceret. Ab eo etiam tempore *Doloris* origo ducta est.

Morbo igitur sub examen hoc vocato, ea visa est *Indicatio*, ut *Uteri & Musculorum Abdominalium* ita instauraretur *Vis*, quæ *Placentæ* reliquias foras expelleret. Ad quem finem quia plurimum conduceret præscripta *Mixtura*, illius gr. 40. indies sæpe assumptæ sunt. Quo remedio ita spiritus resecti sunt, ut

Feb. 10. Aliqua *Placentæ* portiuncula foras excluderetur, non graveolens modò, sed planè putrida.

Feb. 11. Exclusa est & altera fætore simili portio. Deinde nulla substantiæ istius membranaceæ intra *Vaginam* vestigia: etiam omnis illico sopitus est dolor.

Feb. 13. Vires ita redierunt, ut lecto, cui per mensem ferè affixa fuerat, jam per horas aliquot abesse posset. Nulla nisi de virium imbecillitate, & appetitus remissione querimonia. Usa est indies *Mixturâ*, unde semper se plurimum levare sensit.

Feb. 17. Rediit *Fluxus*: quem, quoniam mediocrem valde & nullo gravi Symptomate stipatum esse conspexerim, nolui compescere; videbatur enim evacuatio *Mensium naturalis*, & ordinaria: quæ itaque *quatrIduo* terminata est.

Feb.

Feb. 23. Ut viribus ulteriùs prospectum sit, præscripta sunt sequentia.

R. Tinctur. Cortic. Peruv. (in Vin. Alb.)
lib. i. ss.

Tinct. Croc.

Spec. Diamb. a a 3 ss. M. Cap.
Coch. 6. ter in die.

Feb. 25. Appetitus ad se rediit. Nihil nisi Virium robur sanitati defuit; quod etiam, *Decocto* ad duas vices repetito, intra mensem feliciter instauratum est.

Historia. II.

Sept. 10. 1701.

Mulier pleni habitus, & Mensibus paulò copiosius purgari solita, ab exercitio immodico in Fluxum nimium incidit; ita ut primò quidem ad *sex*, deinde ad *duodecim* dies largà copià demitterentur Menses. Hoc malo cum per æstatem omnem laborasset, Vires admodum dejectæ sunt: invasit sæpe Syncope, & Spasmus; intumescebant Pedes. Facies penè Hippocratica. Sanguis tenuis valdè, non guttatim, sed continuò quasi flumine profluxit. Cum eam primò inviserem, quatrduo jam perstitisset Fluxus.

Postulabat igitur morbi *Indicatio*, ut quamprimum cohiberetur Profluvium. Hoc ut effici posset, adhibita est, uti in *Histor 1, Fomentatio*.

Horà decubitùs, usa est *Hypnotico* sequenti.

R. Tro-

R. Trochisc. Gordon. 3ss.

Laudan. Londin. gr. 2.

Mucilag. Gum. Arab. q. s. M. F. Pil.
exiguæ. Cap. 3. quibus assumptis, satis placide dormiebat.

Sept. 11. Mensibus etiamnum profluentibus, præscriptum est huiusmodi *Electuarium.*

R. Consero. Ros. Rubr. 3i.

Bol. Armen.

Croc. Mart. Astring. a a 3i.

Mastich.

Terr. Japan. a a 3i.

Spec. Diatrion Santal. 3i.

Syr. è Symphyt. q. s. M. F. Elect.

Cap. q. n. m. 4tâ quâque hor. Superb. Coch. 5.
Fulap. seq.

R. Aq. Sperm. Ranar.

Plantagin.

Cinnam. Hord. a a lib. ss.

Syr. è Corall. q. s. M. F. Fulap.

Cap. etiam ter in die *Spir. Vitriol. gr. 40.* in quovis vehiculo.

Repet. Foment. & Pilul. præscript.

Sept. 13. Manavit adhuc, sed non nisi guttatim, Fluxus: qui tamen remediis rite assumptis, *Sept. 15.* omnino cessit.

Igitur in eo jam omnis medendi cura versari debuit, ut firmarentur Vasa, & prohiberetur illa sanguinis raritas. *Primæ* intentioni ut satifieret, quotidie repetita est *Fomentatio*; *secundæ* par esse videbatur *Glutinantium*, & *Balsamicorum* usus. Postpositis itaque *Astringentibus*, instituta est sequens methodus.

R. De-

Historia secunda.

145

R. Decoct. Alb. lib. 2.

Aq. Cinnam. Hord. 3iii.

Sacch. Alb. q. s. M. Cap. 3 4. quater in die.

R. Balsam. Capiv.

Polychrest. a 3 2. Cap. gt. 25.
horâ decubitûs in Conserv. Ros. Rubr.

His adhibitis remediis, post trium ferè hebdomadam intervallum, Oct. 5. redierunt Menses: & ad sex quidem dies demissi sunt. Repetitis verò iis quæ ultimò præscripta sunt, periodo proximâ, *quatrIduo* terminatus est Fluxus: qui eundem intra terminum etiamnum subsistens, Mulieri sanitatem restituit.

*****

Historia III.

Maii 21. 1703.

Mulier, Annos 36. natæ, post Abortum ad tres Periodos per dies *quatuordecim* manarunt Menses; deinde per trimestre ferè spatium, *quotidie* eruperunt. Quo profluvio ita labefactatæ sunt Vires, ut vix stare, nedum ambulare potuerit. Spiritum ita gravitèr duxit, ut penè in suffocationis periculum incideret. Invasit aliquando Syncope, aliquando Hysterica passio: ita ut per horam unam aut alteram quasi Animæ expers jaceret. Pallor & Macies, qualis in Phthificis. Pulsus debilis, frequenter etiam intermittens.

Indicatio Curatoria primò ad *Fluxum* compe-
scendum, deinde ad *Vires* instaurandas respi-
cere visa est.

Usa est igitur *Fomento*, in *Histor.* 1. descri-
pto: cujus quidem vim semper ferè efficacissi-
mam comperi.

Internè adhibitæ sunt, in *Decocto Tormen-*
tillæ. Spir. Sal. Dulc. gt. 20. quater in die.

Maii. 25. Fluxus paulò imminutus, quoti-
die licèt recrudescens.

In potùs communis locum suffecta est se-
quens *Emulsio*.

R. Amygdal. Dulc. excortic. ʒi.

Sem. 4. *Frig. Maj.* ʒ2. quibus in
Mortario contusis affund. *Aq. Hord.* lib. 2. Co-
laturæ add.

Sal. Prunell. ʒ2.

Syr. Althæ. q. s. M.

Maii 30. Substitit Fluxus; postero tamen
Vespere, denuo erupit.

Ufu verò præscriptorum continuò ita tem-
peratum est Profluvium, ut à *Jun.* 3 ad 9 pe-
nitus sisteretur; deinde, post mensem exactum,
ad solennes Periodos rediret. Cohibito igi-
tur Fluxu, & Canalibus satis obfirmatis, *alte-*
rius indicationis ad hunc modum habita est
ratio.

R. Cortic. Peruv. ʒi.

Rad. Zedoar. ʒss.

Cochinell. ʒ2. Digerantur cum *Vin.*
Alb. lib. 2. tepidè per triduum. Liqueoris Fil-
trati cap. ter in die ʒ2. In quolibet haustu in-
stillentur.

Tinct.

Tinct. Serpentar. Virgin. gt. 20.

Noctu, quia frequenter *insomnis* fuerit, nonnunquam etiam & *Hysterica*, usa est *Pilulis Paregoricis*.

R. Galban. col. 3 i.

Spec. Diamb.

Castor.

Campbor. aa ʒss.

Laudan. Londin. ʒ i. M. F. Pil. 20.

Cap. 2. ante decubitum, superb. *Tinct.* præscript. Coch. 4.

Dieta sit ex Cibus ad *nutriendum* maxime idoneis.

Jul. 19. Ventriculus, qui hactenus male se habuit, multum reffectus est. Vires etiam aliquatenus roboratae. Ineunte *Augusto*, Mulier, methodi præscriptæ usu, integre convaluit.

C A P. XIV.

De Remediorum Viribus, & Operatione.

Illustratâ jam variis ratiociniis *Plethorâ*, & per omnem *Phænomenorum* seriem deductâ, *Remediorum*, quæ *internè* adhibita Mensibus vitiatis mederi solent, *Vires*, tanquam ultimum Theoriæ nostræ argumentum, expendamus: his quippe rite investigatis, facile patebit, *Emmenagoga*, sive ea quæ *Menses* suppressos eient, *Plethoram* ad *Vasa* intendere;

eandem verò ab *Astringentibus*, sive ab iis quæ fluentes sistunt, *imminui*.

Hæc quidem remedia, tanquam *Utero Specifica*, à plerisque prædicantur; cum solummodo humorum *Crasin* ita immutant, ut pro variâ sanguinis texturâ aut provocetur, aut sistatur per *Uterinas Vias* profluvium: ita ut hæc *sensibilis operatio* nihil aliud sit, nisi alterius cujusdam, quæ in *sanguine* peragitur, operationis effectus necessarius; qui quidem non tam peculiari alicui *Remediorum* efficaciam, quàm ipsius *Uteri Fabricæ* debetur. Hoc sanè à Scriptoribus parum animadversum est, qui, cum de Remediorum Viribus differant, pro actione *internâ* operationem *sensibilem* substituant; ita apud eos alia *Diuretica*, alia *Diaphoretica*, alia *Emmenagoga* appellantur, cum tamen de *agendi modo* nihil inde innotescat: quæ quidem medicamentorum operatio non modò non est *primaria*, sed fallax etiam, & incerta. Ex. gr. si exhibeatur *Diaphoreticum*, nemo ignorat id pro voto minimè cessurum, nisi aperiuntur *Pori*: iis enim occlusis, quamcunque in *sanguine* virtutem exerat remedium, ad *Sudorem* provocandum est prorsus inefficax. Sive tamen *Sudor* succedat, necne, eodem modo in *sanguinem* agit *Diaphoreticum*; sanguinem enim ad certos quosdam gradus attenuat & *resolvit*, ut ejus tenuior pars per Poros Cutaneos, nisi præcludatur via, elabi possit: ipsa tamen *Diaphoresis* non est actio Medicamenti *primaria*, sed ab humoribus ita attenuatis, nisi *Pori* prohibeant, necessariò fluit; si enim *Pori* occlusi

clusi fuerint, ita *sanguinem* rarefacit *Diaphoreticum*, ut *Ardorem*, nonnunquam & *Febrē* inducat. Ita ut propria medicamenti virtus non in humorum *Diaphoresi*, sed *Resolutione* consistat. Par est in *Emmenagogis* ratio; ea quippe perpetuā & immutabili quādam agendi normā *Plethoram* exfuscitant, ut per *Uterina Vasa* erumpat sanguis. Potest verò talis esse ad *Uterum* obstructio, sive canalium, sive sanguinis vitio, quæ à nullis *Emmenagogis* peryinci queat; cū tamen *Emmenagogi* eadem sit, ac si *Menses* ciceret, in molem sanguineam operatio. Ita ejusdem remedii varia esse potest *sensibilis operatio*, uti rectè argumentatur Cl. *Cockburnus*, Vis verò, quam in *humores* exercet, unica sibi que perpetuò constans.

Hinc est, quòd illa de remediorum Viribus disquisitio inter *Medicinæ Desiderata* poni soleat; cū si simplex & *primaria* accuratè observetur *operatio*, explicationem non ita difficilem exigant *remediorum* virtutes. Quippe adhibitā hāc raticionandi methodo, concideret omnis illa, quæ Pharmacorum Viribus immeritò objicitur, *incipitis efficaciæ* querela. Queruntur enim Medici nullum dari remedium, quod certam aliquam agendi normam persequitur, imò quod non potius ita incertum & fallax est, ut sæpe *variā*, nonnunquam etiam *contrariā*, nec in diversis modò, sed & in eodem corpore, vim exerceat. Ita delirantibus Medicis, innocua plectuntur Pharmaca. Hæc enim quam Medicinæ exprobrant operationis *varietas*, non ex mutabili *remediorum* virtute,

150 *Re Remediorum Viribus,*

sed ex multiplici corporis statu deduci debet. Eorum quippe Actio eadem semper est sibi que consentiens; cum verò corporis, in quod agunt, dissimillima sit indoles, adhibitis remediis ratio postulat, ut non *diversus* modò, sed & *contrarius* aliquando oriatur effectus. Ita v. gr. detur Medicamentum, quod humores viscidos *resolvat*: id quidem sua *Attenuandi* vi operatur, licet pro vario *Lentoris* genio diversè; ita ut in alio, qui minoris est coherentiæ, *resolutio* sit major; in alio, qui majoris est, minor; in alio denique, qui firmitus compingitur, nulla: ita varia quidem Medicamenti ad *medendum* vis, non varia tamen in *agendo* norma. Quomodo enim eadem vis diversa longè momenta queat pervincere? quomodo similis semper esse possit *Agentis* Energia, cum ita dissimilis prorsus sit corporis, in quod agitur, natura? Constantem hanc à Medicamentis sperare efficaciam ita ridiculum est, ut nihil miram sit, si etiam ab eodem medicamento educi possit effectus *contrarius*. Concipiamus enim eam esse sanguinis *Crasin*, ut pars ejus longè maxima insigniter lentescat, coherentiæque in eà momentum validius sit, quàm quæ ab *Attenuantium* viribus resolvi queat: in hoc casu si adhibeatur medicamentum *Resolvens*, eam quidem sanguinis partem, quæ minùs lentescit, ita fundit & attenuat, ut per *Glandulas secretorias* uberius extrudatur; ita, medicamenti vi eliminatis particulis tenuioribus, crassior erit reliqui sanguinis compages. Ad hunc modum, uti & docet experientia, *lentorem* aliquando

quando augent *Diaphoretica*. Igitur *Opium*, quod ad *referendam* sanguinis *compagem*, & *Sudores* *referendos* maximè efficax agnoscit *Wellsius*, nullo alio modo sanguinem *incrassare* posse arbitratur, nisi quatenus *ferositates* copiosè *secerni* & *amandari* faciat; proinde ut *liquor residuus spissior*, & *compactior* evadat. Neque id fanè *medicamento* imputandum; (hoc enim eam agendi normam, quam ipsi præscripserit natura, constanter fideliterque observat) sed *humoribus* potius, qui variæ hujusce efficacis necessitatem inducunt. Ita corpora quædam *emollit*, quædam rursus *indurat* ignis; cum tamen in ipso igne nulla sit agendi varietas. Ita *Febris*, si tenuior sit sanguis, *Pulsus* excitat; si crassior, *deprimit*. Etiam *Chalybs*, qui, si *Vasa* *lentescente* sanguine *opplera* ulterius se distendi sinant, vi suâ *obstructionem* *tollit*; eandem iis *renitentibus* *auget*. Quod in *Hystericis affectibus* sæpius compertum habui. Pari modo *Emetica*, si *Ventriculus* *robustior* sit, *Alvum* movent: contrà, si *tenerior* fuerit, *Vomitum* cient *Cathartica*. Ita denique *Syrupus Violarum*, cum *Acidis* admixtus, *colorem rubrum*; cum *Alcalicis*, *viridem* exhibet: quæ tamen coloris diversitas non variæ *Violarum* virtuti, sed corporum, quibus commiscantur, dissimili ingenio ascribenda est. Etenim unica eaque levissima nonnunquam circumstantia, si immutata sit, id efficere potest, ut *Medicamenta* non variis modò, sed & contrariis etiam viribus pollere videantur; uti in speculis concavis,

^a Pharm. Rat. p. I. 301.

multiformem objecti imaginem exhibet sola *distantiæ* mutatio.

Ut verò res omnis exemplo clarius pateat, sub examen revocetur *Opium* in sanguinem operatio: à quo certè, si ab alio quopiam remedio, excitantur *Phænomena*, non modò inter se disjuncta maximè, sed & repugnantia. Supponatur igitur, id quod mox ostensuri sumus, actionem *Opium* primariam in sanguine *attenuando* consistere. *Attenuato* sanguine necessariò sequitur, ut uberior spirituum copia secerni debeat; hinc *Animus* alacer, vegetus, pacatus, vigil, *Vires Corporis instauratae*; quod præcipuè experiuntur ii, qui *Opium* interdum parciore *dosi* assumunt: animo ita refeito, obrepit sensim *doloris oblitio*; viribus verò roboratis nonnunquam fit, ut *Fætum*, & *Calculum* expellant *Opiata*.

Cùm verò sanguinis particulas ita attenuat *Opium*, facit, ut siquid in *Arteriis* hæserit, jam in *Venas* trajici queat: unde remotà omni *obstructione* cessat ille, qui ab humoribus stagnantibus frequenter oritur, *Dolor*. Eodem modo solvitur, *Febris intermittens*; quam à *Lentore* suprà deduximus. Viis igitur reclusis, ita ut consueti spiritibus sanguiniq; pateant aditus, sopitur, quæ à nervis obstructis provenit, *Convulsio*. Ita *Opio* frequenter cedit *Colica Convulsiva*, & *Singultus*; quibus etiam annumerari potest *Vomit*, & *Purgatio enormis*.

Spiritibus *Opio* refeito, validiùs se contrahit *Cor*, unde vividior sanguinis circuitus: sanguine autem *attenuato*, & velociùs quàm consuevit

fuevit ad *Cutaneas Glandulas* delato, succedit *libera Perspiratio*, & *Sudor*; quia tum ob *rariorem sanguinis texturam* facilius sit per *poros* secretio, tum ob *velocitatem* auctam etiam *uberior*. Hujusmodi *Perspiratio* largius provocata, *sanguinis*, & *Ventris profluvia* sedat; quia humoribus per *Poros* evacuatis, fit à parte affecta *Revulsio*: eadem quoque *Tussim*, & *Catarrhos* solvit. Humoribus verò ad hunc modum resolutis, & in exteriora protrusis, *eflorescit Cutis*, nonnunquam & *prurit*.

Cum verò sanguine attenuato non modò sit *uberior spirituum copia*, & proinde impetus *Cordis* fortior, sed augeatur etiam ad *Vasa* humorum *Plenitudo*, utrâq; de causâ *Pulsum* excitabit, *Menses* etiam, & *Lochia* provocabit *Opium*.

Ita ferè Corpus afficiunt modicâ Dosi assumpta *Opiata*, cum adhuc intra debitos limites constiterit ea, quæ ad *Vasa* inducitur, *Plenitudo*: quæ tamen si, *Opio* liberè nimis adhibito, ulterius increseat, alia prorsus, eaq; multùm diversa, exhibet *Phænomena*. Sanguine enim ita attenuato, ut *Arteriae Cerebri* latius quàm par est distendantur, *Nervorum*, qui iis ubiq; interseruntur, non potest non valida esse compressio: compressione verò necesse est aut intercipi penitus, aut saltem copiâ minore scerni spiritus: ita ut ingruat *Dyspnæa*, obruatur *animi Vigor*, & pro ratione momenti illius, quo *Nervos* premunt *Arteriæ*, succedat aut *Stupor*, aut *Somnolentia*, aut ipse *Somnus*; eodem modo ac à *Vino* liberius epoto sequi solet.

let. Interceptis adeò spiritibus, imminuuntur
Vires; quibus deficientibus, *languescit Pulsus*,
 nonnunquam & *concidit inferior Maxilla*.
 Tonusq; partium ita vacillat, ut relaxentur ad-
 modum *Fibræ*; inde *Pupillæ dilatatio*, *Ischu-
 ria*, & *membrorum quædam quasi Paralysis*.
 Ad eandem normam facile illustrari possunt re-
 liqui *Opiatorum effectus*, qui utcumq; inter se
 dissimiles sint, unicam tamen agnoscunt causam,
 sanguinis scilicet, quæ ab *Opio* inducitur, *Atte-
 nuationem*: quæ cum *Anteriorum Carotidum*
capacitatem ampliet, à solâ *Diametri* mutati-
 one pendet omnis illa operationis discrepantia.
 Et hæc quidem insequuntur Mala, non modò
 cum manu nimis liberâ, sed cum alieno tempore,
 & corporis cui adhibetur parum spectatâ
 conditione, detur *Opium*: nimia enim *Dosis*
 non tam *officinali* mensurâ, quàm Corporis ra-
 tione dijudicanda est. In alio quippe humorum
 statu desideratur larga *Dosis*, in alio sufficiet
 mediocris, in alio etiam nocebit minima. Si-
 quid verò huiusmodi acciderit, id *Medenti* po-
 tius, quàm *Remedio* imputandum est.

Hæc paulò fusiùs explicata sunt, ut manife-
 stum fiat, quàm iniqua sit medicamentorum ac-
 cusatio, quasi in iis fuerit agendi modus multi-
 formis, & tanquam desultorius. Ita ut quic-
 quid incerti fuerit, id non tam *instrumentis*
medicinæ, quàm *subjecto* ascribi; non tam ad
Vires Pharmacorum inconstantes, quàm ad
humorum Crasin ignotam referri debeat. Ita-
 que cum Medicina nihil aliud sit, quàm Morbi
 & Medicamenti comparatio, nisi illius indoles
 probè

probè intellecta sit, hujus Vires frustra explorantur. In eo quippe præcipuus esse debet Medici labor, ut *humorum* variam temperiem inclinationesque omnes perspiciat; sic enim, quid eos excitet, quid compescat, felicius dignoscet: quorum momenta cum ita varia sint, ut non tantum ob *numerum* minus accurate animadverti, sed ob *similitudinem* etiam minus distingui soleant, is certè, qui illorum morem acutius inspexerit, aptissima utetur Medicina. Quà quidem in re, ab *Empirico* maxime discernitur *rationalis* Medicus; qui non tantum *Remedii*, quod adhibet, sed *Mali* etiam, cui id adhibetur, vires explorat.

Sed, ut eo unde digressi sumus redeamus, inquirendum restat, quænam sit *Medicamentorum*, quæ Mensibus vitiatis profunt, *Operatio Primaria*. Ordiamur itaque ab *Emmenagogis*, mox ad *Astringentia* perventuri.

Emmenagoga ferè omnia sunt etiam *Alterantia*, aliter ac censet *Etmullerus*; *Crasin* enim sanguinis immutant. Eorum verò operatio à vi quâdam *Attenuatrice* potissimum deducitur. Quippe, cum partium tenuium sint & maxime penetrantium *Emmenagoga*, molem sanguineam ita incidunt & comminuant, ut minor sit Globulorum inter se contactus, & proinde compages rarior: sanguis verò ad hunc modum *attenuatus*, non modò spatium amplius intra canales occupat, sed spiritus Nervis uberiores sufficit; unde iterum Corde vehementius contracto, fortiore impetu per Arterias circulatur. Ita cum adhibitis *Emmenagogis* non modò ad

Vasa

156 *De Remediorum Viribus,*

Vasa increſcat *Plenitudo*, ſed & Cordis augeatur vis, ſanguis *Canales Uterinos* præ cæteris validius feriens & diſtendens, quemadmodum ſuprà ſatis oſtenſum eſt, per eos viam ſibi patefacit. Cum verò frequentior Menſium ſuppreſſorum cauſa à *Lentore*, qui *Capillaria* obſtruit, oriatur, ab *Emmenagogis* ita *attenuantur* humores, ut illa ipſa ſanguinis portio, quæ *Vaſorum* lateribus adhæſit, jam per minima oriſicia ſatis promptè traduci queat; ita aditu patefacto, ſanguis ſolenni more vim ſuam in canalium latera exercet, quæ ad *Capillaria*, dum obſtructa eſſent, minùs potuit pertingere. Ita *Emmenagogis* inſtaurantur ſpiritus, & Vis cordis augeſcit; quia iis adhibitis *attenuatur* ſanguis. Id verò notandum volo, non ſolùm ab hac *attenuatrice* virtute deduci ſpirituum incrementum. Hoc enim conceſſo ſequitur, ut quicquid potentiùs *attenuat*, id etiam maximè eſſet *Cardiacum*; ſecus ac teſtatur *Experientia*. Ex gr. *Cortex Peruvianus* multò magis *attenuat*, quàm *Chalybs*; ad *Pulſum* tamen excitandum longè ineptior. Igitur in remediis *Cardiacis*, & proinde Menſes moventibus, *duplex* eſt operandi ratio: alia enim *attenuando* ſanguinem ſpiritus reſciant, alia rursus, etiamſi humores non attenuent, ſpirituum ſecretionem promovent. De illis ſuprà dictum eſt. Ad hæc quantum attinet dicendum eſt, nonnullis remediis ineſſe particulas in ſpiritus faciliùs mutabiles, iisque quaſi cognatas & congeneres, uti & quibuſdam *alimentiſ* inſunt ſucci ad nutriendum magis idonei;

ita

ita ut, imminutâ sanguinis cohærentiâ, ex ipso medicamento hauriri queant *Spiritus*. Spiritibus ad hunc modum resectis, vehementius contrahitur Cor, & sanguis velocius circumagitur; increbrescente adeò sanguinis motu, cum Calor etiam increſcat, quod capite 8. satis probavimus, *Aëris* particulæ, quæ Globulis sanguineis immixtæ sunt, Calore, uti in *Thermometro* fit, rarefactæ, sese undique expandunt, canaliumque tunicas distendunt: ita potest esse sanguinis *Rarescentia*, cum minimè interim attenuetur compages. Quod in *Febribus* sæpe fit, licet parum observetur. Hæc tamen *Rarescentia*, cum ad *Vasa Plethoram* augeat, Menses æquè potenter provocat, ac si attenuaretur sanguis. Cum itaque à *Vasorum duritie* oriatur *suppressio*, cum fructu adhiberi possunt ea, quæ humores rarefaciunt; cum verò sanguis in vitio sit, ea etiam, quæ attenuant, in usum sunt vocanda. *Emmenagoga* verò his attenuandi viribus præcipuè instructa esse, tum ratio suadet, tum experimenta confirmant. Argumentorum igitur capita erunt: quatuor: Remediorum scilicet, 1. *Effectus sensibiles*. 2. *Cum sanguine adhuc tepente*, & 3. etiam cum *Syrupo Violarum commixtio*: 4. denique *Injectiones in vivo Animali per Syringa instituta*.

I. Itaque *Emmenagogis* hanc attenuandi virtutem inesse probant eorundem effectus sensibiles; ex quibus satis erit sequentes tantum expendere.

1. *Saporem*; qui, cum in *Emmenagogis* plerumq; acris & amarus sit, indicat partes esse
tenues

158 De Remediorum Viribus,

tenues, & ad motum excitandum idoneas: igitur huiusmodi Sapor in iis præcipue observatur, quæ *Sale Volatili* abundant; *Salis* verò *Volatilis* ea est efficacia, ut sanguinem plurimum attenuet, spiritusq; instauret. Ita Sapore Vires suas produnt, *Opium*, *Gentiana*, *Myrrha*, *Arum*, *Absinthium*, *Sabina*, *Ruta*, *Pulegium*, *Gentaureum* &c. *Calida* omnia, & *Odorata*: quibus adjici potest *Cortex Peruvianus*, qui licet nondum inter *Emmenagoga* locum obtineat, iis tamen, propter egregiam illam, quam in attenuando sanguine exercet Vim, annumerari debet.

2. *Odorem*; qui, si vividior sit, *Salis Volatilis* æquè ingenuus est Index, ac Sapor. Tali odore pollent ex *Amaris* pleraque, item *Aromatica* omnia, quæ itaq; universa *Emmenagogis* ascribi solent, & apud *Heurnium* Utero studere perhibentur. Ex quibus tamen primas merito obtinet *Crocus*, & *Cinnamomum*. Inter ea quæ odorem acrem præ se ferunt, reponenda sunt *Urinosa* v. g. *Sal Armoniacus*, *Sal Cornu*. *Cerv.* &c. quæ idè Menses potenter cient.

3. *Pulsus incitationem*: qui, cum fortius increbrescat satis ostendit sanguinem ita attenuari & rarefcere, ut copiosior fiat spirituum secretio; unde Cordis impetus, qui *Pulsum* regit, validior. Hoc præ cæteris *Emmenagogis* efficiunt *Chalybs*, & *Hydrargyrum*, *Calida*, & *Cardiaca* omnia; quorum usus ad movendos Menses plurimum semper valuit.

4. *Calorem*. Cum enim *Calor* nihil aliud sit, nisi partium motus vividior, hoc inter se invi-

cem attritu fit, ut sanguinis globuli divellantur plurimum, & rarefiant. Ita ubi nullum ferè est *Emmenagogum*, quod calorem non exciter, sic etiam quicquid calorem inducit, Mensibus etiam ciendis prodest: quemadmodum satis ostendunt *Cardiaca*, & *Stomachica*.

5. *Diaphoresin*; quam quæ provocare possunt *Pharmaca*, ea certè sanguinis cohærentiam ita resolvunt, ut faciliùs per poros secer- ni queat. Igitur inter *Emmenagoga* utramque paginam faciunt *Diaphoretica*; ex quibus ferè cum nullum sit *Opio* potentius, satis constat id etiam Mensibus movendis haud ineptè ad- hiberi.

II. *Attenuatricem* hanc, quam *Emmenago- gis* ascripsimus, virtutem probat ipsorum cum sanguine adhuc tepente commixtio. Neque hoc, quod ab hujusmodi *Experimentis* dedu- citur, futile videtur argumentum. Quippe si sanguini stagnanti, & jam sponte in *Lentorem* abeunti, admista *Emmenagoga* prohibeant, quò minus coaguletur, & concrefcat; certè si mo- tus accesserit & valida satis partium inter se agitatio, quemadmodum in corpore fit, *Em- menagogis* adhibitis, faciliùs rarefiet sanguinis cohærentia; uti ratio non *Analogica* modò, sed & *Mathematica* postulat. Idem enim u- trobique agendi modus, licèt vis gradu mul- tùm diversa; quod qui negant, iidem etiam sensuum testimonia redarguent.

Sanguinis igitur ex Arteriâ *Canis* recenter extracti sequentibusque admixti, ita se habue- runt *Phænomena*, Feb. 12. 1702.

I. Cum

160 *De Remediorum Viribus,*

1. *Cum Spir. Salis Armoniaci.* Floridus admodum color, & compages fluida: quod etiam fit, si in *substantiâ* adhibeatur ipse *Sal.* Feb. 18. fluorem retinuit sanguis, quoad colorem tamen paululum nigrescens. *Cum Spiritu Salis Armon. succinati* eadem exhibuit, nisi quod citius nigresceret.
2. *Cum Decocto Sabine.* Rubedo intensior, & major tenuitas, quam cum *Spir. Sal. Armon.* Feb. 13. Eadem Phænomena. Pari modo se habuit *Decoctum Marrubii.*
3. *Cum Laudano Liq. Sydenham.* sanguis rutilantior, quamvis non multò tenuior, quam cum *Decocto Sabine.* Feb. 13. Color paulò subfusciior. Idem quoque admisto *Spir. Corn. Cerv.* apparuit, uti etiam & *Succo Salvia Lavendulae, Imperatoria, Pulegii, Absinthii.*
4. *Cum Panacéâ Opii Liq. D. Jones.* Eadem præbuit ac *Laudanum Liq. Syd.* nisi quòd Feb. 13. Color nihil de nitore amiserit.
5. *Cum Aquâ Rutæ Still.* Fluiditas summa, nec Feb. 13. quicquam immutata. Idem præbuit *Aqua Absinthii.*
4. *Cum Spiritu Vini Rectif.* sanguis coagulatus admodum, & instar *Visci* lentescens. Feb. 13. *Conservam Cynosbatii* tam colore, quam crassitie referebat. Idem exhibuit *Spiritus Vini Camphoratus*, nisi quòd imbecillius esset *Coagulum.* Idem quoque effecit & *Tincturâ Opii cum Spir. Vini Camphorato* extracta.
7. *Cum Tincturâ Corticis Peruviani Spir. Vin. extract.* sanguis crassus valde, & obscurus. Feb. 13. paulò splendidior, tamen fortius adhuc con-

concretus. Idem *Cortex Vino* ad saturitatem infusus summam sanguini fluiditatem, & colorem elegantissimum conciliabat.

8. Cum *Tincturâ Jalapii*. Color vividus, & rutilus, compages densa. Feb. 13. Utrumque intensius. Eadem præbuit *Tinct. Scammonii*, & *Spir. Lavend. Comp.*

9. Cum *Tinct. Succini*. Color subfuscus. Massa in grumos abiit. Feb. 13. Satis forte coagulum. Pari modo sanguinem immutavit *Tartari Tinctura*.

10. Cum *Calomelan*. Rubedo vivida. Fluor etiam factus intensior. Supernatabat plurimum feri.

11. Cum *Æthiop. Min.* ad fundum demissa est Massa nigra: pars reliqua satis attenuata.

12. Cum *Sal. Genist.* Color vividus: fluiditas, quàm in ipso sanguine, major.

13. Cum *Sal. Absinth.* Rubedo & Fluiditas summa.

14. Cum *Sal. Tartar.* Color idem, compages tamen paulò densior, quàm in *Sal. Absinth.*

15. Cum *Tinct. Chalyb. Lower.* sanguis tenuior multò factus, & rubicundior. Supernatabat spuma quasi oleosa.

162 De Remediorum Viribus,

Cum Sero sanguinis humani admixta sunt
sequentia.

1. *Tinct. Aloes cum Aq. Menth. ex-
tract.*

Decoctum Sabinae.

Aqua Sabinae still.

Aq. Fontan.

Decoctum Gentianae.

Ari.

Sarzae.

Chinae.

Spir. Sal. Armon. cum Cin. Clavell.

cum Calce vivâ.

Succinatus.

Spir. Tartari.

Ol. Semin. Carui.

Panacea Liq. D. Jones.

Laudanum Liq. Sydenh.

Spir. Croci.

Spir. Terebinth.

Tinctura Martis Tartari.

Spir. Guaiaci.

Sp. Corn. Cerv.

Ol. Tereb. Guaiac. Lav. Cariophyl.

2. *Decoctum Corticis Peruviani.* Serum
multò magis, quàm à prioribus, in fluorem re-
ductum.

3. *Spir. Vini Camphorat.* Fortiter coagula-
batur. Phialæ inditum cùm aliquamdiu reman-
serit, in fundo apparuit *Hypostasis* satis copiosa :
liquoris pars superior clara, & pellucens.

4. *Spir. Vini Rectif.* Phialâ pariter inclu-
sum, sine ullâ præcipitatione turbidum perman-
sit.

5. *Tinc.*

Color pro li-
quoris ratione
varius, feri ta-
men compa-
ges aliquanto
tenuior facta;
quæ, ad diem
unum aut al-
terum, immu-
tata perstitit.

5. *Tinctura Scammonii.*

Castorei.

Succini simpl.

Sulphuris.

Corticis Peruv.

Serum mediocriter coagulabatur. Eadem exhibuit Spir. Vini Tartari. & Ratasia.

6. *Tinctura Croci.*

Metallorum.

Potestates Succini.

Sal Volatilis Oleosus.

Leve aliquod coagulum.

7. *Tinctura Martis Mynsichtii.* Coagulum forte. Ad fundum demissa est Massa, instar Gummi, concreta.

8. *Tinctura Antimonii Diaphor.* Turbatum, & aliquatenus concretum.

9. *Tinct. Jalapii*

Succini cum Sal. Armon. pp.

} tantum turbidius.

10. *Tinctura Coccinea, ex Spec. Diambra & Cochinella cum Spir. Vini extracta.* Nul- lum ferè coagulum.

Annotabit Lector, omnia hæc, quæ san- guini & sero admixta sunt, eorum compagem attenuare & dissolvere, præter *Tincturas* eas, quæ *Spiritu Vini* extrahuntur. Sed hæc quæ ab huiusmodi *Tincturis* oritur concretio, non rei solutæ, sed *Menstruo* ascribenda est. *Spiri- tus* enim *Ardentes*, quodcumque fere in iis me- dicamentum dissolveris, sanguini *coagulum* in- ducunt. Quod tum aliàs, tum re ipsâ pro- bari potest. *Spiritus* quippe *Vini simplex* coa- gulum multò fortius intulit, quàm *Tinctura* quævis eodem *Spiritu* extracta; ideo etiam pro variâ rerum in eo solutarum indole diversa est *Concretio*; levior scilicet, si adjiciatur medica-

mentum attenuans, quale est *Sal Armoniacus*, *Opium*, *Crocus*, & *Arōma* quodvis. Ita ex experimentis constat, à *Potestat. Succini, Sale Volatili Oleoso, Spir. Vin. Camphorato, Tinctur. Opii cum Sp. Vin. Camphorato, Tinctur. Croci* admixtis, sanguinem imbecillius concreescere; à *Tincturâ Coccineâ*, propter *Aromatum* virtutem, vix quicquam *Coaguli* suscipere. Pari modo *Serum* à *Tincturâ Succini simpl.* fortiter concretum est; ab eadem *Tincturâ*, cui *Sal Armoniacus* adjectus est, solummodo turbidius evasit. Cujus quidem varietatis hæc est ratio, quòd *attenuantibus* infusis impeditur, aut saltem imminuitur ea, quæ à *Spiritu Vini* semper inducitur, *Concretio*. Hæc quippe remedia, quorum *Tincturas* cum *Spiritu Vini* extractas recensuimus, vi *attenuatrice* instructa esse facile sentiet, qui ea aliis *Menstruis* accommodarit. Ita *Opium*, sive *Aquâ* sive *Vino* dissolutum, sanguinem potenter *attenuat*, uti satis probat *Laudanum Liq. Syd. & Panacæa D. Jones*; cum tamen *Sp. Vin.* extractum, cohærentiam minùs prohibeat. Pariter *Cortex Peruvianus, Spiritu Vini* in *Tincturam* redactus, sanguinem satis fortiter *coagulat*; idem interim *Aquæ* incoctus, præ cæteris attenuantibus sanguinis *raritatem* promovet. Quanquam verò *Tincturis* hisce cum *Sp. Vini* extractis minimè *attenuetur* sanguis, eæ tamen jure optimo inter *Emmenagoga* recensentur; nam ut nihil dicam de rebus iis, unde educitur *Tinctura*, ipse *Sp. Vini* eas in se continet particulas, quæ in *Spiritus Animales* facile migrare possunt; quemadmodum satis ostendit

stendit repentina illa, assumptis hujusmodi *Spiritibus*, virium resectio. Spiritibus verò in Coruberius profluentibus, inducitur illa sanguini *Rarescentia*, quam ad *ciendos Menses* satis instructam esse jam paulò antè monstravimus. Ita ut hujusmodi *Tincturae, Spiritu Vini* elicitaè Mensibus ciendis profint, cum à *Vasis* præduris nimiumque renitentibus ortum duxerit suppressio. Sin à *sanguinis* vitio inhibeantur Menses, ita ut in *attenuandis* humoribus unicè consistat curatio, *Tincturis* hisce *Emmenagogis* alia longè aptiora videntur esse *Menstrua*, putà *Aqua* aut *Vinum*, quàm *Spiritus ardentis*.

III. *Emmenagogis* sanguinis cohærentiam dimoveri & *attenuari*, indicat ipsorum cum *Syr. Violarum* commixtio. Cujus argumenti ratio inde deducitur, quòd in confesso sit, quicquid ferè *Syrupo Violarum* colorem *viridem* aut *viridi* affinem conciliat, id inter *Alkalica* referri debere^a. *Alkalicorum* verò eas esse vires fatentur omnes, quæ *Coagulum* sanguinis *resolvant*. Igitur utrùm *Emmenagoga* sint *Alkalica*, seu quod idem est *Attenuantia*, experimentis innotescet.

Syrup. Violarum commixt.

1. Cum *Ol. Succini*——Color subviridis.
2. Cum *Chalybe in Aceto solut.* Viridis, sed obscurus admodum color. Eadem præbuit *Chalybis cum Sulph. pp.* tum in *Aceto*, tum in *Spiritu Nitri* solutio; eadem etiam, *Tinctura Martis* cum *Sale Armoniaco* præparata.
3. Cum *Chalybe in Spir. Salis solut.* Coloris

^a Boyle de Color. p. 3. 98.

166 *Re Remediorum Viribus,*

nulla mutatio, nisi quæ à solâ commixtione provenierit.

4. Cum *Chalybe in Sp. Salis Armon. solut.* Viriditas nitidissima. Eadem exhibuit *Tinctura Tartari, & Metallorum, Potestat. Succini.*

5. Cum *Chalybe in Aq. Fontan. solut.* Color aliquantùm virescens.

6. Cum *Spir. Sal. Armon. Succinat.* Color inter viridem & subsusum medius.

7. Cum *Spir. Sal. Armon. cum Calce vivâ pp.* Viriditas, qualis in stagno, aut palude observatur.

8. Cum *Spir. Sal. Armon. cum Sale Tartari pp.* Color ad Saturitatem viridis, & pellucens. Idem præbuit *Sp. C.C. & Tinct. Lower.*

9. Cum *Cupro in Spir. Sal. Armon. solut.* Viriditas, qualem exhibet Ampulla vitrea.

10. Cum *Tincturâ Succini cum Sal. Armon. pp.* Viriditas paulò imbecillior. Eadem exhibuit *Sp. Lavend. Comp.*

11. Cum *Panacelâ Opii Liq.* Color ad viridem accedens.

12. Cum *Tinctur. Antimonii.* Color *Tinctura* in Aqueum conversus. Idem etiam cum *Tincturâ Corticis Peruviani, Castorei, Jalapii* apparuit.

13. Cum *Elix. pp. cum Sale Volatili pp.* Color viridi appropinquans, sed obscurus paululùm.

14. Cum *Spiritu Vini.* Nulla ferè coloris mutatio. Pariter etiam cum *Spir. Succini, & Cochleariæ,*

15. Cum *Spir. Tartari.* Color viridis quidem, sed omnium maximè imbecillis.

16. Cum *Sale Volat. Oleoso,* Viriditas Herbacea.

bacea. Idem præbuit *Sal Tartari*; huic cum affusus esset *Sp. Vitrioli*, orta est ebullitio, & color rubicundus.

17. Cum *Testis Ostreorum* in *Aq. Forti* solut. Color ex pallido & viridi compolitus.

Ita colorem *Syrupi ceruleum* in *viridem* commutant *Emmenagoga*; ex quibus nonnulla eâ virtute pollent, ut *Acidorum* vim omnem redundant, nonnunquam etiam & planè superent. Ita *Chalybs* in *Spiritu Salis* solutus *rubrum* colorem destruit, qui aliàs à *Spiritu Salis Syrup. Viol.* commixto induci solet: idem *Chalybs* in *Spiritu Nitri* dissolutus, non modò *rubedinem*, quam *Syrupo Spiritus Nitri* largitur, extinguit, sed & *viriditatem* evocat. Pari modo *Testæ Ostreorum Aquæ Fortis* aculeos ita heberant, ut quemadmodum docet experimentum, non *purpureus*, sed *virescens* oriatur color. Eodem modo dignosci possunt *Alkalica*, si affundatur *Sublimat. Corrosiv.* solutio: ex hac enim cum *Alkalicis* commixtâ colorem oriri *subflavum* docent Experimenta *Tornfortii* ².

IV. *Vim Emmenagogorum Attenuatricem* declarant *Injectiones in vivo Animali per Syringa institutæ*: ita ut si qui sint Fidei nimis religiosæ, quibus priorum experimentorum ratio minùs satisfecerit, eos hujusce *Autopsia* coarguat. Horum quidem Experimentorum Historiam non minutè descriptam, sed quantum ad hoc argumentum sufficiat, perstrictam damus.

I. Igitur in Venam Canis *Jugularem* injectæ sunt *Panacæ Opii Liq.* ʒ2ss. Intra quatuor

² Pref. Histoire des Plantes environs de Paris.

horæ minuta animal mortuum est; artubus diu post mortem minimè rigescentibus. Apertis *Venâ Cavâ & Aortâ* descendente effluxit sanguis tenuis admodum, & rutilus; pulmones sanguine turgido rubescebant. In Corde summus sanguinis fluor. Cujus quidem *Ventriculi* coagulo omni ita *immunes* erant, quasi *Aquâ calidâ* essent eluti.

2. Alteri itidem Cani propinatæ sunt *Laudan. Lond.* in *Aq. Cinn.* solut. 36. Brevi tempore ingruerat tremor & spasmus, deinde immanis oborta est salivatio. Post horæ quadrantem Canis obiit. Aperto cadavere, in *Ventriculo* & intestinis reperta est Chylosa Materia, *Laudano* intimè mista & intincta. Arteriæ, uti & Venæ omnes, insigniter distentæ sunt; sanguis in universo corpore, suprà quàm credibile est, tenuis, & rarus.

3. In Venam Canis *Jugularem* per *Syringâ* immisi *Sp. Vin.* 32. Cadavere post horæ semiquadrantem aperto, sanguis in Venis & Arteriis omnibus in grumos fortiter concretus est; quæ tamen sanguinis concretio in Cordis *Ventriculis* erat compactior. Hanc à *Spiritu Vini coagulandi* vim observat *Bohnius*; cujus ideo usum *externum* ad Hæmorrhagiam sistendam haud infeliciter tentavit^a.

Adeundem modum injectæ sunt *Tincturæ Sp. Vin.* extractæ, *Croci* nempe, *Castorei*, *Spec. Diambræ*, *Myrrh.* &c. à quibus quidem omnibus sanguini inducta est concretio, pro *Tincturæ* genio diversa. Eadem quippe à *Tincturis* hisce

^a *Act. Lipsf. Ann.* 1683, p. 154.

Infusis exorta sunt *Phænomena*, quæ suprà, iisdem sanguine admixtis, recensuimus.

4. Venæ Canis *Jugulari* leniter immissæ sunt *Spir. Sal. Armon.* cum *Calce Vivâ pp.* circiter 3 6. Post horæ quadrantem, tremoribus per universum corpus spasmodicis, tendinumque subsultibus correptus est. Apertâ primò Venâ *Crurali*, deinde *Jugulari* effluxit sanguis liquidissimus, odore spiritûs Urinosi foetus: bullis etiam aëreis refertus. Durante injectione, Cor frequenter admodum, & fortiter se contraxit. Injectâ iterum *Spir. Sal. Armon.* 3/8, intra minuta aliquot mortuus est Canis. Aperto Thorace, Pulmones rubicundi admodum, & quasi inflammati: in Arteriis Venisque omnibus, uti & Corde, sanguis admodum tenuis, & rarefactus. In solo *Venæ Cavæ descendētis* Trunco, ab Hepate usque ad Cor, repertus est spissus, & compactus; qualis cum extra Vasa missus paulisper refrixerit. Quæ quidem crassitudo sine dubio inde provenit, quoddum spiritus à *Jugulari* in *Auriculam* Cordis *dextram* continuò protrusus sit, sanguis in *Venâ Cavâ descendente*, non potuerit in Cor deduci; ibique adeò cohibitus, & stagnans crassitiem istam contraxerit. Atque hoc semper ferè accidit, si instituatur per *Jugularem* injectio.

5. In Venam Canis *Jugularem* injecta est *Corticis Peruviani Decoctio* fortis ad 3 1/8. Post horæ quadrantem Canis validâ & crebrâ Cordis Pulsatione, deinde Spasmis frequentibus correptus est. Injectâ ulterius 3/8, obiit Tetanodes.

tanodes. Sectâ post mortem Venâ *Crurali* & *Axillari*, exiit sanguis rutilans & liquefcens. Postero die, apertus est Thorax; Pulmones rubicundi admodum, & turgentes; sanguis in *dextro Cordis Ventriculo* plurimum accumulatus, & proinde compactus; in *sinistro* tamen paucus, isque satis fluidus. Pariter è *Venâ Portâ* & *Jugulari*, liquidus effluxit, & ultra naturalem statum rarus.

6. Cani propinatae sunt hor. 9. Mat. *Tinctur. Chalybeat. Lower.* 32. Nulla ferè mutatio, nisi quòd tanquam ebrius titubaret. Hor. 12. dati sunt Morfuli ex Butyro & *Chalyb. cum Sulph. pp.* 31. qui etiam hor. 3. Pom. repetebantur. Hor. 6. Injecta est in Jugularem *Tinctura prædicta* ad 32. Mox Expiratio fortis, Cordis Labor & Pulsatio vehementissima; quæ ad horam ferè perstitit. Aperto post mortem Abdomine, diu duravit Motus Intestinatorum Peristalticus. In Ventriculo & Intestinis omnibus reperta est Massa *Chalybeata*; quorum interna tunica colore ferrugineo tincta. Vasa omnia Sanguinea, uti & Lactea, multum distenta. Sectâ Venâ Iliacâ, exiit qualis ex Vivo Animalì, liquidus Cruor: idem ex Corde vulnerato cum impetu quodam profiluit, intense rarus & rubicundus. Hor. 12. In Corde & Canalibus appensis multum sanguinis adhuc floridi innatabat, minùs tamen quàm in priore experimento liquefcens.

7. A Cane devorata est *Sublimat. Corrosiv.* 31. Intra horæ quadrantem, Vomitus invasit & Spasmus enormis; deinde post horam elapsam,
super-

superveniente Catharsi, interiit Canis. Aper-
to Abdomine, Viscera omnia rubescentia ad-
modum, multis etiam in locis inflammata:
plurimum sanguinis circa Pancreas extra Vasa
effusi; ita ut Glandulæ distinctæ, & quasi dis-
junctæ cernerentur. Canales ita distenti, ut
oculis se exhiberent etiam ea, quæ per Tun-
icas Arteriarum & Venarum reptant, Vascula.
Renes uti & Lien, sanguine liquido repleti.
Thorace inspecto, Pulmones turgidi & rubi-
cundi; in Corde plurimum sanguinis fluidi, &
coagulo prorsus immunis, difflebat. Ita e-
tiam ex Arteriis, & Venis omnibus liquidissi-
mus exiit sanguis.

Hoc experimento facilè innotescit egregia
illa Vis, quam in attenuando sanguine exerit
Mercurius. Reliqua quippe quæ *Sublimat.*
Corrosiv. constituunt corpora, viz. *Sal commu-
nis, Vitriolum, & Nitrum*, sanguinem fortiter
coagulant: quòd si iis admixtus *Mercurius*
sanguinis non modò coagulum omne tollat, sed
raritatem etiam intendat, vehementiùs certè
humores resolver, si sine Salibus istis acidis per
se exhibeatur. Itaq; *Calomelas*, quem major
ingreditur *Mercurii* proportio, sanguinem ad-
huc intensiùs attenuat. Idem de *Mercurio* ob-
servat Vir in *Experimentalì Anatomia* fidus &
diligens *Wépferus*^a; uti etiam de *Helleboro Al-
bo, Hyoscyamo, Amygdalis Amaris, &c.*

Ad hunc modum de *Emmenagogis Prima-
riis* instituta sunt Experimenta: plura adjicere
tum argumento esset minùs necessarium, tum
Lectori nimis molestum.

^a Cicut. Aquat.

Ita compage sanguinis five *rarefactâ* five *attenuatâ*, *momentum* ipsius intendunt *Emmenagoga*. Dantur & nonnulla, quæ *proprio* etiam *momento* instructa, Menses provocant. Ex quibus præcipua sunt *Hydrargyrum* & *Chalybs*. Cum enim ea sit *Hydrargyri Gravitâs*, ut Globulis sanguineis pondere plusquam *decies* præpolleat, eâdem ratione *Hydrargyri momentum* eo, quod *sanguis* obtinet, erit validius: unde sanguis assumpto *Hydrargyro* impetum fortiores nactus, tum humores lentos per *obstructa Capillaria* facilius protrudet, tum vehementius in *Uterina Vasa* impinget: in quibus quidem efficiendis veritur omnis *Emmenagogorum* virtus. Neque hoc *impetu* solum pollet *Hydrargyrum*, sed partium tum *gravitate* tum *tenuitate*, cohærentiam sanguinis ita diffringit & segregat, ut humoribus plurimum *attenuatis* major fiat spirituum secretio, & vis Cordis fortior; unde & *Velocitatis* ratione, adhibitis *Mercurialibus*, increscit sanguinis *momentum*. Hæc satis confirmat *Salivatio*; in quâ pulsus ita *frequens* & *validus* observatur, ut ad *Febrilem* penè accedat. Etiam peractâ *Salivatione*, sanguinem *tenuem* admodum & *rarum* relinqui, testatur experientia. Itaque restrictis Mensibus nunquam felicius succurritur, quàm cum *Alterantibus* per vices interposita sint purgantia *Mercurialia*. Etiam continuum *Æthiopis Mineralis* usum non modò tutum, sed & efficacem semper comperi; qui cæteris ex *Mercurio* præparatis ideo solum postponi solet, quia sit omnium facillimè parabilis. Ita se

se perpetuò habet Hydrargyri operatio; quæ utcumque constans sit, minimè tamen vetat, quin & aliis etiam viribus instrui possit *Hydrargyrum*: quippe non modò *obstructa Vasa* aperit, sed & *Acidorum Aculeos* æquè constanter retundit.

Chalybs etiam vi *momenti* sui *Vasa* potenter aperit; quippe qui corpus valdè ponderosum sit, licèt *dimidiatam* tantùm *Hydrargyri gravitatem* sortitus sit. Humores etiam *attenuat*, uti ex experimentis & effectibus constat, unde & alio nomine Mensibus ciendis prodest. Ex iis præterea est *Chalybs*, quæ spiritibus quasi cognata esse diximus, in eosque mutari facilia; quod satis ostendit *Pulsus, Chalybeatorum* usu vehementer *increbrescens*. Ita *triplici* modo ad Menses provocandos conducit *Chalybs*; ex quibus quidem operandi principiis deduci possunt omnia ea, quæ *Chalybs* excitare solet, *Phænomena*. Ex. gr. hinc facile innotescit, quomodo, uti vulgò fertur, & *Vasa obstructa aperiat*, & nimis laxa *astringat*: quæ quidem in agendo vires plerisque non *contrariæ* modò, sed & *inexplicabiles* videntur. Nemini quippe obscurum esse arbitror *Chalybem* tum *gravitatis* suæ *momento*, tum attenuandi Vi, *obstructa Vasa* posse *aperire*; hinc enim sanguinis lentescentis, unde oritur *obstructio*, cohærentiam tollit; inde humores impetu quodam per *Capillaria* propellit. Vasis igitur obstructione liberatis, eorum latera *astringi*, sive contrahi necesse est. Fibræ enim quæ, dum sanguis stagnaret, *relaxatæ* sunt, nunc, remoto omni obsta-

174 *De Remediorum Viribus,*

obstaculo vim suam naturalem exercent h. e. *Elasticitate* forti sese *Tono* suo restitunt, & statum *contractilem* recuperant; unde & *astringi* perhibentur. Et *Tonum* quidem roborat *Chalybs*, non modò quia Vasa obstructione expediât, sed quia spiritus etiam, uti dictum est, uberius sufficiat; à quibus pendet omnis *Fibrarum contractio*.

Perlustratis *Emmenagogis*, sub examen revocanda sunt *Astringentia*. Quorum Virtus, cum non modò in *Fibris vellicandis* & contrahendis, sed & in *humoribus coagulandis* incrassandisq; sita sit, ad hunc modum *Menses* immodicos *restringere* posse concipitur. Sanguinis quippe particulis condensatis, & arctius inter se coherentibus, imminuitur *Velocitas*; non modò quia parcior fiat spirituum secretio, sed quia ea sit humorum resistentia, ut difficilius à Corde protrudi queant. *Velocitate* verò languente, ita deficit sanguinis *momentum*, ut canales minùs jam distrahat, eorumq; viribus contrariis impar evadat. Ita vi sanguinis debilitatâ, *Tonum* suum recolligunt, & coalescunt Vasa. Quem tamen si minùs rite recuperent, paululumque adhuc dehiscant, non ideo tamen persistit *Fluxus*. Globuli enim sanguinei, cum compactiores sint, & mole admodum excrescant, Vasorum rimis ita tandem adhærescunt, ut hiatus omnem quasi cuneo quodam infarciant, & occludant. Has *Astringentium* esse virtutes probabimus eodem ratiocinandi modo, quo in *Emmenagogis* explicandis usi sumus. Loci igitur argumentorum proferentur quatuor, *Remediorum*

mediorum scilicet, 1. *Effectus sensibiles*. 2. *Cum sanguine adhuc tepente*, & 3. *Cum Syrupo Violarum commixtio*: 4. *Injectiones in Vivo Animali per Syringa institutæ*.

I. *Astringentium* operationem indicat duplex potissimum *Effectus sensibilis*; quorum alter *vellicandi*, alter etiam *coagulandi vim* declarat.

1. *Sapor Subacidus, Acerbus, Austerus, Stypticus*; quorum unus saltem in *Astringentibus* omnibus reperitur. Ita Subacido Sapore pollent *Plantago, Anagallis, Sal Marimum, Spiritus Nitri, & Salis Dulcis*; Acerbo, *Herbæ Acetosæ, Acetum, Sal Tartari fixus, Tartarus Vitriolatus, Spiritus Sulphuris, Nitri, Salis, & Vitrioli*: Austero & Styptico, *Alumen, Vitriolum, Cortex Granatorum, Tormentilla, Bistorta, Balaustia, Bolus Armena &c.* Quodd si Medicamenta hæc *Lingvam* pungant admodum & vellicent, quidni etiam & in canales delata *Fibras stimulent*, & in statum *contractilem* reducant? quam sanè *contrahendi vim*, cum *externè* abhibeantur *Astringentia*, facilè agnoscunt Oculi.

2. *Pulsus depressus*; uti fit, si invaluerit usus *Astringentium*. *Pulsus* verò *imminutus* indicat sanguinem, qui antea spatium satis amplum intra arterias occupabat, nunc in angustius cogi, seu *concretionem* quâdam inductâ arctius multò cohærescere; unde non modò parcior spirituum secretio, & proinde impetus Cordis imbecillior, sed minor canalium distensio. Ita sæpe in *Scorbuto calido*, adhibitis *Astringentibus*, remissior observatur *Pulsus*.

176 De Remediorum Viribus,

Eodem modo sanguinem, *Salivatione* peracta, nimis rarefcentem, incrassant & quasi compingunt, adeoque & *Pulsum* deprimunt *Astringentia*.

II. Humores *Astringentibus* coagulari, & concrefcere, ostendit ipforum cum *sanguine*, & *sero* commixtio. Feb. 12. *Sanguini* igitur *Canis Arterioso* admixta sunt fequentia;

1. *Spiritus Nitri Dulc.* Sanguis illico nigredinem contraxit, & in massam admodum spissam abiit. Feb. 13. Nigredo & Crassities major.

2. *Spir. Salis Dulc.* Color admodum fuscus. Compages crassa quidem, sed non æque ac cum *Spir. Nitr. Dulc.* concrefcens.

3. *Spir. Nitr. Bezoartic.* Citò & fortiter coagulabatur sanguis. Massa instar sanguinis putridi concreta. Feb. 13. Perpusilla pars re-nuis adhuc, sed subfusca.

4. *Oleum Vitrioli.* Subiit statim cum *Fermentatione* concretio. Color ad nigredinem accessit. Feb. 13. Coagulum minùs forte, quàm in cæteris. Serum quippè separatum est.

5. *Spir. Nitri.* Fermentescebat, & coagulatus est sanguis. Colorem induit subfuscum. Feb. 13. Supernatabat plurimum *Seri* leviusculè concreti.

6. *Aqua Fortis.* Fermentatio & Coagulatio satis valida. Color subfusco affinis. Feb. 13. Massa nigra, spissa, & in Grumos concreta. Serosa tamen pars minùs, quàm cum *Spiritu Nitri*, crassescens. Eadem ferè exhibuit *Bistortæ* Succus.

7. *Spir.*

7. *Spir. Salis*. Color multo magis quam cum *Spir. Salis Dulcis* nigrescens. Massa ad *Syrupi* crassitiem accessit. Feb. 13. eadem exhibuit.

8. *Spir. Vitrioli Philosoph.* Orta est Fermentatio. Coagulum erat coloris cinerei.

9. *Acetum Destillatum*. Coagulum levissimum. Color quam in sanguine puro obscurior. Feb. 13. Coagulum fortius, & ad nigredinem propius accedens.

10. *Tinctura Antiphtisica*. Massa fere omnis in grumos concreta. Color satis obscurus. Feb. 13. eadem Phenomena.

11. *Spir. Vitriol.* Massa spissa admodum, & quoad colorem quasi limosa.

12. *Balsam. Gilead.* Sanguinis inspissatus valde, & quasi in Putridum conversus.

13. *Sal Chalyb.* Coagulabatur sanguis, aliqua tamen ex parte adhuc fluidus. Eadem omnino praebehit *Sal Vitriol.*

14. *Sacchar. Saturn.* Concretio mediocris; color tamen satis vividus.

15. *Sal Prunell.* Massa aliquatenus grumescens.

16. *Succus Alchimille.* Praecipitata est. Massa nigra, & grumescens; reliqua pars satis fluida.

Cum Sero etiam sanguinis *Humani* instituta sunt Experimenta sequentia: cui admixtum fuit.

1. *Decoctum Corticis Granatorum.* Serum aliquanto concretius. Eadem exhibuit *Tormentilla*, & *Bistortie* Decoct.

2. *Tinctura Coralli.* Coagulabatur Serum.

3. *Spir. Salis.* Seri portiuncula concreta; reliquum tenue, & liquescens.

4. *Spir. Nitri.* Coagulum forte. Seri tamen dimidia pars fluida permanfit. Idem præbuit *Spir. Nitri Bezoartic.*

5. *Oleum Vitrioli.* In fundo subsedit coagulum. Liquoris maxima pars haudquaquam concreta.

6. *Spir. Nitri Dulc.* Nulla mutatio, nisi quodd Serum albesceret.

7. *Spir. Salis Dulc.* Coagulabatur Serum; aliquâ tamen ex parte adhuc liquescens.

8. *Tinctura Antiphthifca.* Serum turbidius factum, aliquatenus etiam concretum.

9. *Aqua Fortis.* Coagulum albescens. Idem à *Spir. Vitrioli Philosoph.* admixto.

10. *Aqua Styptica.* Fortissimè concrevit Serum.

11. *Tinct. Terræ Japonicæ.* Coagulum rubrum.

12. *Solutio Salis in Aq. Com.* Massa concreta coloris albi. Idem exhibuit *Nitri in Aq. solutio.*

Hiscæ experimentis elucet ratio, quare *Astringentia*, qualia sunt omnia ex *Nitro* præcipue & *Sale* elicita, *Diuresin* promoveant, Cum enim sanguinem ita coagulent, ut magnam interea *Seri* partem intactam relinquant, fit ut, coagulo hoc globulis sanguineis inducto, facilius ab iis secedat, perque *Renes* transeat *Latex serosus*. Pariter ac *Lacti* si ab *Acidis* inferatur coagulum, partes *serosæ*, quæ prius cum *Oleosis* promiscuè temperatæ sunt, facto divortio discedunt, & separantur.

III. *Astringentia* si *Syrupo Violarum* admixta sint, ulterius suas coagulandi vires vindicabunt. Uti enim ea, quæ *Syrupo Violarum* colorem *viridem* inducunt, in *Alkalicorum* classem reponi debent; ita etiam quicquid *rubrum* communicat, *Acidis* annumerandum est. Idem affusis *Acidis* emergit color, si loco *Syr. Violarum* adhibeatur *Heliotropii* solutio, seu Charta Tinctura *Heliotropii cerulea* fucata, quemadmodum ostendit D. Tournfort. *Acidis* verò admixtis humores concreescere satis ostendunt ea, quæ jam institimus, Experimenta. *Astringentibus* igitur *Syrupo Violarum* commixtis, ad hunc modum exorti sunt Colores.

1. *Ol. Vitrioli.* Color ruber & rutilus.
2. *Spir. Nitri.* Color adhuc splendidior.
3. *Spir. Salis.* Rubedo adhuc rutilantior, & veluti ignea. Idem exhibuit *Sp. Salis dulc.*
4. *Spir. Nitri Bezoart.* Color ruber, sed non æquè ac in prioribus saturatus.
5. *Spir. Nitri Dulc.* Color purpureus. Idem præbuit *Tartar. Vitriolat.*
6. *Sp. Vitrioli Philosoph.* Color, qualis in *Caryophyllo Sylvestri.* Idem exhibuit *Hydrargyri in Aq. Fort. Solutio.*
7. *Aq. Fort.* Color primò pallido-purpureus & pellucens, deinde ruberrimus. A *Tartaro* autem in *Aqua Forti* solut. emersit Color elegans, qualis in *Cerasis* conspicitur.
8. *Tinctura Antiphthisic.* Color paulùm à *ceruleo* abhorrentior.

^a Boyle de Color. p. 3. 95. ^b Prof. Histoire des Plantes environans de Paris

180 De Remediorum Viribus,

9. *Aris in Spiritu Salis Solut.* Color ruber, languidus tamen, & obscurus.

10. *Aris in Aqua Forti Solut.* Color flavus, sed obscurus.

11. *Plumbi in Ol. Vitrioli Solut.* Rubedo languidior.

12. *Plumbi in Aq. Forti Solut.* Rubedo satis rutila.

13. *Spir. Vitriol.* Color Coccineus. Eadem exhibuit *Elix. Vitriol. Mynsicht.*

Ita cæteris *Astringentibus* admixtis, si modo aliqua fuerit in *Syrupo* Coloris mutatio, ea omnis ad *Rubedinem* inclinavit. *Rubris* mixturis infusatae guttulæ aliquot *Olei Tartar.* per *Deliquium* *Permentationem* excitabant; quæ peracta, Color in *viridem* mutatus est: qui quidem tanto erat *viridior*, quanto ante *Oleum Tartari* admixtum intensior fuerat *Rubedo*. Ita *Oleo Vitrioli* cum *Ol. Corn. Cervi*, *Lavendule*, *Carui*, *Caryophylli*, *Nucis Moschatæ*, *Roris marini* &c. admixto, color emicuit *rubicundus*, & *sanguineus*: qui tamen affuso *Oleo Tartari* aut *Tartaro* in *Acer* solut. rube-scere omnino desit, licet interim ad *Viriditatem* parum accedens.

IV. *Astringentibus* sanguinem coagulari docent, quæ per *Syringa* fiunt, Experimenta.

I. In Venam Canis *Jugularem* immissa est *Spirit. Vitriol.* ʒi ss. Brevi tempore ingruerat *Dyspnœa*; deinde *Pulmonibus* admodum laborantibus, Canis obiit *Spasmodicus*. In Venis sanguis spissatus admodum & concretus, ita tamen inæqualiter, ut multum *Seri* coagulo immune

immune videretur. Corde Ventriculo infarci-
ebat Massa grumescens, & quasi Polyposa.
In Pulmonibus stagnavit sanguis ater, qui e-
tiam Lobis nonnullis extra Vasa effusus adhæ-
sit. Idem Virioli Spiritus Cani, qui paulò
ante Laudani Liq. 3^{ss} assumpserat, insusus ita
humorum Crasin immutavit, ut, qui modò ex
incisa Venâ liquidissimus effluerat, nunc in
grumos concretus esset sanguis. V. 380
Eadem exhibuit Spir. Nitri & Satis, in li-
quod Crumi minus inter se coheserint. 10
In Venam Canis micusculi Jugularem in-
jeci in Sacchar. Saturni in Decocto Cortic.
Gramm. 3^{ss} solut. 3^{ss} Extemplo ferè Cor
languescere coepit, ita ut admotâ ad Thoracem
manu pulsatio illius vix percipi posset. Respi-
ratio gravis & anhelosa, deinde Spasmi an-
gruentibus, intra horæ minuta quinque successit
mors. Apertâ Venâ Jugulari & Iliacâ, exiit
sanguis partim fluidus, partim grumescens te-
naciterque concretus: superflatabat quasi Oleum
quoddam, quod & Saccharum Saturni sapore
referebat. In Aortâ sanguis ita concrevit, ut
penè fibrosus evaderet. Pulmones coagulato
sanguine repleti, nonnullis etiam in locis in-
flammati. In corde sanguis universus ita con-
cretus est, ut Ventriculorum Columnis quasi
adnasci videretur.

3. In Venam Canis grandiusculi Jugularem
injecta est, duplici vice, Sanguinis Dracon. in
Aquâ tepidâ soluti 3^{ss} Cordis Systole, & Re-
spiratio frequentior, deinde sine ullo gravi sym-
ptomate, Canis subito concidebat mortuus.

Mox Musculi Thoracis ita Spasmi correpti sunt, ut tum ad visum tum ad tactum se per vices constringere, & remittere deprehenderentur. Apertâ Venâ versùs caput *Jugulari*, exiit sanguis spumofus, & dimidiâ fetè parte in grumos separatus. Sectâ *Iliacâ*, totus in Massam solidam concrevit, & portuiculae illius admodum compactae sunt, quasi Cera fuisset injecta, Venæ cavitati accuratè respondens. Vascula tenuia, quæ Renum Tunicam externam percurrunt, oculis valde conspicua. Pulmones concreto sanguine intumescabant. Cor sanguine supra modum distentum est: qui quidem in dextro Ventriculo *Gelatinæ* crassitiem æquabat, in sinistro firmitus concrevit.

4. In Jugularem Canis injeci *Aceti* ʒi. Cor- dis contractio paulò frequentior; quoad cætera nulla in Cane mutatio. Deinde iteratâ injectione ad uncias itidem duas, Respiratio difficilis, & laboriosa: quæ tamen, sectâ Arteriâ *Iliacâ* (unde exiit plurimum sanguinis nonnihil grumosi) ad consuetam normam redacta est. Injectis tandem ulteriùs ʒ2, expiravit Animal. Apertâ Venâ *Iliacâ*, erupit sanguis crassissimus, & in Massam densatus: in Venis cæteris, uti & Arteriis, leviter concretus; in Corde, præsertim in sinistro Ventriculo, aliquâ ex parte fortiter coagulatus.

5. Venæ Canis *Jugulari* immissa est *Spir. Salis Dulc.* ʒss. unde Respiratio fortis & sublimis, quæ tandem ita sensim defecit, ut nondum peractâ injectione Canis moreretur. Musculis Abdominis transversim sectis, subsiluerunt Fibrae.

bræ. In Arteriis Venisque omnibus, sanguis admodum concretus. Pulmones inflammati. Cor sanguine oppletum, & quasi tensum. Ex Ventriculo dextro extractæ sunt sanguinis $\frac{3}{4}$, instar *Gelatine* concreti. In sinistro, sanguis paucus, sed fortiter coagulatus: ex Aortâ prodiit quasi Polypofus. Eadem prorsus exhibuit in altero Canē *Ol. Terebinth.* $\frac{3}{4}$ 1. nisi quod Pulmones fuerint coloris Atro-rubei, qualis in *Jecore* fixo conspicitur.

6. In Jugularem Canis injecta est *Sal. Chalyb.* in *Aquæ* $\frac{3}{4}$ 2 soluti $\frac{3}{4}$ ss. Post Palpitationem Cordis & Dyspnœam vehementissimam, obiit animal. Sectâ Venâ Iliacâ, sanguis non concretus quidem, sed nonnihil grumescens. Ita in Corde & Aortâ sanguis coagulum quoddam contraxit, licet quàm in cæteris Experimentis imbecillius.

Ut verò clariùs adhuc elucescant, quas *Emmenagogis* & *Astringentibus* ascripsimus, virtutes, *Attenuandi* scilicet & *Coagulandi*, non abs re erit Experimenta depromere, unde satis constabit ea, modo à nobis exposito, in se invicem reciprocè operari medicamenta. Igitur iis *Mixturis*, quas ex *Sanguine* & *Emmenagogis* confecimus *Sect. 2.*, affusa sunt hujusmodi *Astringentia*.

1. *Mixtura* (ex *Sanguine* & *Sp. Salis Armon.*) affusus est *Spiritus Salis*. Massa omnis coagulata. Color, instar cæni, lutulentus.

2. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Decoct. Sabin.*) *Spir. Nitri Bezoartic.* Liquoris pars dimidia in Massam duriusculam concrevit; reliqua fluida

184 *De Remediorum Viribus,*

quidem permansit: videbatur verò nihil aliud esse, nisi *Spiritus* affusi quædam portio, quæ post coagulationem superfuit.

3. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Laudan. Liq. Syd.*) *Ol. Vitrioli.* in Massam admodum spissam evasit; Color fuscus, & subobscurus.

4. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Panacæa Opii Liq.*) *Spir. Salis.* Fortiter concrevit. Color atro-rubeus.

5. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Aq. Rutæ*) *Spir. Salis Dulc.* Liquor coagulatus, & in grumos concretus. Color pullus.

6. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Sp. Sal. Armon. Succinat.*) *Spir. Salis.* Coorta est Fermentatio. Liquor partim in grumos abiit, partim fluidus perstitit.

7. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Aq. Absinth.*) *Spir. Salis.* Statim in coagulum nigerrimum concrevit.

8. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Sp. Corn. Cerv.*) *Ol. Vitrioli.* Fermentatio, & concretio satis valida.

9. *Mixtur.* (ex *Sang.* & *Marrhubii decoct.*) *Spir. Salis.* Idem exhibuit, ac *Mixtura* prior cum *Ol. Vitrioli.*

Adeandem normam *Mixturis*, quas ex *Sanguine* & *Astringentibus* Sect. 2. composuimus, Experimenti gratiâ, affusa sunt *Emmenagoga*.

1. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Spir. Nitri Dulc.*) *Panacæa Opii Liq.* Massa in fluorem denuo redacta est. Idem etiam effecit *Panacea*.

2. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Spir. Nitri Bezoart.*) affusa.

3. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Oleo Vitrioli*) *Spir. Sal. Armon.*

Armon. Fermentescebat. Massa multò tenuior, quanquam de Nigredine nihil amiserit.

4. *Mixt.* ex *Sang.* & *Aqua Forti*) *Aqua Ruta.* Tota liquebat.

5. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Spir. Salis*) *Panacea Opii.* Crassities penitus sublata est, & color floridus evasit.

6. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Spir. Vitrioli Philosoph.*) *Spir. Salis Armoniaci.* Compages admodum fluida. Color atro-rubescens.

7. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Aero destillato*) *Sp. Salis Armon.* Textura raritas, & coloris vigor, qualis in sanguine naturali. Eadem quoque præbuit *Spir. Salis Armoniaci.*

8. *Mixt.* (ex *Sang.* & *Tinctura Antiphtisica*) admixtus.

Satis jam perspicuum esse arbitror, sanguinis coherentiam ab Emmenagogis, & Astringentibus variè mutari; ab his scilicet tenaciorem, ab illis rariorem fieri. In quâ quidem coherentia mutatione consistit unice, quantum ego concipio, omnis illa Alterantium virtus; licet gradibus ad sensum minimè expositis fiat iste in compages varias humorum transitus. Coherentia Fluiditatisque causas exponere, uti esset opus prolixum admodum & laboriosum, ita etiam meo instituto satis alienum: ea quippe provincia ad Philosophos potius pertinet; Medico satis est proximas causas posse animo concipere & complecti, Ultimas rimari minimè necessarium.

TA tandem absoluta est hæc de *Mensum* naturâ, remediisq; disquisitio; in quâ sanè id mihi parum arrego, non posse subtiliùs perveſtigari Menſes, aliis interim principiis eſſe minimè explicandos conſiſus. Quantum meus poterat Philoſophiæ modulus, *Theoriam* veram atque perſpicuam tradere ſum aggreſſus: cujus quidem fabrica ſi anguſtior ſit, iſti tamen, quæ mihi ſuppeteret, materiæ reſpondet. Eos, qui eruditione *Mechanicâ* pleniùs imbuti ſunt, in quâ me ne quidem ſatis mediocriter eſſe verſatum fateor, multa his poſſe aſtruere facilè ſentio, non modo ad ornamentum operis, ſed etiam firmitatem.

Erunt tamen fortasſe quamplurimi, qui quòd cauſas morborum inveſtigare, ſive non conſueſſent, ſive non vellent, ſive non poſſent, omnem
rerum

rerum Medicarum *Theoriam* in *Praxi* prorsus inutilem existimabunt; nonnulli etiam periculosam arguent.

Fieri quidem potest, quod & nonnunquam evenisse non diffiteor, ut iisdem *Praxis* haud ita feliciter cessarit, qui *Theoriam* multâ cum laude excoluerunt, dum in hanc totis viribus intenti, illam fortè neglexerint: ita enim alterius altera opem poscit, ut nemo de Medicinâ egregiè mereri queat, qui utramque non conjunxerit. Quid verò absurdius esse potest, quàm ut, quò melius morbum intellexerit Medicus, eò infelicior fore censeatur in adhibendâ Medicinâ? ut, qui in malæ valitudinis origine ita acutum cernit, ad remedia rite applicanda ineptior videatur? Quasi impedimento esset uberior rerum cognitio; aut ille demum felicissimam medendi methodum instituat, qui, quare hæc potius quàm illa institui debeat, omnino nescit. Sanè si quis ad morbos tollendos præ cæteris instructior sit, is huic operi plenius satisfaciet, qui eorum

rum fontes optimè norit, ibique variam
humorum, unde profuturum, indolem
perspexerit; qui denique normam illam,
quæ sanguinis Crassi apti conser-
vat aut viciat natura, penitus investiga-
rit. In eo enim præcipue spectatur
Medici sagacitas, ut de *Morbi* ingenio
acutè judicet; *Curationis* formulas de-
scribere, cujusvis ferè est in Medicinâ
operari. At morbis, inquit, feliciter etiam
medentur, qui nullâ *Theoriâ* imbuti
sunt, qui nec corporis fabricam, nec
modum, quo intra corpus operantur
remedia, intelligunt. Sed si quis ho-
rum inspectâ *Praxi* animadvertat,
quàm pleraque importunè adhiben-
tur, quàm multa, eaque inter se plu-
rimùm diversa, ad nauseam usque
porriguntur remedia, agnoscat mul-
tum iis gratiâ habere Pharmacopo-
las, parum interim debere Egrotos.
Cum enim nec morbi rationem, nec
certam aliquam medendi methodum
satis exploratam habeant, omnem
ferè *Materiam Medicam* percurrunt,
haud

haud ignari scilicet pluribus esse ag-
 grediendum vis, ne una fortè minùs
 succedat. Qui verò ita in *Staticis* at-
 que *Anatomia* versatus est, qui humani
 corporis penetralia intimè pernoctit,
 fluidi circulantis naturam & vires ex-
 plorat, dispiciet faciliè quæ vera sit
 morbi indicatio, & qualis potissimùm
 adhiberi debeat medendi ratio: nullum
 hinc dubium injicit varia illa *Pharma-*
corum supellex, quò minùs certa quæ-
 dam ad rem suam aptissima deligat;
 & ordinem, quem in iis præcipiendis
 secuturus sit, secum multò antè con-
 stituat. Illi quidem, qui in *Praxi* diu elabo-
 rarunt, experienciâ ita sunt instructi,
 ut morbis satis feliciter occurrant,
 quanquam *rationalis Pharmaceutices*
 penitus ignari: neque id sanè mirum,
 cum iidem quasi in orbem sæpius re-
 eurrant morbi. Quod si novus alis-
 quis morbus, nec à *Practico* antea vi-
 sus exurgat, multùm hætebit Vir ex-
 periens, & commentarios veteres fru-
 stra diu versabit, unde nihil lucis mu-
 tuari

tuari queat, quod ad recens hoc Symptoma illustrandum traducat. Contrà, qui morborum causas naturæque vim penitus inspexit, siquid insolitum acciderit, id non tanquam aliquid monstri suspiciet; sed Ideâ illâ, quam de morbis in animo jam antè formatam & descriptam tenet, ad hanc rem acomodatâ, faciliùs intelliget, quænam sit istius mali origo, quænam adhiberi debeat curatio.

Etenim qui *Theoriæ* Medicæ omnino rudis est, non tam ipsos morbos, quàm morborum *vocabula* distinguit; qui certè error, uti in Medicis non rarò deprehenditur, ita Medicinæ plurimùm nocet. In *Febre* v. gr. eadem sæpe reperiuntur Symptomata, cùm morbi causa sit multiplex, & dissimilimus humorum status: alia enim ex *Redundantiâ*, alia ex *Rarescentiâ*, alia ex *Lentore* sanguinis oritur *Febris*; ita ut medendi methodum postulet pro causarum varietate diversam. Accersitus verò iste quasi *Nominalis* Medicus, si morbum hunc
Febrem

Febrē dici debere iudicat, eandem curationis normam persequitur, quæcunque sit in Symptomatum causâ diversitas: quam quidem qui insistit viam, si medetur, felix certè erit, sed in arte suâ haud nimium peritus. *Rationalis* verò Medicus, non tam *appellationem* morbi, quàm *naturam* explorat; in hoc præcipuè laborat, ut statum sanguinis accuratè perspiciat; unde etiam non vana remediorum quærit indicia.

Aliud etiam est in quo deficit *Theoria* expers *Practicus*, viz. *Remediorum applicatio*. Quia enim nec quo morbi oriuntur, nec quo in sanguinem agunt *Pharmaca*, modum intelligit, morbis ea solùm adhibet remedia, quæ longâ experientiâ prodesse compererit. Cùm verò id potiùs in Medicinâ desideretur, ut præstantissima quæque remedia aliis etiam morbis, ac vulgo solent, applicentur, quàm ut exquirantur nova; defectum hunc solus tollet *Rationalis* Medicus, qui tum morbi, tum medicamenti vires
adeo

adeo callet, ut utriusque ad se invicem
habitudinem clarè perspiciat: ita novo
quodam artificio ad multos alios mor-
bos ea extendet remedia, quæ uni fortè
aut alteri quasi *Specifica* satis pro ar-
bitrio dicavit usus.

Contra *Theoriam* acriter conten-
dent nonnulli, dicentque eam in mor-
bis explicandis parum proficere, quia
ad omnes accommodari minimè que-
at. Sed hoc certè est imperitè dispu-
tantis argumentum, quasi quòd non
in omnibus morbis, ideo in nullis ob-
tinere possit *Theoria*. Aliquid est eam
tenus prodiisse; in nonnullis sanè il-
lustrandis ita feliciter processit, ut ul-
teriùs facile progredi posse videatur, si
ingenio par fuerit Medicorum industria.
Fatemur quidem hanc, qualem volu-
mus, *Theoriam* in Medicinâ parum
prodesse, nisi frequens etiam accedat
Praxis; quæ tamen si hæc duce diri-
gatur, erroribus, quos alias frustra ca-
vet, minùs erit obnoxia.

Hæc quidem omnia & norunt, &
fecerunt *Veteres*; neque aliis æquè
prin-

principiis morborum & medendi rationem illustrare posse arbitratur, *Prædicorum* certè felicissimus, *Hippocrates*: igitur *Theffalo* suo, Medicinæ studio, id præcipuè commendat, ut *figurarum proprietates*, & *numerorum scientiam cognosceret*; & *disciplinæ isti*, quæ illas edocet, & *magnitudines quas-cunque metitur*, multum *studii adhiberet*^a. Eos nempe fontes unicè agnoscit, unde vera fluere queat rerum Medicarum cognitio. Atque hæc quidem *Elementa*, ad quæ perdiscenda ita vehementer hortatur Filium, ipsi penitus perspecta fuisse credibile est. Audiit enim, uti accepimus, & sectatus est *Democritum*, qui temporibus illis eam docuit *Philosophiam*, quæ hodie dicitur *Mechanica*; quæque ita parum recens est, quod vulgò fertur, ut sit omnium longè vetustissima. Hæc adeo institutus disciplinâ *Hippocrates*, naturam & observavit, & intellexit acutissimè: & quia naturæ sunt maximè consentaneæ, ideo præstantissimæ e-

^a *Epist. ad Theffal.*

tiam habentur, quas de morbis
 conscripsit, Historiæ. Itaque non
 leve præsidium Operi huic accessisse
 existimo, quòd ubique ferè sententiæ
 meæ Vindicem & Patronum adduxe-
 rim, *Hippocratem*.

INDEX

INDEX RERUM.

A

- A**cria menses cient. 178
Æthiops minerale Menses ci-
 et. 172
 Affectus animi quomodo ci-
 ent Menses. 61
 Alterantia quomodo operan-
 tur. 185
 Alkalica attenuant sanguinem.
 165
     Cum Syrupo Viol. mix-
     ta colorem viridem
     excitant. ib.
     Cum Sublimat. Corrosiv.
     Subflavum. 167
 Alvus dura à suppressis Men-
 sibus. 79
 Amara menses cient. 158
 Anni Tempestates periodicæ.
     39
     Non constantes. 39
 Anxietas Præcordiorum à sup-
 pressis Mensibus. 81
 Analeptica post Menses ni-
 mios adhibenda. 137
 Aniculæ sicciore. 51
 Aortæ truncus descendens
 major in Fœminis. 20
 Appetitus quare Menstruis in-
     stantibus deicitur. 49
 Apoplexia à suppressis Men-
 sibus. 88
     Quot modis efficitur. ib.
 Apoplexiæ causa. 88
 Aquæ Astropenses in suppres-
 sis Mensibus utiles. 120
 Aquæ potatio perspirationem
 impedit. 17
 Articulorum dolor à suppres-
 sis Mensibus quomodo o-
 riatur. 75
 Aromatica Menses cient. 158
 Argumenta contra Plethoram
     30, &c.
 Asthma à suppressis Mensibus.
     82
 Astringentia Menses imminu-
 unt. 69
     In fluxu nimio adhiben-
     da 136
 Astringentium externo-
 rum operatio. ib.
     internorum
     operatio. 138
 Astringentia cum Syrupo Vi-
 ol. mixta colorem rubrum
 excitant. 179
     Cum Emmenagogis mix-
     ta 183
     Astrum-

INDEX RERUM.

Astringentium effectus sensibiles.	175	ses.	35
Cum sanguine commixtio.	176	Prægnantia voraciora.	35
Idem cum Sero.	177	C	
Cum Sympo Violarum commixtio.	179	Cachexia à Mensibus nimis.	60, 181.
Injectiones.	180	Calida Menses cient.	158, 159
Astringentia interna an stimulo agant.	138	Calor quid.	47, 130
Sanguinem coagulant.	175	Chalybs aliquando obstructions auget.	151
Quomodo Menses sistunt.	174	Pulsus excitat.	156, 158
Pulsus deprimunt.	175	Spiritus instaurat.	173
Quomodo Urinam moveant.	178	Triplici modo Menses ciet.	173
Athletarum habitus periculosus.	69	Quomodo fit Deobstruens & Astringens.	174
Attenuantia quomodo Menses cient.	155 156	Sanguinem attenuat.	168
Quando adhibenda.	157	Camphoræ externè adhibitæ vis.	122
Atrophia à Mensibus nimis.	134 145	Cantatrices Mensibus immunes.	19
Quot modis fiat.	ib.	Caput quare afficitur suppressis Mensibus.	86
B		Cardiaca pulsus excitant.	158
Balnea Menses retardant.	64	Menses cient.	ib.
Balnea ad suppressos Menses.	96	Cardiaca quomodo operantur.	157
Balsamica in Mensibus nimis adhibenda.	139	Cephalagia à suppressis Mensibus.	85
Quo tempore.	ib.	A Suturis nimis arctis.	86
Quomodo operantur.	ib.	Cephalagia, instantibus Mensibus 2 & quare	48
Barba à suppressis Mensibus.	94	In Virginibus frequentior.	ib.
Bibaces Hydropi obnoxii.	78	Non à Sympathiâ.	86
Et Apoplexiæ.	89	Chyli cruditas à Plethorâ.	48
Biliofis maturius fluunt Menses.	2	A Lentore.	18
Et quare.	42	Cachexiam parit.	132
Biliosum Temperamentum quale.	ib.	Coitus quomodo ciet Menses.	60
Bruta cur Mensibus immuniâ.	14, 27	Suppressionis Menstruæ remedium.	ib.
Quomodo Utero gerunt, cum non habeant Men-		Colica à suppressis Mensibus.	80
		Colorum experimenta	165, 179
		Con-	

INDEX RERUM.

- Convulsio à repletionē. 91
 Quid. ib.
 Ab Inanitionē. 130
 Cauteria quomodo cient
 Menses. 107
 Convulsio à Mensibus nimis
 periculosa. 131
 Corpus quando idem manet.
 12
 Cortex Peruvianus potenter
 attenuat. 156, 158
 Cucurbita ad crura in suppressis
 Mensibus. 106
 Cucurbita ad mammas in
 Mensibus nimis. 137
 Curvitas canalium quid effi-
 ciat. 23, 24, 25
 Chlorosis à suppressis Mensi-
 bus. 49
 Crurum lassitudo quare à Ple-
 thorâ. 49. in Gravidis. ib.
- D.
- Desidia perspirationem immi-
 nuit. 17
 Delirium quid. 89
 Diaphoretica in Mensibus ni-
 mis vix adhibenda. 138
 Menses cient. 159
 Sanguinem attenuant.
 148
 Quomodo lentorem au-
 geant. 150
 Diaphoresis non est actio me-
 dicamenti primaria. 148
 Ideo neque certa. ib.
 A poris pendet. 149
 Dyspnœa in suppressis Men-
 sibus. 81
 A Vesiculis Bronchiali-
 bus. ib.
 A Musculis Thoracis. 82
 Ab Hypochondriis infla-
 tis. ib.
 Distensio Vasorum in Pletho-
 râ. 70
 Dolor quare infantibus men-
- struis ad Coxas percipitur.
 48
 Dolor capitis à suppressis Men-
 sibus & quare. 15
 Pulsans 85. Gravedino-
 sus. ib.
 Quare ad sinciput & oc-
 ciput. 85
- E.
- Emetica quando in suppressis
 Mensibus adhibenda. 109
 In fluxu nimio vitanda.
 137
 Emmenagoga Plethoram ex-
 citant. 140
 Eodem modo agunt, licet
 Menses non cient. 149
 Sanguinem attenuant.
 155
 Quomodo Menses cient.
 156
 Nonnulla sanguinem ra-
 refaciunt. 156
 Emmenagoga pulsum exci-
 tant. 158
 Pleraque Alkalica. 165
 Cum Astringentibus mix-
 ta. 183
 Emmenagogorum effectus
 sensibiles. 157, 158, 159
 Cum sanguine commix-
 tio 159, 160
 Cum sero commixtio.
 162
 Cum Syrupo Violarum
 commixtio. 165
 Injectiones. 167
 Emplastrum resolvens. 121
 Evacuatio inhibita quomodo
 Menses provocat. 61
 Nimia quomodo retar-
 det. 64
 Evacuatio additione minor,
 in Plethorâ. 12, 13
 Evacuationis additionisq; ea-
 dem proportio in brutis. 14

INDEX RERUM.

In foeminis impar.	13,	Fomenta ad suppressos Men-	
	14	ses.	96
Evacuationes sensibiles in se-		Purgationi præmittenda.	97
nectute augentur.	53		
Evacuationibus subitis & in-		Fœtus materno sanguine nu-	
gentibus quomodo immi-		tritum.	5.7
nuuntur vires.	129	Non per os solum.	5
Experimenta cum sanguine.		Fœtus recentis pondus.	7
	176	Fœtus an menstruo sanguine	
Cum Sero.	177	alatur.	
Cum Syrupo Viol.	179	Imbecillis, si gravidè flu-	
Per injectiones.	180	ant Menses.	54
Per mixturas.	113	Fluidorum pressio qualis.	21
Externâ remedia in utroque		Fluor albus à suppressis Men-	
suppressionis genere adhi-		sibus.	90.
benda.	96. 97	Ex glandulis uteri.	ib.
In utroque fluxûs nimii		Quando Symptomaticus.	ib.
genere.	139	Mensibus erumpentibus	
Extremorum frigus à fluxu ni-		cessat.	ib.
mio.	130	A Mensibus nimii.	134
Quot modis.	ib.	Fluxus menstruus quibus diu	
		durat.	2, 136
F,		Et quare.	44
Febris quomodo ciet Menses.		Quibus citius terminatur.	
	59		3
Febris intermittens periodus		Fluxus Mensium nimius quot	
explicatur.	40	modis efficitur.	127
Paroxysmus varius.	41	Non ita familiaris ac sup-	
Febres pleræque à Plethorâ.		pressio.	ib.
	62	Periculosior tamen.	ib.
Febricula à Mensibus instanti-		Et quare.	128
bis.	48	In puerperium expertis	
A suppressis.	75	frequentior.	135
Fermentum non est Mensium		Fluxus nimii Symptomata.	
causa.	9, 10, 42		128
Fermenta circulationi repug-		● Causa.	ib.
nant.	9	Fluxus nimius vel à Vasorum	
Fermenta nulla in visceribus.		vel à sanguinis vitio.	138
	ib.	Quando à Vasis.	ib.
Neque in sanguine.	ib.	à sanguine.	ib.
Frigus quomodo Menses re-		Avirium imbecillitate ju-	
tardat.	63	dicandus.	135
Frictiones ad suppressos Men-		In quibus sistendus.	135,
ses quare adhibentur.	106		136.
Fibrarum durities plethoræ		Fluxus nimii Historiæ.	
causa.	51		140
		G. Ga-	

INDEX RERUM.

G.

- Galenī de causis Mensium sententia. 4, 7, 11
 Glandulæ à suppressis Mensibus oppletæ. 80 à frigore. ib.
 Gravidis deficiunt Menses. 3
 Et quare. 54
 Gravidæ à coitu abortiunt. 60
 Graviditatis Symptomata quomodo à suppressorum Mensium symptomatis dignoscenda. 125, 126
 Gravitas corporis à deficiâ. 18
 A suppressis Mensibus. 80
 Gravitas pectoris à suppressis Mensibus. 81
 Gibbosi Dyspnœæ obnoxii. 82
 Globus ad fauces à suppressis Mensibus. 22
 Quare. ib.
 Glutinantia in Mensibus nimis adhibenda. 139
 Gulosis diu fluunt Menses. 3
 & quare. 44
 Gulosi Hydropi obnoxii. 78

H.

- Hæmorrhagia à suppressis. 92
 Præcipue in Virginibus. 93
 Hæmoptoe à suppressis Mensibus. 88
 Hæmorrhoides incisæ callescunt. 52
 Solvunt insaniam. 90
 Hectica à Mensibus nimis. 132
 Quot modis efficitur. 133
 A dilatatis canalibus. ib.
 A sanguine imminuto. ib.
 Quando gravior. 134
 Hydrops imminuit Menses. 65

O 4

- A suppressis Mensibus. 77
 Ab aliis evacuationibus inhibitis. 78
 A Mensibus nimis. 132
 Hysterica passio ciet Menses. Spasmi species. 90
 A suppressis Mensibus ib.
 A fontanellis oclusis. 92
 In Viris. 51, 92
 A Mensibus nimis. 130, 131
 Humida corpora minus perspirant. 17
 Humidæ, suppressis Mensibus, citius intumescunt. 77
 Humidis Menses copiosius fluunt. 44, 136
 Humorū crasis ignota est causa cur accusentur medicamenta. 154
 Humorū temperies à medico perspicienda. 155

I.

- Ictus major in curvis canalibus. 23, 24, 25
 Fortior pressione. 25
 Ictus magnitudo quomodo æstimanda. 25
 Insania quid. 89
 A suppressis Mensibus ib.
 Evacuantibus curatur. 89
 & 90.
 Ischuria quomodo à Vesicâ nimis distentâ. 32

L.

- Lac ab aquis frigidis vitiatur. 65.
 A suppressis Mensibus. 94
 Lactantibus Menses deficiunt. 3
 Et quare. 54
 Macilentis fluunt. 32
 Lacteorum oscula quid ad Catharsin faciant. 112
 Lactis

INDEX RERUM.

Lactis usus imminuit Menses,	54, 65	Qualis cum à Vasis oria-	ib.
Languor quare menstruus in-		tur suppressio.	ib.
stantibus mulieres invadat.	49	Qualis cum à sanguine.	97
Lassitudo crurum unde.	49	In fluxu Mensium nimio.	135
Lentor à frigore.	63	Qualis cum à Vasis oria-	136
Menses supprimit.	34	tur fluxus.	136
A Plethorâ.	70	Qualis cum à sanguine.	137
A motu Cordis immi-		Melancholicorum pulsus rarus.	63
nuto.	71	Menses quando incipiunt,	
Qualem pulsum efficiat.	72	quando desinunt.	1
Plethoræ causa.	73	Et quare.	51, 52
A Chylo crasso.	79, 132	In quibus maturius flu-	2
Palpitationem efficit.	85	unt.	2
A Velocitate imminutâ.	132	Mensium quantitas.	13
Aliquando à Diaphore-		Pro ratione ætatis diver-	
ticis.	150	sa & quare.	46, 50
Lentor supprimit Menses.	34	Qualitas.	1
Febris intermittentis cau-		Periodi.	2
sa.	40	Mensium causa finalis.	47
Lindani doctrina de Venæ se-		Fœtus nutritio.	5, 7
ctione examinata.	103	Mensium causa efficiens.	7
Lumborum dolor quomodo		Plethora.	11, 36
à Plethorâ.	48	Menses quâ vi evacuantur.	22
Luna non est Mensium causa		Quare per uterum.	23,
8, 42		24, 25, 26, 27	
M.		Et ab utero & à vaginâ	
Macilenti plus sanguinis ha-		fluunt.	21
bent.	31	Ex capillaribus vasis.	29
Ideo V. S. melius ferunt.	32	In puëllis perquam mo-	
Macilentis copiosius fluunt.		dici.	50, 52
Menses.	44	Mensium suppressio non à	
Mammarum Tumor, instante		Plethorâ.	33
fluxu.	50	A Lentore.	34
Materia medica post Menses		Per aliena loca eruptio.	55
nimios qualis.	139	Menses ad conceptum non ne-	
Materiæ quantitas ex pondere		cessarii.	4, 35
diagnoscitur.	12	Ad concipiendum aptio-	
Medendi methodus in sup-		res facit.	45
pressionem menstruâ.	95	Post morbum Chronicum	
Intentio.	ib.	suppressi.	3, 45
Duplex.	96	A quibus maturius cientur.	38
		A quibus retardantur.	62
		Menses	

INDEX RERUM.

Menses critici.	59	A suppressis Mensibus.	114.
Quot modis imminuti.	66	A terrore restincta.	64
Quomodo à Saphænæ sectione inhibiti.	104	In pueris pubescentibus.	51
Pallidi.	105	Nutritio quid.	134
Mercurius Lentorem tollit.	108	O	
Purgantibus admiscenda.	ib.	Obesi minus sanguinei.	31,
Attenuat sanguinem.	172		44
Acida retundit.	173	Obesis Menses parcius fluunt.	44
Quomodo Menses ciet.	172	Citius cessant.	45
Mercurii gravitas.	ib.	Obesæ plerumque steriles.	45
Mœstitia quomodo Menses retardat.	63	Obesis Menses supprimuntur fine noxâ.	45
Momentum sanguinis quo- modo augetur.	21	Objecta quomodo moveri vi- deantur, immoto oculo.	87
Augetur in Plethorâ.	22	Occipitis dolor à suppressis Mensibus.	86
Quando à Venæ sectione augetur.	96, 101	Et tumor.	87
Motus violentus quomodo ci- et Menses.	60	Odorata Menses ciet.	158
Motus intestinus in sanguine non datur.	9	Opiata remittunt appetitum.	49
Motus imminutio in Vasis ute- rinis.	23	Vires instaurant.	114
Motus rerum externarum quomodo percipitur.	87	Quomodo adhibenda.	ib.
Mulieres concipiunt, etiam si- ne Mensibus	4	Opium animum exhilarat.	152
Mulieres Viris imbecilliores.	15	Vires instaurat.	152
Humidiores.	16	Calculum & foetum ex- pellit.	ib.
Habent plus sanguinis quàm Viri.	17	Dolorem quomodo tollit.	ib.
Mulierum textura mollior.	15	Febrem intermittentem. sol- vit.	ib.
Mulieres sanæ in eodem statu permanent.	13	Singultum, Vomitus & Hy- percatharsin sistit.	ib.
Mulieres citius adolefcunt quàm viri.	17	Profluvia sistit.	153
Menstruis cessantibus pin- guescunt.	53	Tussim sedat.	ib.
N		Pruritus ciet.	ib.
Narium Hæmorrhagia à Vi- no.	34	Menses & Lochia provocat.	ib. 159
		Dyspnœam, & stuporem in- fert.	ib.
		Somnum conciliat.	153
		Pupillum dilatat.	154
		Ischuriam inducit, & Para- lysin.	ib.
		Opii	

INDEX RERUM.

Opii externe adhibiti vis.	122	Perspiratio in foeminis quare	
Opium quomodo sanguinem		minor	15, 16, 17
incrassare dicatur.	158	Differt à Sudore.	18
Sanguinem attenuat.	151	Exercitio promovetur.	17
	152, 158	A Sudore minuitur.	18
Sudorem movet. ib.	153,	Plethora in foeminis demon-	
	159	stratur.	13, 14
Opii operatio primaria.	152	Quomodo accumulatur.	12, 13
Effectus.	152, 153, 154	Non accumulatur in Bru-	
Quomodo omnes ab at-		tenuatrice vi oriantur.	14
	ib.	Quomodo accumuletur.	37, 38
Otiosa vita quid faciat.	17, 44	Plethoræ causæ tres.	15, 16, 17
	50	Origo.	51
		Plethora quomodo Menses	
		moveat.	22. &c.
		Contra Charletonum de-	
		fenditur.	30
		Non potest Menses sup-	
		primere.	31, 33, 105
		Regit Periodos.	44
		In provectoribus defi-	
		cit.	51
		Excitatur iis omnibus,	
		quæ Menses cient.	62
		Plethora ad Vasa à rarefactio-	
		ne.	62
		Plethoræ effectus.	68
		Periculum.	69
		Plethora Lentoris causa.	70
		Qualem pulsum efficiat.	69
		Plethora ad vires à suppressis	
		Mensibus.	80
		Podagra à suppressis Mensibus.	76
		Potatio ciet Menses.	60
		Pregnantibus deficiunt Men-	
		ses	3
		Phthisis à suppressis Mensibus.	83
		Pudendi situs in foeminis.	20
		Quid ad Menses faciat.	26
		Pulsus plenus & imbecillis Ve-	
		næ sectionem indicat.	100
		Post Purgationem forti-	
		or.	108
		In	

P

Placenta in utero per bienni-	
um retenta.	142
Quomodo exclusa.	ib.
Partus Menses retardat.	64
Pallor à Lentore.	79, 130
A fluxu nimio.	139
A defectu sanguinis.	ib.
Palpitatio cordis quomodo fit.	
	84
A suppressis Mensibus.	84
In quibus morbis fre-	
quentior.	85
Periodi ab Authoribus parum	
explicatæ.	37
Et quare.	42
Quomodo à Plethorâ	
pendent.	37, 38, 42
Quare ad definitum tem-	
pus redeunt.	39, 41
Aliarum rerum explican-	
tur.	40, 41
Quare variæ in diversis	
foeminis.	43
Discrepant pro ratione ætatis.	
	46
Victus.	44, 46
Temperamenti.	43
Soli.	ib.
Periodus Mensium bimestris.	
	118

INDEX RERUM.

In Salivatione vehemens.	172	Rarescentia quando adhibenda.	157, 165
Pulsus roboris index.	15	Remediorum vires	147
In fœminis imbecillior.	13	Remedia utero non specifica.	148
Qualis in Plethorâ.	69	In sanguinem agunt.	ib.
Quomodo ereber.	ib.	Remediorum operatio sensibilis non certa	148, 149
validus.	ib.	Primaria est certa & uniformis.	149, 150
plenus.	ib.	Varius effectus unde.	150
Qualis à Lentore.	72	Remediis incertitudo falsò exprobat.	149, 154
Quomodo imbecillis.	ib.	Remedii effectus aliquando varius	150
Rarus.	ib.	Aliquando contrarius	150
Inæqualis à Chylo crasso.	ib.	Quare	151
A crassi sanguinis.	73	Revellentia in Mensibus nimis adhibenda.	137
Intermittens à suppressis Mensibus.	85	Et qualia.	138
Quando excitatus à Venæ sectione.	99, 101	Robur quid.	15
Pulsatio Arteriarum à suppressis Mensibus.	74	Quomodo æstimandum	128
Quando definit.	ib.	In ratione sanguinis triplicatâ.	129
Purgantium vires non ex dejectionibus judicandæ	111	Rusticis parcius fluunt Menses.	144
Purgantia aliquando Alvum non subducunt.	ib. & quare ib.		
Purgantium varia efficacia unde	112		
Mitiora tantum in Mensibus nimis adhibenda.	38		
Purgantia quomodo cient Menses.	107		
Purgantium duo genera.	ib.		
vel primas vias, vel sanguinem afficiunt.	107, 108		
Purgantia qualia adhibenda in suppressis Mensibus.	108		
Purgantium virtus à Salibus.	108		
Purgantia attenuant sanguinem.	ib.		
Rarescentia humorum unde	157		
Menses ciet.	ib.		
Potest esse sine Attenuatione.	ib.		

INDEX RERUM

- bus secanda. 102
 Quando. ib.
 Quarto. 102, 103, 104
 Sapor acris quid indicet. 158
 Acidus quid. 157
 Secretione in ratione velocitatis & orificii. 16
 Quomodo à Velocitate pendet. 131
 Sincipitis dolor à suppressis mensibus. 85
 Symptomata instante fluxu mensium. 2
 A Plethorâ deducuntur. 47
 Mensium suppressorum. 67
 Quænam à Plethorâ. 68
 Quænam à Lentore. 72
 Varia in diversis foeminis. 94
 Fluxus nimii. 128
 Syncope a suppressis mensibus. 85
 Quot modis fit. 85
 A fluxu nimio. 129
 Solidæ partes exhaustæ difficulter refarciuntur. 128
 Sphincter Vesiçæ Ischuriam adjuvat. 33
 In Ischuriâ contractus. 10.
 Spiritus Vini sanguinem coagulat. 164, 168
 Quomodo menses ciet. 164
 Quando in suppressis mensibus adhibenda. 165
 Spiritus quomodo instaurantur 156
 Spinæ Dolor à suppressis mensibus. 74
 Variolarum imminentium signum. 75
 Sternutatio ciet menses. 61
 Stomachica menses ciet. 159
 Sublimat. corrosivi experimentum. 179
 Suffitus ad suppressos menses. 96
 Suffocatio à suppressis mensibus. 91
 A mensibus nimiiis. 131
 Suppressionis menstruæ symptomata. 67
 Curatio. 95
 Suppressio vel à Vasorum vel à sanguinis vitio. 68
 Quando à vasis. ib.
 A Lentore. 71, 73
 Quænam morbosâ. 95
 Quomodo a Vasorum vitio. 96
 A vasis curatu faciliior. 97
 Suppressorum Mensium Historiæ. 110
 Suppressio à Frigore 116
 A venæ sectione. 120
 T.
 Temperamentum humidum perspirationi officit. 17
 A partium mollitie. 16
 Thæ potu Menses imminuti
 Tincturæ Spiritu Vini extractæ quid faciant. 164
 Tinctura Antiphthifica ad Menses nimios prodest 141
 Tumores à suppressis Mensibus. 76
 Etiam & Tubercula. 77
 In humidis citius fiunt. 77
 Tumor in Tibiâ à suppressis Mensibus. 116
 Tumores à Mensibus nimiiis. 132
 Tussis à suppressis Mensibus. 81
 A Glandulis Tracheæ. ib.
 U.
 Ulcera, subito siccata, periculosa. 57
 Urinæ stillicidium à suppressis Men-

INDEX RERUM.

Menſibus. 92
 Suppreſſio quot modis ib. 158
 Urinoſa Menſes cient. 158
 Urticæ ſuctus quomodo Narium Hæmorrhagiam ſiſtit. 136
 Uteri ſtructura. 20
 Quid ad Menſes ibi evacuandos conferat. 23, 24, 25
 Uteri Arteriæ & Venæ per Anaſtomofin conjunctæ. 20
 Uteri & Vaginæ interna tunica qualis. 20
 Uteri inflammatio quomodo à ſuppreſſis Menſibus 74
 Gangræna. ib.

V.

Varices à ſuppreſſis menſibus. 75
 Quomodo formentur. 76
 Quare ad partes inferiores. ib.
 Solvunt Infaniam. 90
 Variolæ cient menſes. 59
 Vaſorum Umbilicalium & Uterinorum Anaſtomofis. 56
 Vaſa Uteri in Virginibus anguſtiora. 93
 Et quare. ib.
 Vaſa Uteri contorta. 20.
 Quomodo Menſibus evacuandis inſerviunt. 23, 24, 25
 Valvularum uſus. 27
 Defectus in Utero quid faciat. 28
 Vaſa Uterina quare faciliùs rumpantur. 22, 23
 Relaxanda in ſuppreſſione menſtruâ. 96
 Vaſorum tumor & Inſatio à Plethorâ. 68
 Velocitas Sanguinis augetur in Plethorâ. 22
 Eſt in ratione copię. 68

A Venæ ſectiõne. 98
 Viſtus increaſſans quomodo menſes retardat. 65
 Acris ciet. 61
 Venæ ſectio ad ſuppreſſos menſes. 98, 99
 Quo tempore inſtituenda. 98, 100, 102, 106
 Quo loco. 98, 102
 Quare in Talo. 102
 Velocitatem Sanguinis intendit. 98
 Et quare. ib. 100, 101
 Venæ ſectiõnis indicatio. 100
 Venæ ſectio vix præmitti debet. 100, 106
 Venæ ſectio Menſes immittit. 54, 56
 Abortum præcavet. 54
 Venis Uterinis deſunt valvulæ. 21
 Ventris Tumor inſtante fluxu. 50
 Ventriculi inflatio, & tormina à ſuppreſſis Menſibus. 78
 Vertigo a ſuppreſſis Menſibus. 87
 Vertiginis ratio explicatur. 87
 Virgines menſibus nimis rariùs laborant.
 Vires imbecilles quomodo perſpirationem imminuunt. 15, 16.
 Quomodo accumulante Plethoram 16
 Virium imbecillitas à Plethorâ. 80
 Grave efficit corpus ib.
 A nimio fluxu Menſium 128
 Quomodo creſcit. ib.
 Quare ab evacuationibus magnis. 129
 Fluxûs nimii regula. 134
 Vires quomodo poſt Fluxum cohibitum inſtaurandæ. 139
 Viraginum pulſus fortior. 19
 Vira-

INDEX RERUM

Virgines Menibus immanes.	18	Et evacuatione san-	
Virgines suppressioni maximè		guinis periodicà.	58
obnoxie 66. & Hæmorrhagie à suppressione.	93	Vitrioli Spiritus quomodo	
Viri habent Menstruam evacuationem 41. & quare.	42	Hæmorrhagiam sistit.	136
ante Crisin quomodo affecti	50	Vomica pulmonum quid.	82
Hysterici evadunt, restri-		Quomodo à suppressis	
		Menibus	16
		In Glandulis Bronchiorum	
		Vomitus ciēt Menses.	61
		Sanguinis Menses nimios	
		sistit.	137

FINIS.

BOOKS Printed for WILLIAM INNYS.

Specimen Physico-medicum, de Corpore humano, & ejus morbis, or an Essay concerning the Knowledge and Cure of most Diseases afflicting human Bodies; to which is annex'd a short account of Salivation and the use of Mercury. By P. Paxton M. D. 8vo.

Phthisiologia: Or a Treatise of Consumptions, wherein the Difference, Nature, Causes, Signs and Cure of all sorts of Consumptions are explained by Richard Morton M. D. 8vo.

A Treatise of the Asthma in 4 parts, containing 1. a History of the Fits, and the Symptoms preceding them. 2. The Cacochymia which disposes to the Fit, and the Rarefaction of the Spirits which produces it. 3. The accidental Causes of the Fit, and the Symptomatic Asthmas are observed. 4. The Cure of the Asthma Fit, and the method of preventing it is proposed, &c. by Sr. John Floyer of Lichfield Knight, the 2d Edition corrected. 8vo, 1717.

Hippocrates de Morbis Popularibus Liber primus & tertius Gr. Lat. his accomodavit novem de Febris Commentarios Joannes Freind, M. D. Coll. Med. Londin. & Societatis Reg. Socius 4to. 1717.

Sanctorii Sanctorii de Staticâ Medicinâ Aphorismorum Sectiones septem cum Commentatio Marini Lister 12mo 1716.

Pharmacopœia Extemporanea, sive Prescriptorum Chelias, in quâ Remediorum elegantium & efficacium Paradigmata, ad omnes fere medendi Intentiones accomodata candidè proponuntur; unâ cum viribus, Operandi ratione, Dosibus & Incidibus annexis. Editio quinta longè auctior & emendatior, per Tho Fuller, M. D. 12mo. 1714.

Pharmacopœia Colleg. Reg. Londini Remedia omnia succinctè descripta. Editio quarta, per J. Shipton 12mo. 1711.

Processus integri in Morbis fere omnibus curandis nec non de Phthisi Tractatula, Editio quarta à Thoma Sydenham, M. D. 12mo. 1712.

Pharmacopœia Extemporanea: Or a Body of Medicines, containing a thousand select Prescripts answering most Intentions of Cure; to which are added useful *Scholia*, a Catalogue of Remedies, and a copious Index for the Assistance of young Physicians; the second Edition with large Additions by the Author Tho Fuller. 8vo. 1714.

A System of rational and practical Chirurgery; wherein all the general Intentions, whether natural or artificial, are accounted for and explained, according to the Corpuscular Philosophy and the evident Qualities of Medicines; together with the Causes, Diagnosticks, and Method of Cure of Tumours,

Tumours, Ulcers, Wounds, Fractures and Dislocations. To which is added, an Index of Medicines, and their evident Qualities. By *Richard Boulton*, late of *Brazen-Nose College* in *Oxford*, 1714. 8vo.

Boerhaave's Aphorisms concerning the Knowledge and Cure of Diseases; translated from the 1st Edition. Printed at *Leyden* 1715. With useful Observations and Explanations. 8vo. 1715.

The History of Cold Bathing both Ancient and Modern, in two parts. The first by *Sir John Floyer* of *Litchfield*, Kt. The second treating of the genuine use of Hot and Cold Baths; together with the wonderful Effects of the Bath Water drank hot from the Pump, in decay'd Stomachs, and in most Diseases of the Bowels, Liver, and Spleen, &c. The 4th Edition, with Additions. By *Edward Baynard*, M. D. 8vo. 1715.

De rectâ Sanguinis Missione: Or, new and exact Observations of Fevers, &c. By *J. White* M. D. 8vo. 1712.

Just published,

Philosophical Transactions, given some account of the present Undertakings, Studies, & Labours of the Ingenious, in many considerable parts of the World. Vol. 29. for the years 1714, 1715, 1716. continued and published by *Edm. Halley*, J. V. D. Savilian Professor of Geom. *Oxon.* and Reg. Soc. Secr. 4to. Where may be had complete Setts, or single numbers.

Anthropologia Nova: Or a new System of Anatomy, describing the Animal Oeconomy, and a short Rationale of many Distempers incident to human Bodies. Illustrated with above fourscore Figures drawn after the Life by *James Drake*, M. D. late Fellow of the College of Physicians and Royal Society. The 2d Edition corrected; with a Preface by *W. Wagstaffe*, M. D. and Reader of Anatomy at Surgeons Hall. in 2 Vol. 8vo.

Tractatus de Fœtu Nutrito: Or, a Discourse concerning the Nutrition of the Fœtus in the Womb, demonstrated to be by ways hitherto unknown. In which is likewise discover'd the Use of the Gland Thymus, with an Appendix: Being some practical Animadversions on the Food of Children newly born, and the Management of the Milk of Women. By *F. Bellinger*, of the College of Physicians.

